

«ОСОБЫЕ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ЗОНЫ» гэнэн ОАО-гой генеральна директор Олег Костин республикын Президент Вячеслав Наговицынтай, республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Александр Чепигтэй онсо экономика зона байгуулга тухай зүбшэн хэлсэбэ.

с.2

ЗОЛОТЫЕ ЧЕТКИ

СЛОВАРЬ С КОММЕНТАРИЯМИ

с.7

Эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

Буряад ҮНЭН

1921 оной декабриин 21-нээ гарана

Бүгэдэ арадай сонин

Дүхэриг

2011 оной августын 25 Четверг

№33 (21830) №33 (745)

Зунай һүүлшын үзүү хүүхэгшэн хонин харын 26 гаргай 5

www.ynen.ru

АЛБАНАЙ ХЭРЭГЭЭР БУРЯАД ОРОН ЕРЭБЭ

Р-Н. БАЗАРОВАЙ фото

КИМ ЧЕН ИР

ДМИТРИЙ МЕДВЕДЕВТЭЙ УУЛЗАА

Хойто Корейн хүтэлбэрилэгшэ Ким Чен Ир августын 23-да Улаан-Үдэ морилфон байна. Тэрэл үдэртөө Ким Чен Ир авиазавод, Байгал далай ошожо хараа. Средагай үдэр Буряад оронтой танилсалгаяа үргэлжэлүүдэ. Улаан-Үдэ хотын Соведүүдэй талмай дээрэ тогтожо, Ленинэй хүшөөдэ һүгэдэн дохёо. Удаань Ким Чен Ир хотын гоё найхантай танилсаханаа гадуур «МегаТитан» гэнэн худалдаа наймаанай комплексдо хүрөө. Удын тэнһээ хойшо Улаан-Үдэ хото шадар оршодог Сосновый Бор гэнэн сэрэгэй гарнизондо Россиин Президент Дмитрий Медведевтэй уулзаһан байна.

Улаан-Үдын аэропортдо Россиин Президент үсэгэлдэр 8 сагта буужа, Россиин Федерациин оборонын министр Анатолий Сердюков, Сибириин федеральна округоор Президенттын Бурин эрхэтэ түлөөлэгшэ Виктор Толоконский, Буряадай Президент Вячеслав Наговицын, Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ Матвей Гершевич, Бандида Хамба лама Дамба Аюшеев гэгшэд хүндэтэйгөөр угтан абаа.

Дмитрий Медведев республикын Президент Вячеслав Наговицынтай албан ёһоор уулзаа. Дмитрий Медведев манай республика хоёр жэлэй урда тээ ерээд ошоһон байна. Энэ хугасаада республикада ямар хубилалтанууд болооб гэжэ тэрэ хонирхоо.

Республикын социальна-экономика байдал, онсолбол, ажалай дэлгүүрэй байдал тухай тэдэ зүбшэн хэлсээ. В.Наговицын инвестиционно проектнүүд хэр бээлүүлэгдэнэб, «Байгалай буудал» гэнэн онсо экономика зонаын барилга хэр ябуулагданаб гэжэ Д.Медведевтэ мэдээсээ.

Тэрэшэлэн республикын толгойлогшо Росси гүрэнэй бүридэлдэ Буряад ороной ороһоор 350 жэлэй оёе июлиин 1-дэ хэр тэмдэглэһэн тухай гүрэнэй Президентдэ дуулгаба.

В.Наговицынай хэлһээр, ажалгүйшүүлэй тоо олошоруулангүй республика ехэ гарзагүйгөөр хэсүү байдал дабажа гараа. Хүндэ хүшэр жэлүүдтэ промышленностин томо предпрятинууд болохо Улаан-Үдын авиационно завод, Прибор бүтээлгын нэгэдэл, «Улан-Удэстальмост» тогтууритайгаар хүдэлжэ гараа гэжэ республикын толгойлогшо тэмдэглээ. Тийгээд Буряад орондо «Байгалай буудал» гэнэн аяншалгын түхэлэй онсо экономика зонаын барилга эршэмтэйгээр ябуулагдана гэжэ республикын Президент хэлэбэ.

«Онсо экономика зонодо хэр олон инвесторнүүд бииб, хэд бэ?» гэнэн Россиин Федерациин Президентын асуудалда харюусахадаа, В.Наговицын «Инвесторнүүд бии, манай гүрэнэй, тэдэ Россиин Федерациин Экономика хүгжэлтын министрствэдэ бүридхэлдэ абтанхай» гэбэ.

«Хүндэ хүшэр байдал бултаниие хүдэлжэ һургаа», - гэжэ Дмитрий Медведев ажаглаа. Росси гүрэнэй бүридэлдэ Буряад ороной ороһоор 350 жэлэй ой хайнаар үнгэрөө гэнэн Буряадай толгойлогшын мэдээсэлые тэрэ баяртайгаар сонособо. Энэ ойн баяртай дашарамдуулан, Буряад орондо 56 социальна болон инфраструктурын объектнүүд баригдаа, зариманиинь мүнөө дүүргэгдэжэ байнхай. Федеральна түб болон республика хамта дээрээ 13 миллиард түхэриг гаргашалһан байна. Эдэ объектнүүдэй барилга тухай альбом-тоосоо гүрэнэй толгойлогшоодо В.Наговицын харуулаа.

Үдэрэй 13 час багта Сосновый Бор гэнэн сэрэгэй гарнизондо Верховно Главнокомандалагша Дмитрий Медведев, Россиин оборонын министр Анатолий Сердюков Зүүн зүгэй сэрэгэй округой 11-дэхи десантно-штурмовой бригадын сэрэгшэдтэй уулзаа.

Дмитрий Медведев сэрэгэй үйлэ хэрэгүүдтэ хабаадажа, шэн зориг, баатаршалга харуулан энэ бригадын сэрэгэй алба хаагшадые хани халуунаар амаршалаа, командиртань дайшалхы туг барюулаа. Тэрэнэй удаа Россиин Президент Ким Чен Ир гэгшэтэй уулзаһан байна.

Мэдээсэлэй электронно хэрэгсэлнүүдэй материалнуудаар Дм. ДОЛИН бэлдээ.

Геше Джампа Тин-лэй багша Ламрим тухай хэшээлнүүдэ августын 25-наа сентябриин 12 хүрэтэр понедельнигэй, четвергын үдэрнүүдтэ 18.30-наа Пушкина, 25 хаягаар (БГУ-гай Восточно факультет) үргэлжэлүүлхэнь.

«БАЙГАЛАЙ БУУДАЛ» ХҮЛЭЭН АБАХА

Россиин хорин табан онсо экономика зоно байгуулха мого нотагуудай дунда Буряад орон түрүү зэргэдэ ябана. Манай эндэ аяншалга-амаралгын онсо экономика зоно байгуулагдажа байнхай. Хэрбээ Эрхүүгэй область болоод бусад мого нотагууд инвесторнуудыг энэ хэрэгтэ шэглүүлхэ талаар ехэ бэрхэшээлнүүдтэй ушардаг хаань, харин Буряад орондо 2014 оной январь һарада түрүүшын аяншалагшадые угтан абахаар түсэблэгдэнэ. Юуб гэхэдэ, манай республикада аяншалга-амаралгын зонын барилганууд эршэмтэйгээр ябуулагдана.

Буряадай Президент Вячеслав Наговицын болон экономика хүгжэлтын талаар республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Александр Чепик акционернэ «Онсо экономика зононууд» гэхэн бүлгэмэй генеральна директор Олег Костинтой уулзажа хөөрөлдөбэ. Ерээдүй барилгануудыг хараалан түсэблэгдэ ушархан бэрхэшээлнүүдэ гэдэ зүбшэн хэлсэбэ. Архитектурын талаар ехэ найнаар бодомжологдон объектнүүд баригдаха ёһотой гэжэ тэдэ тэмдэглээ. Энэнь аяншалгын

Уулзалгын үедэ

зононуудыг түхээрэлгын гол эрилтэ болоно. Бычья гэхэн хадада нэгэ резидент тодорхойлогдонхой. Тиймэхэ эндэхи комплексо гүрэнэй мүнгэ зөөри гаргашалһанай хэрэггүй гэжэ республикын толгойлогшо тэмдэглээ.

«Эгээл шухалань гэхэдэ, инфраструктурын объектнүүдэ түхээрхэ хэрэгтэй. Безымянная гэхэн далайн тохой хүрэтэр харгы хойто жэлдэ бэлэн болохо. Энэ долоон хоногто ЛЭП-эй бодхоогдохо һуурида түрүүшын шулуун табигдаа. Элшэ хүсөөр

найдамтайгаар хангаха ажал ябуулагдана. Харгы ашаглалгада тушаагдаха, резидентнүүдэй хүдэлхэ эрхэ байдал байгуулагдаха», - гэжэ Вячеслав Владимирович найдуулба.

Байгалай зүүн урда эрьедэ Улаан-Үдэ хотоһоо 150 модо-

ной зайда «Байгалай буудал» гүрэнэй-хубийн хамжаанай гуримаар түхээрэгдэжэ байнхай. Бычья гэхэн хадада санаар холжорхо харгы түхээрэгдэхэ юм. Тийхэдэ Турка, Пески, Горячинск, Безымянная гэхэн далайн тохойдо аяншалагшадые угтан абаха гоё найхан барилганууд бодхоогдохо байна. Жэшээлхэдэ, Турка болон Пески гэжэ газарта гоё найхан зочид буудалнууд, яхт-клуб, заганаһада дэрээбэн, сэнгэлгын парк түхээрэгдэхэ байна. Онсо экономика зоно түхээрэлгэдэ хубийн олзын хэрэг эрхилэгшэд 7 миллиард түхэриг гаргашалха гэжэ сэнгэнэгдэнхэй. Байгалай эрьэ шадархи газар дайда тааруу зохид болгогдоогүй байна. Энэндэ Олег Костиной анхарал хандуулхыень Вячеслав Владимирович дурадхаа. Юуб гэхэдэ, Олег Костин «Байгалай буудал» хэр түхээрэгдэжэ байнаб гэжэ тэндэхи нотагуудаар гурбан үдэрэй туршада ябажа хараха юм.

Сэргма ДОНДОКОВА.

БЭЕЭ ДААНГИ БАЙДАЛТАЙ БОЛОНО

Россиин хүдөө ажахын министрэй орлогшо А.А.СОЛОВЬЕВ Буряад оронһоо ябахынгаа урда тээ халбарин томо предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй зүблөө үнгэргөө.

Правительствын байшанда эдэе хоолой болон буйлуулгын промышленностин предприятинуудай

үйлэдбэрилхэн продукциин выставкэ дэлгээгдээ. Акционернэ «Амта», «Бурятхлебпром», «Молоко Бурятии», «Байкалфарм» бүлгэмүүд, тийхэдэ «Дары Сибири», «Бурятмясопром», «Аквабур» гэхэн хизаарлагдамал харюусалгатай бүлгэмүүд энэ выставкэдэ хабаадаа.

үзэхэ ёһотойбди, тэрэнэй ёһоор ган гасуурһаа хохидон ажахынуудта туһаламжа үзүүлэгдэхэ ёһотой гэжэ А.А.Соловьев харюусаа. Уһалууриин ашаар газарай үржэл найжаруулгада 890 миллион түхэриг номологдохо ёһотой. Энээнһэнь элшэ хүсэ хэрэглэгээр ажахынуудай гаргашанууд хүсэлдүүлэн түлэгдэхэ ёһотой. Саашадаа иигээд ган гасуургай тэмсэхын тула мелиорацийн талаар ашагтай програмнуудыг эдэбхитэйгээр зохёон хараалха, нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй гэбэ.

Тийхэдэ «Пүлиг мал ажалые хүгжөөлгэ» гэхэн региональна тухай зорилготой программа тухай эндэ хөөрөлдөөн болоо. Энэ программын зорилгонууд 12 процентээр дүүргэгдээгүй гэжэ эндэ хэлэгдээ. Энээнһэ боложо республикын социально-экономика хүгжэлтын индикаторнууд дүүргэгдэнгүй үлөө. Хоёр жэл болоод гарян ажалай, тусхайлбал, овошин сэнгүүд хямдархаар хүлээгдэнэ гэжэ А.А.Соловьев хэлээ. Саад болон огород ургуулгыг, тийхэдэ дачын коммерческэ бэшэ эмхинүүдэ хүгжөөхэ программа амжалтатой бэелүүлэгдэнэ. Энээнһэ уламжалан, мого нотагуудай дэлгүүрнүүдтэ саад, огородой эдээн элбэгжэхэ хараатай.

мяха, эбэртэ бодо мал манай иишэ оруулха зүбшөөл үгыт гэжэ энэ предприятиин хүтэлбэрилэгшэ Россиин Хүдөө ажахын министрствын хүтэлбэридэ хандаа.

«Борьёогой племзавод» гэхэн хизаарлагдамал харюусалгатай бүлгэмэй хүтэлбэрилэгшэ П.И.Зайцев элшэ хүсэ хэрэглэгын гаргашануудыг субсидийн гуримаар тэдхэхэ хэрэгтэй гэжэ бодотоор үндэһэ баримталан хэлээ. Энэ ажахыда хонин ажалай 50 байра байдал түхээрэгдэнхэй. Элшэ хүсэ ехээр гаргашалдаг. Туршалга-үйлэдбэрин ажахынууд үмсэлэгдэхөөр түсэблэгдэнгүй гү гэжэ «Байкальское» гэхэн туршалга-үйлэдбэрин ажахын директор В.В.Терентьев һураа. Жэлэй туршада Саратовска областин туршалга-үйлэдбэрин нэгэ ажахы федеральна зөөрин мэдэлһэ региональна зөөридэ дамжуулаабди гэжэ А.А.Соловьев харюусаа.

Энэ зүблөөндэ Түгнэ тосхойной социально байдалые түхээрэлгэдэ хэдэ шэнээн гаргашанууд хэгдэб гэжэ хэлэгдээ. Жэшээлхэдэ, хургуулин барилгада 160 миллион түхэриг, фельдшерско-акушерскэ пунктда - 13 миллион түхэриг, клубай барилгада - 95,8 миллион түхэриг, тосхойной харгы заһабарилгада 24 миллион түхэриг гаргашалагдаа.

«Россиин Федераци социальна талаар абанан уялгануудаа дүүргэнэ. Правительство саашадааше социальна проектнүүдэ бэелүүлхэ», - гэжэ А.А.Соловьев хэлээ. Зүблөөнэй түгэсхэлдэ республикын хүдөө ажахын халбари хүгжэхэ гэжэ найдажа байһанаа тэрэ мэдүүлээ. Газартай үржэлтэй, хүдөө ажахыгаар эрдэмэй туйлалтанууд, хүдэлхэ эрхим мэргэжэлтэд бии гэбэ.

Экономика хүгжэлтын талаар Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо А.Е.Чепик, Ивалгын үрэ жэмэстэ модоудыг ургуулдаг питомнигой директор, Арадай Хуралай депутат Н.Д.Чимбеев хабаадаа.

Даржана ЦЕЛОВАЛЬНИКОВА.

Эльвира ДАМБАЕВА хэблэдэ бэлдэбэ.

ҺУРГУУЛИ, КЛУБ, ФЕЛЬДШЕРСКО-АКУШЕРСКЭ ПУНКТ

«Хүгжэхэ талаар ехэ арга боломжотой байнат», - гэжэ хүдөө ажахын министрэй орлогшо сурбалжалагшадтай уулзахада хэлэбэ. А.А.Соловьев Буряад ороной хүдөө ажахын халбарин болон хүдөө нотагуудай байдалтай танилсахаяа ерээб гээ. Энээнһэ гадна Түгнэ тосхондо хургуули нээлгын баярта байлсахаяа ерээб гэжэ мэдүүлээ. Мүнөө үсын эрилтэдэ харюусама хургуули, фельдшерско-акушерскэ пункт нээгдээ гэжэ тэрэ хэлээ. Клуб, спортивна түхээрэлгэнүүд, болбосон түхэлтэй хургуули хүдөө нотагта байхадаа, эндэ хүдэлхэ залушууд хэрэгтэй ха юм гэжэ тэрэ онсолоо. Цайн байдалтай хүдөө нотагта залушуул үлэжэ хүдэлхэ дуратай байха ха юм.

Россиин хүдөө ажахын министрэй орлогшо А.А.Соловьев Мухар-Шэбэрэй аймагай «колхоз «Искра» гэхэн хүдөө ажахын үйлэдбэрин кооперативай хэрэг байдалтай танилсан байна. Эдэ

бүгэдэнһөө уламжалан, Буряад орон өөрыгөө хангаха шадалтай регион боложо байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

ҺҮНЭЙ, ОВОЩИИН ЗҮЙЛНҮҮДЫЕ ШАНАРТАЙ-ГААР БҮЙЛУУЛХА

Хүдөө ажахын халбарин түлөөлэгшэдтэй болон журналистнуудтай уулзажа хөөрөлдэхэдөө, А.А.Соловьев хүдөө ажахыгаар үйлэдбэрилэгдэжэ байһан продукция шанартайгаар буйлуулгада онсо анхарал хандуулаа. Онсолбол, хартаабха, тоһо, сыр шанартайгаар буйлуулга тухай хэлэгдээ. Манай эндэ акционернэ «Молоко Бурятии» гэхэн бүлгэм Хэжэнгын тоһоной заводтой нэгдэжэ, найн шанартай тоһо, сыр буйлуулдаг гэшэ.

Энээнһэ гадна Буряад орон жэл бүри өөһэдыгөө хартаабхаар хүсэд хангадаг иигээд болохо юм. Ороной зарим регионудай болон манай республикын урда хартаабха үлүү ехээр үйлэдбэрилэгдэжэ, тэрэнэй сэн хямдаруулха байдалтай болохо.

Тийхэдэнь хартаабха элдэб янзаар буйлуулха асуудал манай эндэ табигдаха юм.

Буряад Республикын хүдөө ажахын болон эдэе хоолой министрэй нэгэдэхи орлогшо М.А.Костриков энэ зүблөө хүтэлөө. Республикын агропромышленна комплексын 2020 онболотор хүгжэлтын хараа түсэбүүд тухай А.Н.Манзанов элидхээ. Хүдөө ажахын үйлэдбэриг эршэмтэйгээр ябуулжа, хүн зоние эдэе хоолоор элбэгээр хангаха гол зорилго бэелүүлэгдэнэ гэжэ хүдөө ажахын министр А.Манзанов энэ зүблөөндэ тэмдэглээ. «Сокол» гэхэн хизаарлагдамал харюусалгатай бүлгэмэй хүтэлбэрилэгшэ, Арадай Хуралай депутат Ю.М.Мельчаков ган гасуурһаа хохидон ажахынуудта гүрэнһөө тэдхэмжэ үзүүлэгдэхэ гү гэжэ асуугаа.

Россиин Федерациин Правительствын Түрүүлэгшэ В.В.Путинай даалгабаряар Буряад ороние федеральна тухай зорилготой программа дахин оруулха тухай асуудал хаража

Сентябриин 1-нэй һайндэр дүтэлбэ. Энэ үдэр дуратай багшадаа сэсэг хаанаһаа худалдажа абахада болохоб?

СЭСЭГ ХЭДЫТЭ БАЙХАБ?

Математикийн гү, али ород хэлэнэй багшадаа, үгы һаа, хургуулиингаа директортэ һайхан баглаа сэсэгүүдые бэлэглэхын тула сэнгүүдые һайнаар мэдэхэ хэрэгтэй. Жэл бүри сентябриин 1-дэ сэсэгүүдэй сэн үнэтэй болодог гэжэ олондо мэдээжэ.

Улаан-Үдэдэ дунда зэргээр баглаа сэсэг 500-600 түхэригтэ байна. Эгээл үнэгүйнэ - 200 түхэригтэ. Нэгэ нэгээр бэлэглэхэ болоо һаа, тиймэшье ехэ мүнгэн гарахагүй. «Крона» гэхэн сэсэгэй магазин соо нэгэ бамба сэсэг 130 түхэригтэ, хризантемэ - 120 түхэриг.

Ондо ондоо сэсэгүүдээр баглаа худалдажа абаха гээ һаатнай, наймаашад гоёхон баглаа суглуулаад үгэхэ. Иимэ захилай багсаамжалһан сэн 500 түхэригтэ.

«Камелия» гэхэн сэсэгэй салоний наймаашадай тэмдэглэхээр, тус дэлгүүрэй сэнгүүд урдахи жэлтэй зэргэсүүлхэдэ, тиймэшье үнэтэй болоогүй. Августын 30-да, сентябриин 1-дэ тусхай үйлэ ябуулга үнгэрхэ - сэсэгүүд 10 процент үнэгүй байха. Хризантемэнүүдэй баглаа 400 түхэригөөр абахаар юм.

Электронно дневнигүүд бии болохо

2012 оной январин 1-һээ Улаан-Үдын хургуулинуудта электронно дневнигүүд бии болохо. Мүнөө хэдэн хургуулинууд иимэ дневнигүүдые хэрэглэдэг болонхой, харин һаяар булта хургуулинууд тэдэниие абаха ёһотой.

Энээнэй хүсөөр һурагшадай эжы, абанар үхибүүдэйнгээ сэнгэлтэнүүдые Интернет соо харадаг болохо. Системэ соо хэшээлнүүдэй расписани, гэрэй ажал, сэнгэлтэнүүд, эжы, абанарай суглаан тухай мэдээсэл байха. Үшөө тийхэдэ һурагшын хэшээлдэ ерээгүй һаань, эндэ баһал иимэ мэдээсэл байха.

Байгша оной Улаан-Үдын 1-дхи классай һурагшад саарһан тусхай дневнигүүдые абаха. Тус дневнигүүд соо нэмэлтэ һуралсалай газарнууд тухай мэдээсэл байха.

БУЛАД БАДМАЕВ - ИЛАГШАДАЙ ДУНДА

Июлиин 22-һоо 24 болотор Кызыл хотодо үнгэргэгдэн эстрадна дуунуудай «Саяан хадын аялга» гэхэн уласхоорондын конкурс эмхидхэгдэ. Тийгэжэ 90 жэлэйнгээ ойе Тыва арадай республика тэмдэглэнэ байна. Энэ конкурсдонь хорин

дүрбэн артистууд хаанаһаа ерээб гэхэдэ, Башкириһаа, Казахстанһаа, Буряадһаа хабаадаа.

Манай республикаһаа ошонон Булад Бадмаев «Талын дуран» (Аламжи Бадмаевай үгэ дээрэ) ба «Хүхын донгодон» (Юлия Дампиловагай үгэ дээрэ) дуунуудаа уран гоёор гүйсэдхэжэ,

Буряад орондоо 3-дахи һуури асараа гэхэ гү, али 3-дахи һуурида гараа. Тыва хото Азин айлшадаа хүндэтгэйгөөр угтажа абанан «Алтан булаг» гэхэн курортдо артистнар байрлажа, нэгэ хэды үдэр соо амаржа

ерээ. Манай Буряад орондо эстрадна дуунуудай хүгжэжэ байһыень Булад Бадмаев тон удхатайгаар, бэрхээр дуулажа харуулаа гээшэ. Абыас бэйлгэнь Булад Бадмаевта үшөө ехэ амжалта хүсөөд, урагшаа урматтайгаар дабшан ябахыень үрэнэбди.

Юлия ДАМПИЛОВА,
уран шүлэг найруулагша.

Һуралсалай жэлые угтууһан

БЭРХЭ ВОЖАТА

Хүндэ байдалда ороһон үхибүүдээр ажаллахада яһала хүндэ байдаг. Тэдэнэрэй зариман архи ууна, тамхи татана. Харин хүүгэдэй зунай лагерьта амархадаа, эндэхи журамда тэдэнэр түргөөр һурадаг.

БГУ-гай оюутан Эржена Дымбрылова иимэ хүбүүд, басагадтай ажаллажа һуранхай юм. Тэрэ дүрбэн жэлэй туршада Сэлэнгын аймагай «Уголёк» гэхэн лагерьта вожатаар ажаллана. Эржена Дымбрылова һаяхана үнгэрһэн «Вожатый года-2011» гэхэн республиканска конкурсын илагша болоо. Тус хэмжээ ябуулга «Рассвет» гэхэн лагерьта үнгэрөө. Эндэ республикийн 14 эгээл эрхим вожатанар хабаадаһан байна.

«Конкурс хэдэн шатануудһаа бүридөө. Жэшэнь, «Педагогическая эрудиция», «Отрядное дело», «Игра с залом», - гэжэ Эржена хөөрэнэ.

Бүхы шатануудай дүнгүүдээр бэйлгтэй басаган «Вожатый года» гэхэн нэрэ зэргэдэ хүртөө. «Бэйлгтэй залуушуулые дэмжэлгэ» гэхэн программын хэмжээндэ Эржена Россиин Президентын шанда хүртэхэ. 30 мянган түхэриг илагшада һаяар барюулагдаха.

«Вожатыйн ажал яһала хүндэ. Тэсэбэритэй байха хэрэгтэй», - гэжэ Эржена хэлэнэ.

Тэрэ дүрбэн жэлэй туршада Сэлэнгын аймагай «Уголёк» гэхэн лагерьта ажаллана. Эндэ Сэлэнгын, Хягтын, Хорин аймагуудай, Улаан-Үдэ хотын хүндэ байдалда ороһон үхибүүд амардаг. Иимэ хүбүүд, басагадаар ажаллахада хүндэшгэ байдаг, харин Эржена тэдэнээр хөөрэлдэжэ шададаг болоо.

«Ойгомжотойгоор тайлбарийн хэлэжэ үгэхэ гэжэ оролдодогбди. Элдэбын ушарнууд дайралдадаг. Жэшэнь, ямар бэ даа хүбүүн тамхи татажа байхандаа баригдаа, нэгэниинь нүгөөдээ гомодхоогоо. Иимэ ушарнуудай һүүлээр үхибүүдээр хөөрэлдэжэ туршадаг байгаабди», - гэжэ Эржена хөөрэнэ.

Сезоний һүүлээр муу зан гаргадаг үхибүүд ондоо болоод гэртэ ошодог болоо. Эрженин тэмдэглэхээр, тэдэниие харааха, гомодхоохо хэрэггүй. Хараажа, муугаар хэлээ һаатнай, үхибүүд үшөө уурлажа, заабариетнай дуулахаашы болихо.

ЗАЛУУШУУЛАЙ ФОРУМДО ХАБААДЫТ

Республикийн залуушуулые «Молодежная волна» гэхэн форумдо урина. Тус хэмжээ ябуулга декабрь һарада Санкт-Петербург хотодо үнгэрхэ.

Залуу, урагшаа һанаатай хүбүүд, басагад, ниитын нэгэдэлнүүдэй түлөөлэгшэд эндэ хабаадаха аргатай. «Түхэрээн шэрээнүүд», спортивна, соёлой хэмжээ ябуулганууд хэдэн зуугаад залуушуулые суглуулха.

«Молодежная волна» гэхэн проект залуушуулай орёо асуудалнуудые шийдхэхэ зорилготой. Залуушуулай политикаар ажалладаг мэргэжэлтэд эндэ ерээжэ, дүй дүршлээрөө хубаалдаха.

Тус форум тухай бүхы хэрэгтэй мэдээсэлнүүдые эдэ телефонуудаар абаха аргатай: (812)321-28-32, (812)321-27-25.

Эржена БАТОРОВА,
Авторай фото.

«Организатор торгов - конкурсный управляющий Романов В.Ю. сообщает, что 03.10.2011г. в 12-00 по адресу: Республика Бурятия, г. Улан - Удэ, ул. Лимонова, 3 состоится открытый аукцион по продаже имущества ООО «Дылача - ТТД». На торги выставляется следующее имущество:

- ЛОТ № 1 - помещение корпуса № 1 (цех № 3 и № 6), площадью 21492 кв.м., условный номер: 03:23:000000:95/2003-000236, расположенное по адресу: г. Улан-Удэ, п. Матросова, 2; здание насосной первого подъема, площадью 16 кв.м., инв. № 28922-2, литеры «Н», условный номер 03:23:000000:95/2003-000235, расположенное по адресу: г. Улан-Удэ, п. Матросова, д. 2; здание насосной 2-го подъема, площадью 172,7 кв.м., инв. № 28922-2, литеры «П-П1», условный номер 03:23:000000:95/2003-000237, расположенное по адресу: г. Улан-Удэ, п. Матросова, д. 2; нежилое помещение, площадью 2193,7 кв.м., номе-

ра на поэтажном плане: 1-6, антресоль: 1,2, условный номер 03:23:000000:72/2004-000141, расположенное по адресу: г. Улан-Удэ, п. Матросова, д. 2; земельный участок, категория земель: земли населенных пунктов, разрешенное использование для размещения объектов кирпичного завода, площадью 45957 кв.м., кадастровый номер 03:24:023808:107, расположен по адресу: г. Улан-Удэ, относительно ориентира здание, расположенное в границах участка, адрес ориентира - п. Матросова, 2. Начальная цена лота - 5 300 000 (пять миллионов триста тысяч) руб.

Шаг аукциона 10 (десять) % от начальной стоимости по каждому лоту.

Победителем торгов признается участник, предложивший наиболее высокую цену за выставленный на продажу Лот.

Победитель торгов обязан заключить с Продав-

цом договор купли - продажи в течение 10 дней и оплатить стоимость имущества, установленную по результатам торгов, не позднее 30 дней со дня подведения итогов торгов. Время подведения итогов торгов - дата проведения торгов.

Для участия в торгах претенденты обязаны оформить Заявку, заключить договор о задатке и внести задаток в срок не позднее 17:00 30 сентября 2011 г. в размере 10 (десять) % от начальной цены Лота на расчетный счет ООО «Дылача - ТТД», ИНН 0306012490, КПП 032601001, р/с 4070281010000001062, в ОАО АК «БайкалБанк» г. Улан-Удэ, к/с 30101810400000000736, БИК 048142736 или в кассу должника.

Ознакомление с условиями торгов, характеристиками объектов торгов, иной информацией по торгам и прием заявок проводится по адресу: 670002, Республика Бурятия, г. Улан-Удэ,

ул. Лимонова, д.3, офис конкурсного управляющего В.Ю. Романова с 10-00 до 11-00. Заявки принимаются только в рабочие дни по установленной форме, заявки, направленные по почте, электронной почте, не принимаются и не рассматриваются.

К заявке должны быть приложены следующие документы: для юридических лиц: подтверждение оплаты задатка, заверенные копии устава, свидетельства о государственной регистрации, присвоении ОГРН, о постановке на налоговый учет, выписка из ЕГРЮЛ; решение органа управления юрлица о приобретении имущества; документы, подтверждающие полномочия лица, подающего заявку.

для физических лиц: подтверждение оплаты задатка, копия паспорта.

Дополнительная информация по тел.: (301-2) 44-52-12.

БУРЯАДАЙ ПРАВИТЕЛЬСТВО: ҮДЭР ҮДЭРЭЙ АЖАЛ ХЭРЭГҮҮД 2011 оной августын 15-19

Буряад Республикын Президент – Правительствын Түрүүлэгшэ Вячеслав Наговицын Правительствын гэшүүдтэй, гүйсэдхэлгын засагай зургаануудай хүтэлбэрлэгшэдтэй түсбэлгын зүблөө, хэдэн хүдэлмэрилгын уулзалгануудые үнгэргөө. Эдэ уулзалгануудай үедэ наһажаал хүнүүдые гэр байрадань хангаха, хотын электрическэ сетьнүүдые намарай болон үблэй дулаасуулгын хаһада бэлдэхэ, «Буряад Республикада ой модоной промышленностиие хүгжөөлгэ» гэнэн республикын тусхай зорилготой программые бэлүүлхэ асуудалнууд хэлсэгдээ. Энээнһээ гадна «БайкалАгроИнвест» гэнэн финансово-промышленна агрохолдингын генеральна директортэй Президент уулзажа, агропромышленна комплексые дэмжэхэ шэнэ аргаар харгы захибарилгада хэрэгтэй материалнуудые үйлдбэрлэхэ болон бусад асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байна.

Августын 16-да Вячеслав Наговицын хэдэн хүдэлмэрилгын уулзалгануудые үнгэргөө. «Нийслэл хото» гэнэн республикын тусхай зорилготой программа абаха тухай республикын ипподромой барилгыг үргэлжлүүлхэ тухай тэрэ хөөрөлдөө.

Августын 17-до республикын толгойлогшо 2011 оной республикын бюджетте оруулагдаха хубилалтанууд болон 2012, 2013 онуудта түсбэлгэдэхэ бюджет тухай зүбшэн хэлсэһэн суглаа үнгэргөө. Тэрэшлэн Зүүн зүгэй сэрэгэй округой командующи К.С.Сиденко, Яруунын аймагай толгойлогшо Д.Б.Дамбаев гэгшэдтэй албанай хэрэгээр уулзаа.

Августын 18-да Буряадай Президент засагай федеральна зургаануудта хүдэлмэрилхээ Москва ниидээ. Эндэ албанай хэрэгээр хэдэн уулзалгануудые үнгэргөө.

Августын 19-до Вячеслав Наговицын Россиин Федерациин хүдөө ажахын министрэй орлогшо А.А.Соловьевтой хамта Мухар-Шэбэрэй аймагай Түгнэ тосхондо хургуули нээлгын баяр ёһололдо хабаадалсаа. Эндэ баригдажа байһан хэдэн объектнүүдые ябажа хараа.

Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын Нэгдэхэ орлогшо Иннокентий Егоров республикын бюджетте оруулагдаха хубилалтануудаар Президентын дэргэдэ үнгэргэгдэһэн түсбэлгын зүблөөндэ хабаадаа. Гурбадахи уласхоорондын хүүгэдэй спортивна наадануудые үнгэргэхэ харюусалгатай эмхидхэлэй хорооной зүблөө тэрэ хүтэлжэ үнгэргөө. Энээнһээ гадна хэдэн хүдэлмэрилгын зүблөөнүүдые үнгэргөө. Экономическа хүгжэлтын талаар Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Александр Чепик «Буряад Республикада ой модоной промышленностиин комплексые хүгжөөлгэ» гэнэн республикын тусхай зорилготой программые асуудалаар Президентын дэргэдэ үнгэргэгдэһэн зүблөөндэ хабаадаа. Россиин Федерациин хүдөө ажахын министрэй орлогшо А.А.Соловьевой манай республика ерэнэн ушараар үнгэргэгдэһэн хэмжээ ябуулгануудта тэрэ хабаадаа. Буряад Республикын Правительствын экономическа бүлэглэлэй хүтэлбэрлэгшэдтэй түсбэлгын зүблөө тэрэ үнгэргөө. Хамтадагдань бюджетдэй олзо оршонуудые дээшлүүлгээр Правительствын дэргэдэ байгуулагдаһан комиссиин зүблөө тэрэ хүтэлжэ үнгэргөө. Япон гүрэнэй олзын хэрэг эрхилэгшэдтэй тэрэ уулзажа хөөрөлдөө.

Социальна хүгжэлгын талаар Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшын уялгануудые дүүргэгшэ Алдар Дамдинов гурбадахи уласхоорондын хүүгэдэй спортивна наадануудые үнгэргэхэ талаар эмхидхэлэй хорооной зүблөөндэ хабаадалсаа. Тэрэшлэн социально-

экономическа хүгжэлтын программые бэлүүлгын хойноһоо хинамжалдаг Правительствын комиссиин зүблөөндэ хабаадаа. Россиин Онсо байдалай талаар министерствын үнгэргэһэн селекторнэ зүблөөндэ хабаадалсажа, юрэнхы эрдэмэй хургуулинуудай гал аюулгүй байдал хангаха асуудал зүбшэн хэлсээ. Мухар-Шэбэрэй аймагай Түгнэ тосхондо хургуули нээлгын баяр ёһололдо тэрэ хабаадалсаа. Прибайкалийн аймаг албанай хэрэгээр тэрэ ошожо ерээ.

Инфраструктурые хүгжөөлгөөр Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Николай Зубарев Улаан-Үдын нэгдэхэ ТЭЦ-эй захибарилгын хүдэлмэрилгүүдэй ябаса тухай асуудал хэлсэһэн зүблөөндэ хабаадаа. Тиихэдэ Буряад Республикын социально-экономическа хүгжэлтын Программые бэлүүлгын хойноһоо хинамжалдаг, республикын гүрэнэй засагай гүйсэдхэлгын зургаануудай ажал ябуулгын ашаг үрые сэгнэдэг Правительствын комиссиин зүблөөндэ, хуралсалай шэнэ жэлдэ юрэнхы эрдэмэй гуламтануудай гал аюулгүй байдал хангаха Россиин Онсо байдалай талаар министерствын селекторнэ зүблөөндэ «Зэлтэр» дээгүүр хилэ дабалгын пункт ойро зуура нээхэ асуудалаар үнгэргэгдэһэн зүблөөндэ тэрэ хабаадалсаа. Эрхэтэдые хубин асуудалнуудаарнь хүлээн абаа. Тэрэшлэн Прибайкалийн аймаг албанай хэрэгээр ошожо ерээ.

Россиин Федерациин Президентын дэргэдэхэ Буряад Республикын Бүрин эрхэтэ түлөөлгэгтэ эмхиин мэргэжэлтэд Буряадай Президентын федеральна засагай зургаануудай хүтэлбэрлэгшэдтэй уулзаха хэрэг эмхидхээ. Федеральна засагай зургаануудта Буряадай Правительствын бэшгээгэр хандаһан хандалгануудаар тэдэ хүдэлмэри ябуулаа. Москва хотодо Буряад Республикын үдэрнүүдые үнгэргэхэ хэрэгтэ тэдэ бэлдэхэл ябуулаа. Россиин Федерациин хүдөө ажахын министрэй орлогшо А.А.Соловьевой албанай хэрэгээр манай республика ерээд ошолгодо тэдэ ехэ бэлдэхэл ябуулаа.

Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо – Президентын болон Правительствын Захиргаанай Хүтэлбэрлэгшэ Петр Носков Президентын дэргэдэ үнгэргэгдэһэн түсбэлгын зүблөөндэ хабаадаа. Президентын болон Правительствын Захиргаанай бүридэлгэнүүдэй хүтэлбэрлэгшэдтэй үнгэргэгдэһэн аппаратна болон хүдэлмэрилгын зүблөөнүүдтэ тэрэ хабаадаа. Муяын район албанай хэрэгээр тэрэ ошожо ерээ. 2011 оной декабрь нарада Гүрэнэй Дүүмэдэ үнгэргэгдэхэ хунгалтануудта бэлдэхэлэй хүдэлмэри тэрэ эмхидхээ. Тиихэдэ документнүүдтэй хүдэлөө.

Захиргаанай бүридэлгэнүүдэй мэргэжэлтэд Президентын болон Правительствын хүдэлмэриие олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдтэ толилохо, мэдээсэхэ хүдэлмэри эмхидхээ. Августын 15-да хуралсалай болон эрдэм ухаанай министрэй нэгдэхэ орлогшо Н.И.Мошкиной хабаадалгатайгаар брифинг тэдэ үнгэргөө. Буряад Республикын хүндэлэлэй тэмдэгүүдээр шагнаха тухай зарлигуудай түлэбүүдые тэдэ бэлдээ. Буряад Республикын Зөөриин болон газарай харилсаануудай министерствэтэй хамта Баунтын, Яруунын болон Түнхэнэй аймагуудай элүүржүүлгын лагерьнуудай шалгалта үнгэргөө.

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын хэблэлэй албан.

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИИН ТҮСЭБ

2011 оной августын 22-26

I. БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ТҮРҮҮЛЭГШЫН УЯЛГАНУУДЫЕ САГ ЗУУРА ДҮҮРГЭГШЭ Ц.Б.БАТУЕВАЙ ДЭРГЭДЭ ҮНГЭРГЭГДЭХЭ ТҮСЭБЛЭЛГЫН ЗҮБЛӨӨН

Зүблэхэ зүйл:
1. Арадай Хуралай хороонуудай августын 15-һаа 19 хүрэтэр дүүргэһэн хүдэлмэри тухай мэдээсэл (элидхэлшэд: хороонуудай түрүүлэгшэнэр)
22.08. 11.00 Арадай Хуралай бага танхим

2. Арадай Хуралай августын 15-һаа 19 хүрэтэр үнгэргэһэн хэмжээ ябуулганууд тухай эмхидхэлэй таһагай мэдээсэл (элидхэлшэ М.Г.Бюраева)

3. Арадай Хуралай хиналтын документнүүдые гүйсэдхэлгын байдал тухай эмхидхэлэй таһагай мэдээсэл (элидхэлшэ М.Г.Бюраева)

4. Буряад Республикын хуулинуудые федеральна хуули ёһонуудтай зохилдуулгын хойноһоо хиналта тухай (элидхэлшэ М.Г.Бюраева)

5. Арадай Хуралай августын 22-һоо 26 хүрэтэр түсбэлэһэн хэмжээ ябуулганууд тухай (элидхэлшэ М.Г.Бюраева)

6. Августын 15-һаа 19 хүрэтэр Хуули ёһоной управлениин дүүргэһэн хүдэлмэри тухай мэдээсэл (элидхэлшэ А.И.Ускова)

7. Августын 15-һаа 19 хүрэтэр Мэдээсэлэй-шэнжэлэлгын управлениин дүүргэһэн хүдэлмэри тухай мэдээсэл (элидхэлшэ Е.Б.Буянтуева)

8. Арадай Хуралай ажал ябуулга тухай республикын хэблэлнүүдтэ августын 15-һаа 19 хүрэтэр толилуулһан материалнуудай шэнжэлэл тухай олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдээр хүдэлмэриин талаар таһагай мэдээсэл (элидхэлшэ С.В.Соголов)

Буряад Республикын Арадай Хуралай Гүрэнэй байгуулалтын, нютагай өөһэдэн хүтэлбэриин, хуули ёһоной болон гүрэнэй албанай асуудалнуудай талаар хороон (түрүүлэгшэнь А.С.Скоцырская)

Зүблэхэ зүйл:
Буряад Республикын Арадай Хуралай ээлжээтэ 23-дахи сессидэ зүблэхэ зүйлдэнь оруулагдаха асуудалнууд
24.08 14.00 Арадай Хуралай бага танхим

II. БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХЭРЭГҮҮДЫЕ ЭРХИЛЭГШЫН – АППАРАДАЙ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЫН УЯЛГАНУУДЫЕ САГ ЗУУРА ДҮҮРГЭГШЭ В.Г.ТАРХОВАЙ ҮНГЭРГЭХЭ ХҮДЭЛМЭРИЛГЫН ЗҮБЛӨӨНҮҮД

Зүблэхэ зүйл:
1. Буряад Республикын Арадай Хуралай 2011 оной августын 22-һоо 26 хүрэтэр түсбэлэһэн хэмжээ ябуулганууд тухай
22.08. 13.30 Арадай Хуралай бага танхим

2. Буряад Республикын Арадай Хуралай хиналтын документнүүдые гүйсэдхэлгын байдал тухай

3. Элдэб асуудалнууд

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХОРООНУУДАА

Буряад Республикын Арадай Хуралай Бюджетдэй, налогуудай болон финансын талаар хороон (түрүүлэгшэнь Ц-Д.Э.Доржиев)

Зүблэхэ зүйл:
Буряад Республикын Арадай Хуралай ээлжээтэ 23-дахи сессидэ зүбшэгдэхэ асуудалнууд
25.08. 10.00 каб.231

Буряад Республикын Арадай Хуралай Гүрэнэй байгуулалтын, нютагай өөһэдэн хүтэлбэриин, хуули ёһоной болон гүрэнэй албанай асуудалнуудай талаар хороон (түрүүлэгшэнь А.С.Скоцырская)

Зүблэхэ зүйл:
«Буряад Республикада муниципальна байгуулгын түлөөлэгэтэ зургаанай депутатуудые хунгаха тухай» Буряад Республикын Хуулида

хубилалтануудые оруулха тухай» Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
23.08. 15.00 каб.323

Зүблэхэ зүйл:
«Буряад Республикын найн дуранай гал түймэрһөө хэргылгын харуулай найн дуранай хүдэлмэрилэгшэдтэ лаб хангалтануудые олгохо тухай» Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
25.08 16.00 каб.323

Зүблэхэ зүйл:
«Буряад Республикын Арадай Хуралай депутатуудай хунгалта тухай» Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай» Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
26.08 11.00 каб.323

Буряад Республикын Арадай Хуралай Газарай асуудалнуудай, аграрна политикын болон эд хэрэглэлгын дэлгүүрэй талаар хороон (түрүүлэгшэнь В.А.Павлов)

Зүблэхэ зүйл:
Буряад Республикын хуулинуудые федеральна хуули ёһонуудтай зохилдуулха тухай
24.08 10.00 каб.119

Зүблэхэ зүйл:
Буряад Республикада эпизоотическа болон ветеринарно-санитарна элүүр байдал хангаха тухай» Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай» Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
23.08 10.00 каб.119

Зүблэхэ зүйл:
«Зүгы үсхэбэрлгэ тухай» Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
25.08 10.00 каб.119

Буряад Республикын Арадай Хуралай Регионууд хоорондын холбоонуудай, үндэһэтэнэй асуудалнуудай, залуушуулай политикын, нийтын болон шажан мүргэлэй нэгдэлнүүдэй талаар хороон (түрүүлэгшэнь В.Р.Буддаев)

Зүблэхэ зүйл:
«Россиин Федерациин Буряад Республикадахи үндэһэн үсөөн тоото арадуудай хуудал байдал болон заншалта ажал хамгаалалгы хангалта эмхидхэхэ тухай» Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
22.08 14.00 каб.212

Буряад Республикын Арадай Хуралай Социальна политикын талаар хороон (түрүүлэгшэнь А.Т.Стопичев)

Зүблэхэ зүйл:
«Буряад Республикын зарим хуули ёһонуудта хубилалтануудые оруулха тухай» Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
23.08. 10.00 каб.203

Зүблэхэ зүйл:
«Хуралсал тухай» Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай» Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
23.08.11 9.00-10.00 каб.216

IV. УЛААН-ҮДЭ ХОТЫН СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКА ХҮГЖЭЛТЫН АСУУДАЛНУУДААР БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ КОМИССИИН ЗҮБЛӨӨН (Түрүүлэгшэнь А.Г.Зыбынов)

Зүблэхэ зүйл:
1. «Буряад Республикын ниислэл хото Улаан-Үдые 2006-2011 онуудта хүгжөөлгэ» республикын тусхай зорилготой программые бэлүүлгын уридалан тоолон тодорхойлһон дүнгүүд тухай
22.08 14.00 Арадай Хуралай бага танхим

2. «Хуралсал тухай» Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай» Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
23.08.11 9.00-10.00 каб.216

V. РЕСПУБЛИКЫН ХЭМЖЭЭ ЯБУУЛГАНУУД

Буряад Республикын хуралсалай хүдэлмэрилэгшэдэй августын конференцинүүдтэ Арадай Хуралай депутатуудай хабаадалга
24-26.08

Буряад Республикын Хүн зоние социальна талаар хамгаалгын министерствын коллегийн хүдэлмэридэ Арадай Хуралай хорооной депутатуудай хабаадалга
25.08

Суута санаартан

Дабхарлан бодхоонон найн байшангай хаалгануудын Дэб дээрэ байбашье дабхар голдо байна, Дам-дам доторто лабайн (дүн бүрэн-раковина) зрьюулгэ мэтэ гурьбалжа Дамжалдан тойрохо тула толгой эрьежэ дуурахада хэсүү.

Аласдагсан дабхарын огторгой тулахан үргөөдхи

энэдхэг, түбэд, монгол уран зохёолдо хэрэглэгдэдэг зэргэсүүлгэнүүд, метафоранууд тон олоор дайралдана. Олон үгүүлэлнүүд ойлгохонь хүшэр, Буддын шажанай бэлгэ тэмдгүүд (буддийская символика). Хотые зураглан бэшэхэдэ элбэгээр хэрэглэгдэнэ. Тон орёо, далда удхатай мүнүүд поэмэ соо олон.

Хаан Гарууди, уралигай бурхан Бишу Гарма, Гандхарванууд (тэнгэрин бүжэгшэд - небесные феи, дакини) лусууд, тэнгэри бурхад, Хурмаста тэнгэри г.м. шажанай нэрэ томьёонууд зохёол соо шадамараар хэрэглэгдэнэ.

Литейнэ проспектын 59-дэхи гэрэй, 3-даху дабхарай, 47-дохи таһаг соо Буддын шажанай гуру (багша) Намдал (түбэдөөр хүсэд тонилхоо) гэгшэ бэшэбэ.

Лубсан-Сандан ламын псевдоним (Намдал).

Энэ поэмэ түбэд хэлэн дээрэ бэшгэдэ. Лубсан-Санданай шаби Агваан Доржо хуушан монгол бэшгэй хэлэндэ оршуулаа.

Энэ зохёол хүсэд шэнжэлэгдээгүй, эрдэмэй эрьсэдэ оруулбал, найн байгаа (в научный оборот). Эндэ уран зохёол шэнжэлэгшэдэй, түбэдтэ эрдэмтэдэй ажал ехэ гэжэ һанагдана. Бидэ юрэ танилсуулха зорилготойгоор энэ багахан мэдээсэл хэбэбди.

Лубсан-Санданай үндэһэн шаби Алван Силнам Тузол Доржо багшадаа нимэ магтаал бэшэ:

ХУДАНАЙ ЛАМЫН МАГТААЛ

Егоозорой эрхэтэ Номуун

Хаан лама Дарма-Ранзан гэгээнэй магтаал Дурдагдаһан тэдыгээр зоболоние Арилгагша гэгдэхэ оршобо.

Үдэрэй этигэл урган магтахын

Эхилжэ олгуулаа мэлмэрэн

Эрхэ баялиг бүрин түгэс Худанай Эрхим Дурнын уулын оройдо Уһа баригшын охи сагаан үүлэн Оройдоху титимэй ёһоор

Уһанай хура хэзээ бүхэндэ

Ошорто арюун зүлгэ шэмэг дурдамал

Элдэб зүйлэй сэгсэ маалзагуур түрүүтэн элитэ найлан

Эрхим оройной шэмэг болон ургаһан Үзэхэ сүбэрхэ уһан нюдэнэй

Үнэхөөр тэрэнэй удха шанарай ёһо Үзэжэ болохын оройноо нүгизһэн Үлишгэй үүсхэлэй самашин

Агаарһаа албан һайса ургаһан Арюун тэрэ ордон доторто

Амагалин бата ехэ шулуунууд Асари арюун номой табсанда

Алган үгы үни удаан оршоод Амитан бүхэниие нишүүлэсэн

Арга бэлиг олоһон егоозор Аяа Дарма-Ранзын гэгээн тандаа

мүргэмэй.

Литература. Э.Дарибазарон «Теократическое движение в Хоринском ведомстве Бурятии» (1919-1926гг) Улан-Удэ, 2008г., стр.40-41.

2. Ц.Галанов «Хун шубуун» роман. Улаан-Үдэ, 2002 он. стр.276-277.

3. С.Норжимаев «Сэлмэхэ тэнгэрин хаяа» Улаан-Үдэ, 2008 он.

4. Журнал «Гаруда», 1993г. №2 стр.28-29.

5. П.Балдандоржийн «Хэжэнгын дасанай түүхэ». Хэжэнгэ, 2003 он.

Дамба ДАРИБАЗАРОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Л-С.Цыденов эдир залуу наһандаа; болбосоронги шатадаа; номуун шэдитэ хаһадаа.

ЛУБСАН-САНДАН ЦЫДЕНОВ – ШАЖАН МҮРГЭЛЭЙ АЖАЛ ЯБУУЛАГША

Буряад арадай эрдэм түгэс хүбүүд, шажан мүргэлэй гайхамшагта ажал ябуулагшад 13-даху Далай ламын багшанарай нэгэн цанид хамба Агваан Доржиев, Эрдэни-Хайбзун Галшиев (Мархаанзай дооромбо), эрдэмтэ лама, багша Ринчен Номтогов болон бусад гурхан дороһоо гараһан зохёолууд олондо мэдээжэ болонхой. Жэсээлхэдэ, Агваан Доржиев «Буряад монголой тобшо түүхэ», Ази, Европын олон оронудаар

Лубсан-Сандан лама 14-дэхи рабуунай түмэр гахай жэлдэ (1851ондо) Хэжэнгэ тосхонһоо холо бэшэ Шанаа гэжэ газарта Балтын Сэдэнэй бүлэдэ түрэнэн юм. Эсэгэн хүдөө лама байгаа.

Лубсан-Санданай долоо наһатай байхадань, Хэжэнгын дасанда ху-бараг болгожо үгөө һэн. Тэрэ эдир бага наһанһаа хурса һонор ухаатай, юрэ бусын бэлиг шадабаритай байгаа. Нэгэтэ хүдөөрөө хамта талада ургаһан бургааһа шулуугаар шэдэжэ наадаба. Нүхэдэйнгөө тарахад, Лубсан-Сандан гансаараа үлөөд, шулуунууды бургааһан руу шэдэжэл байба. Үглөөдэрын бургааһанай байһан газарта булаг гаража байгаа һэн. Тэрэ булаг «Санданай булаг» гэжэ нэршэбэ.

Лубсан-Сандан бага наһандаа юумэнэй хоохон шанар ойлгоо гэжэ хэлсэдэг болоо юм.

Хэжэнгын дасанда һуралсалаа эрхимээр дүүргээд, Хамбын хүрээ болохо Тамчын дасанда һуража, гэбшын нэрэ зэргэ хамгаалба. Тийгэжэ тон гүнзгы мэдэсэтэй эрдэмтэ лама гэжэ сууда гараа һэн. Удангүй Хэжэнгын дасанай шэрээтээр һунгагдаа. Сандан лама шабинартая дасанһаа гаража, даянда (бүтээлдэ) һуудаг болобо. Тэрэ Буддын шажанаа шэнэхдэхэ гэжэ шийдэбэ. «Дасан гээшэ сансара», - гэжэ хэлэһэн байгаа. Лубсан-Сандан лама Доодо Худанда Шэлэнтэ хадын хойморто, Соорхой майлада Ямандагын бүтээлдэ һууха гэжэ шийдэбэ. Тэрэ түрүүн нэгэ бишыхан хаягдаһан балгааһан соо гансаараа һуужа эхилбэ. Удангүй тэрэнэй шаби Доржо ержэ, эдихэ хоолын хэдэг болобо. Хэдэн жэл үнгэрһэн хойно һүзэгтэй зон Сандан ламада гэр барижа үгэбэ. Революциин һүүлээр буряад арад зондо ехэ бэрхшээлтэй байдал тохёолдоо һэн. Сандан лама бурхан шажан абарха зорилготойгоор Шажан түрын гүрэн байгуулба.

Энээн тухай уран зохёолшо Цэрэн Галанов «Хун шубуун» гэжэ роман соогоо тодорхойгоор ингэжэ бэшэнэ: «Сандан ламхайн хүрэнэй хажууда сугларһан Бодонгууд, Сагаан, Хальбан хушуунай түлөөлэгшэд Сандан ламада бэшгээр мэдүүлгэ бариба. Энэ мэдүүлгэ соонь шгээжэ бэшээтэй: «Бидэ энэһнээ хойшо бурхан шажангүй Эрдэни ноёной засаг мэдэрхээ болёобди. Бидэ 10 мянга гаран зоной зүгһөө үндэр түрэлтэ ламбагай Танда хандахадаа, өөрынгөө албатан болгожо абыт гэжэ һүгдэнэбди. Энэ үдэрһөө хойшо танише Дарма-Ранзан гэгээн хаан гэжэ нэрлэхьемнай зүбшөөгөөд, хаан захиралтая мандаа айлдхыт гэжэ гуйжа байнабди». Уданиһегүй Сандан ламаһаа шимэ харюу ерэбэ:

«Гурбан юртэмсын (дүрсэтэ, дүрсэгүй, шуналта) Эзэн боложо,

Дарма-Ранзан (Дхарма раджа, Номуун хаан) гэхэн нэрэ тогтоожо абанаб... Энэ гүрэмнай «Эрхэтэ Балгад Соёмбос» гэжэ нэрэтэй болохо.

Тэрэ үедэ шимэ дуу дуулалдадаг байгаа:

«Бодото үндэр Шэлэнтэмнай Будалан уулын хэлбэртэй. Боди модон дэлгэржэ, Бурханай сэнгын маягтай лэ. Бударан дунгалагша бороониниш Бурханай адистай аришаан юм. Буряадтам тогтоһон Соёмбомнай Богдо Зонхобын найшалаа юм. Бултадаа бидэнэ адислагша Бурханай гашайтай ламхайгаа Бодото шүтэһэн хүниш Боди болохын лүндэнтэй.»

Лубсан-Сандан ламы «Хаан лама, Худанай лама» гэжэ арад зон нэрлэдэг байһан юм.

«ОГТОРГОЙДО НИИСЭНЭМ» ГЭЖЭ ПОЭМЫН УДХА

1896 ондо ородой император 2-дохи Николай хаанай шэрээдэ һуухадань, Лубсан-Сандан Хорин зоной зүгһөө Буряадай делегацида оролсожо, Москва, Санкт-Петербург ошоо һэн.Энэ ёһолол Москвагай Кремлийн Успенскэ сүмэ соо болон Санкт-Петербургда Үбэлэй ордон соо болоо юм.

Энэ баярай ёһололдо Сандан ламын байһан тухайнь Самбу Норжимаев «Сэлмэхэ тэнгэрин хаяа» гэжэ роман соо бэшгэдэнэ. «һур жабахаланта эзэн хаантан!» - гэжэ утаар татан шангаар сонсхобо. Танхимай алтамал томо улаан зандан үүдэн хоёр тээшэ эслигдэн нээгдэжэ, Николай Александра хатантаяа зэрэ тэрэ үүдээр оробо... Эхэнэр бүһэтэй илгаагүй тэндэ байһан зон булта доро дохин хаантанише хүндэтэйгөөр угтабад. Ай, бурхан! Нэгэ азиат түхэлтэй хүн гансаараа хаантанише тонгойжо хүндэлэнгүй, зогсоһон шэгтэе байба. (С.Цыденов.) Ухаа алданан зонхилогши тэрэнэй сэхэ урдань гүйжэ ошоод: «Яагаа һүрхэй хүмта, түргэн үбдэг дээрэ һуугты!» - гэжэ хаихаран зандарба.... «Бидэ Буддын шажантай зомди... Би Дхарма Раджа (Номуун Хаан) нэрэ зэргэтэй хүнби. Тиймэнэ хүн зоной сэдхэл һүхэлэй эзэн хадаа засаг баригша эзэндэ мүргэхэгүйб». (Духовный царь не кланяется царю мирскому).

«Огторгойдо ниисэнэм» гэжэ зохёол соогоо Москва, Петербург хотонуудаар ябахадань, хараһан үзэһэнөө зураглана.

Энэ шүлэглэмэл зохёол 85 бадагууднаа бүридэнэ. Нэгэ шүлэгийн 4 мүртэй, 11 бадагтай, 1-дэхи хубинь Москва хотодо зорюулагдана, 2-дохи хуби соогоо Россиян империн ниислэл Санкт-Петербургы уран найханаар зураглана. Авторай гансашье ехэ лама бүтээлшэ бэшэ,

харин бэлигтэй поэт, олон хэлэ мэдэхэ байһаниин элирнэ. Поэмэ соо монгол, түбэд, санскрит, буряад, хитад, ород үгэнүүд олоор хэрэглэгдэнэ. Энэнь авторай олон хэлэ мэдэхэ байһаниин гэршэлнэ. Поэмын хуушан монгол бэшгэй хэлээр оршуулгы Монголой академик Ц.Дамдинсүрэн «Монгол уран зохёолой дээжэ зүүн бэлиг» оршобо. Буряад лама ехэ хотонууды гайхан зураглана:

«Тэгшэ хаанаһашье харахада, ниисэмэл байшан Тунамал огторгойдо эрьелдэн байна. Тоорлон холбоһон байшангууд Тонгологшо үүлэ тэбэрүүлнэ.

Бараань үзэхэдэ, шорой ба шулуунай хото байна Буталбал, табан үгэ эрдэниин шанарта бүлгүэй...

Хүжэлэн зэргэсэһэн уула мэтэ ехэ хотын Хубшын сомгозор огторгойтой тэнсэнэ ху санууд (сокровица) Хүсэлэй эрдэни хотала түгэсэһэн далай сониноор

Хүсэлэнтэ Бисман тэнгэриин эдтэй тэмсэмээр тула Хюдагша саадын эсэргүүсэлэй байлдаанһаа

илаһан эрхээр болобол Хизараар сэрэгэй аймаг одон хүдэлхэ мэтэ хёморбол

Хижэнгэмтэ аюулгүй маша бэххэ хотодо үзүүлбэ.

Петербург хото ошоһон тухайгаа ингэжэ бэшэнэ:

«Сэхэ тэндэһээ сэдбэг гани Швида далайда Сагаар болбол һэрюун үзэхэлэн

Сэхэн занта Европо оройной доторһоо эрдэниин хэлтэс Сэнгэлтэ ниислэл Петербургы үзэхээ хүрээбди.

Арбан буянай ном түгэлдэр хаан сааза тогтоһоние Арбан ехэ нармай улас сонсохоор

Аятайханаар тэнгэриин сог ушарал түгэс эдлэжэ, Амархан оршоһон ехэ гайхамшагта орон байна.

Ажсаглабал, замбиин аралай умарын талада энэ Аяа үндэрлиг газарай дүхэхэдэ

Аюушагта цуб жалга үгы аад, дайдань сэбэр Ай, мэдүүлэн хизаар тойрон саһаар хашагдаһан һэрюун

шэлдэгэ бүлүгэ.

Арилгаһан сагаан болор хүрдн гэр доторто Арюун ордондо тэнгэриинэ

Алибаа дээдэ хүмүүн ушархын найр хуримын аяг гайхамшаг

Хаан ордон ба сүмэнүүдэй Хараха толи аригсан литэ олон нюурта

Хамаг хүмүүнэй хүрэг дээрхи зурагтай нэгэ

Хамта жаргахаяа нуур дунда хүрэнэй аяг харана.

Тобогор уула мэтэ бодхоогдоһон шулуун хүхэ шэбээнүүдше

Тортотомол туяа огторгойн агаартай хайлажа, Тогото шарын урда сүришэһнөө

үнгэлиг.

Нева мүрэнэй хүүргэнүүд болон каналнууд тухай ингэжэ зураглана.

Уһан ехэ Нева голой урдаһан халаануудаар

Обор ехэ балгад (хото, город) дундуур олонто халаһанда

Обоо эрдэниин шэрэм хүүргэ байгуулһаниинь

Орон бүхэнэй алтан замые эдэлэхэ болой.

Олон тоото хүшөө памятникуудые, бюстнуудые гайхан һонирхоно.

«Хадхамал олон дабхар дээбээр хээлэндээ, Хаан Гаруди согсолжо хашаалһан

ниидэмэл байшангууд Хана хэрэмэй газаа үүлэн

узалзануудай дунда Хахад бээе гаргаһан тобоймол

хүнэй дүрсэнүүд.

Арюун Россиян ехэ дээдэ уридалһан

Алад тэрэнһээ эхилэн хаан үе бүриин

Адляр эсхэн эрдэни түрше хайламан шэрэмээр

Алдалгүй шудхажэ бүтэһэн баатар байдалтанише

Бодхожо гурбан замай, дүрбэн замай бэлшэрнүүдтэ

байгуулһаниинь Бодото илгалгүй һур жабахалан

бадарһанһаа Бутархайе үзэһэн дары бэшэрхын

үһэн орбойжо, Бусажэ бээе тэншилгэхын сүлөө юрэ олодогүй....

Зохёол соо хүшэр хүндэ Буддын шажанай философсо ойлгосонууд олон. Поэмэ байгуулгаараа, өөрын хэлээрэ тон орёо зохёол. Заншалта

АРАД ЗОНДОО АША ТУҺАТАЙ

Хорин РайОНО-е даагша, РСФСР-эй хургуулин габьяата багша,
Буряад Республикын арадай багша Б.С.ШОЙНЖОНОВОЙ 80 жэлэй ойдо

Хаанашье хүдэлхэдөө, хүн зоной тала хаража, тулалхые оролдодог эрилтэ ехэтэй, эльгэ нимгэнтэй, «зоной хүн» гүүлдэг байгаа. Хорингоо аймагай юбилейнүүдтэ зорюулагдахан номууд соо, спортивна мүрысөөнүүд (мори урилдаан) соо, шүлэгүүд соо хүн зоной ашада хээн ажал соонь, нотагаархидайн зүрхэ сэдхэлдэ нэрэн мүнхэрүүлэгдэе.

Наһанайн хани нүхэр, уян сэдхэлтэй, ухаан бодолтой, урагшаа ханаатай, санврач-бактериолог мэргэжэлтэй Надежда Доржиевна (Дабдоржиевна) Дондокова нүхэрэйнгөө ажал ехэ дэмжэе, үргөө, Баяндай Санжиевичтэяа гурбан үхибүүдые гарын ганзагада, хүлын дүрөөдэ хүргөө. Физкультурын багша мэргэжэлтэй Эрдэм хүүүннй анхан залуушуулай таһаг хүтэлбэрилөө, барилгада хүдэлөө. Эржени, Эльвира басагадын – бэрхэ врачууд. Эржени Баяндаевна, Юрий Борисович Бубаевтан - республикын габьяата врачууд юм. Эрдэмийн Катя басаган-библиотекарь мэргэжэлтэй, Игорь Николаев гэжэ нүхэртэй, Антон, Дарина хүүгэдтэй. Юрий, Эржени Бубаевтан оюутад болоһон Михаил, Ольга үхибүүдтэй. Олон хүүгэдтэй, аша зээнэрэй, зээнсэрэй аба, үбгэн аба байһан «Баяндай Санжиевич хадаа

«Буряад үнэн» сониной 90 жэлэй ойдо

Бүри багахан ябаханаа, ажабайдалай хэсүү шанга туршалганууде дабажа гараһан Б.С.Шойнжонов мүхөөгөө үгтөөгүй, зорихон хүсэлөө бээлүүлжэ, хүн зондоо хүндэтэй, арад зондоо аша туһатай бэрхэ ударидагша, бэлигтэй багша байгаа гэжэ нютагаархидын, юрын зон августын 25-да 80 хүрэхэ байһан Баяндай Санжиевиче найханаар дурсан ханажа, наһан соогоо баярые хүргэн ябадаг юм.

Оройдоол 6 һаратайдаа эхэнэ таһарһан, 6 наһатайдаа эсэгэтээ хахасаһан хүбүүн Дулсан хүгшэн эжынгээ, Дашима эгэшынгээ халуун анхарал, үргэмжэ доро дунда хургуулиа дүүргэбэ. Эгээл түрүүн биологийн багшаар республиканска интернат-хургуулида ажаллаа. 1953 ондо Буряадайнгаа багшанарай институт түгэхсэхэн байна. Урагшаа ханаатай, урма зоригтой, шанга абари зантай, хүбэлгэн хурса залуу хүбүүн Молотовой, Дээдэ-Худанай, Хэжэнгын дунда хургуулинуудта багшалба, удангүй энэл аймагайнгаа соёлой таһагые ударидаба.

Эмхидхэгшын баян онол аргануудтай, зохёохы абьяас бэлигтэй залуу багша Хорингоо аймОНО-гой таһагые даагшаар оройдоол 25-тайдаа томилгодожо, 33 жэлдэ эндэ эхэ амжалтатай хүдэлөө. Тийн багшанарай, директорнүүдэй ажал дэмжэгдэжэ, хургуулинуудайн материална баазануудын найхаржа, шэнэ онһон түхээрлэнүүдээр, хуралсалай посебинуудаар хангагдаа, шэнэ түхэлэй хургуули-хүүгэдэй саад, хургуули

–ВУЗ гэнэн эмхинүүд, баян дүршэлтэй ажалай болон пионерскэ лагерьнууд таһагые даагшын хүсэл оролдолгоор байгуулагдаа.

Тийгэжэ республикынгаа, Росси гүрэнэйнгөө хуралсалай таһагуудай дунда нэгэнтэ бэшэ түрүү хуури эзэлһэн ушарта Баяндай Санжиевичай оруулһан гол хубита тон ехэ байгаа. Арадай хуралсал хүгжөөхэ хэрэгтэ габьяатай бэрхэ хүтэлбэрилэгшэдэ «Хүндэлэй Тэмдэг», Ажалай Улаан Тугай орденууд барюулагдаба, «Отличник народного просвещения РСФСР», «Отличник народного просвещения СССР», «РСФСР-эй хургуулин габьяата багша», «Буряадай арадай багша» (хоёрдохи номер) гэнэн нэрэ зэргэнүүд олгогдобо. Тийхэдэ Багшанарай бүхэсоюзна съездын, РСФСР-эй педобществын съездын делегадаар хунгагдаһан габьяата багша СССР-эй Багшанарай эрдэмэй академиин алтан медальда хүртэһэн байха юм.

Аймагтаа бэрхэ багшанарые уриха, тэдэнэ гэр байраар, ажалаар гүйсэд дүүрэнээр хангаха, шэнэ хургуулинууде бариха гэжэ оролдодог, соёлой, спортивна ажабайдал хүгжөөхэ хэрэгтэ габьяатай Б.С.Шойнжонов бэлиг талаантай директорнүүд, багшанар тухайгаа

УНАГАН НҮХЭД НЭМДИ ДАА

ДАЛААД, наяд онуудай үедэ «Буряад үнэн» сониндо сугтаа хүдэлжэ, унаган нүхэд болоһон Матвей Осодоев, Бальжи-Нима Намдаков, Цырен-Дондок Хамаев гурбан тухай тобшоор хөөрхө хүсэлэнтэйб. Эдэмнай бултадаа Буряадай уран зохёолой, журналистикын хүгжэлтэдэ ехэ хубитаяа оруулбашье, саһаа урид наһа баража, бүхы арга боломжонуудаа, талаан бэлигээ гүйсэд бээлүүлжэ үрдэгүй нүхэдни байһан юм даа.

ЖАРАДАХИ онуудай тэн үедэ Москвагай Литературна институт дүүргээд, «Буряад үнэндэ» хүдэлхээ ороһон саһаань хойшо Матвейтэй танилсаһан хүм. Тэрэ Усть-Ордын округой Оһын районой Улэз нютагта түрэнэ намтартай. Тийхэдэ би «Буряадай залуушуул» газетэдэ ажалладаг байгааб.

Тэрэ сайбар шарайтай, дунда зэргын аад, хүдэр бэстэй, хурса һонор ухаатай, үнэн сэхэ зантай, онсо өөрын бодолтой, хадху шог үгэтэй, али бүхы юумэнһээ тунхаридаггүй хүн юм хэн.

Тэрэ асуудалаар хандахадша: «Нүхэр минь, юрэдөөл, иигэбэл, тийгэбэл дээрэ хаш, нимэ, тиймэ шииндхэбэри абал таарамжатай, зохисотой хаш даа», - гэжэ толгойгоо халта хазайлган татажа, бодолгото болоһонийнгоо һүүлээр монголшолон хагад хэлэдэг хэн.

Арга шадалаараа хүнүүдтэ тулалгал гэжэ оролдожо ябадаг хэн. Ажалда һая ороһон залуу хүбүүд, басагадта заабари зүбшэл үгэдэг, саашадаа урган хүмүүжэхэдэнь тулалдаг, дэмжэдэг байгаа.

Матвей Осодоев редакциин фельетонист гэжэ алдаршанхай байгаа. Баруун буряадууд онсо өөһэдн нютаг хэлэтэй гээшэ. Зүгөөр Матвей Михайлович арадай аман зохёол, үлгэр онтохонууде, мэдээжэ зохёолшодойнгоо бүтээлнүүдые олоор уншажа, дүнзгыгөөр шудалдаг, жэнхэни буряад литературна хэлэтэй болоһон хүн

байгаа. Тийн зохёолнуудаа ульгам хурса, уран нугалбаритай уһан буряад хэлээрээ бэшэдэг байгаа бшуу. Тийгэжэ тэрэ арбаад ном ород, буряад хэлэн дээрэ хэблүүлэн гаргуулаа хэн.

Дала гаран онуудта үндэһэн буряад хэлэнэймнай хашагдажа, тоогдохөө болижо байха үедэ нимэ ушар болоо хэн. Тэрэ партида орохы бэлдэжэ байба. Райкомой бюрогой заседаниин урда үдэр партиин ветеранууд гэшүүндэ кандидатуудаар абтахаяа байгшадтай уулзажа хөөрэлдэдэг, ямар һанал бодолтойень элирүүлдэг заншалтай байһан юм. Тээд эндэ Матвей Михайловичай намтараа буряадаар хөөржэ эхилхэдэнь, тэндэ һууһан аха захатан дураа гутажа, тэрэниие үлдэжэрхиһэн байгаа. Үдэбл бүхэндэ редакция болодог түсээлэлгын суглаан дээрэ энээн тухай шанга хөөрэлдөөн болоо агша хэн. Тээд яаба хээбэшье, энэ ушар тэрэнэй үндэһэн хэлэндэ дураатай, хүгжөөхэ хүсэлэнтэй, дэгэд гэлэн юумэнһээ далтиран тунхаридаггүй байһыень гэршэлнэ бшуу.

Зүүн, баруун буряадууд гэлсэхэ, буусаараа илгарха ябадалда тэрэ дурагүй хэн. Нэгтэ машбюро соо залуухан машинистка басаган иигэжэ хэлэбэ гээшэ: «Матвей Михайлович, та юундэ өөрхынхээрэ дуугардаггүйта даа?» Тийхэдэнь: «Оундэ таанад зүүн, баруун гэлсэдэгбта? Бултадаа адлил буряадууд бэшэ юм гүбди?» - гэжэ тэрэнэй эридээр хэлэһыень элихэнээр һанагшаб.

М. Осодоев

Ц.Д. Хамаев

Бүлөөрөө нүхэсэдэг, гэр гэртээ ябалсадаг нэмди. Матвей наһанайнгаа нүхэр Елена Анготовнае ехэл хүндэлдэг, үхэрэй хоёр эбэр шэнги хүбүүн басаган хоёроо энхэрэн, зөөлхэнөөр эрхлүүлдэг юм хэн. Тийн мүнөө тэдэн эсэгынгээ аша оролдолгые харюулжа, нэрыень дээрэ үргэжэ ябанал даа.

Бальжи-Нима Намдаков Цырен-Дондок Хамаев хоёр Бэһүүрэй аймагай Шэбэртэ нютагта тоонтотой хэн. Улаан хада түшлэгтэй, ундан тунга аршаанаарн сүршэгдэһэн Шэбэртэһээ нэгэл үедэ зургаан хүбүүд ургажа гараһан гээшэ. Эдэнэр бултадаа шүлэгшэ, бэшээшэ, зурааша хүбүүд хэн. Ушар иимэһээ тэдэ редакцинуудта, журналнуудта, теле-студия, элдэб холбоонуудта хүдэлдэг бэлэй. Тусхайлбал, Дондок Улзытуев – Уран зохёолшодой холбоондо, Цырен-Дондок Хамаев, Бальжи-Нима Намдаков – «Буряад үнэндэ», Цырен-Дондок Шагжиев – Улаан-Удын теле-студия, Владимир Жалсанов – «Коммунизмын туяа» газетын редакция, Дамдин Дамбиев Уран зураашадай холбоондо хүдэлдэг байгаа.

Буряад хэлэ ба литературын багша Ага нютагнаа гарбалтай Цырегма Намдаковна Намдакова эдир хүбүүдэй сэдхэлдэ сээсэг тариха, зохёохы бэлигыень улам дэгжээһэн байгаа бшуу. Ажалдаа абьяас ехэтэй багша уран зохёолой кружок эмхидхэжэ, олон

хүбүүд, басагадые үлгэр домогто хэлэгдэгдэгэй ёһоор жэгүүртэ мориндо мордохуулжа, тэдэнэй үнжэгэн ухаан бодолдо дууша сэдхэлэй сог зали бадаруулһан байгаа ха юм даа.

Тээд эдэнэй бултадаа залуугаар наһа бараһаниинь харамтайшые, гашуудалтайшые байна даа.

Эдэнэй дууша сэдхэлэй хүбшэргэй дайража, уянгата шүлэгэй үрэхэ тариһан залуу багша Ага нютагаа бусажа, олон хүбүүд, басагадые уран зохёолой зүргэ харгыда гаргаһан габьяатай.

1965-1968 онуудта Бальжи-Ниматай «Буряадай залуушуул» газетын оршуулгын таһагта хамта хүдэлөөд, һүүлээрнэ хэдэн жэлдэ «Үнэн» сониндо сугтаа ажаллаа нэмди. Тэрэ оршуулгадаашье, бэшхэдээшые тоти бэрхэ, онсо өөрын хэлэтэй хүн хэн. Дунда зэргын, газарлиг бэстэй, бараан шарайтай, үндэр духатай, хараа муутайшаг дээрһээ хүмэдхөө буулгажа, холье хаймадан хараад һуудаг зантай хүн бэлэй.

Али бүхы юумэ гүнзэгыгөөр шүүжэ, бодожо үзөөд, һанамжаяа хэлэдэг хэн. Панамжаяа хэлэмсээрээ, «ши өөрөө ямар бодолтойби, юун гэжэ һананабиш» гээд заабол асууха. Энэнь тэрэнэй үсөөншые һаа, үнэтэй сэгтэй үгэтэй байһые гэршэлнэ гэхэ байнаб. Хаа-яа хүхихэдөө, өөдөө хаража байгаад энеэдэг, эльгэ хатадаг зантай юм хэн.

Залуушуулай газетэдэ хүдэлжэ байха үедөө Бальжи-Нима Намдаков нэгэ үйлэтэй зүжэгүүдые бэшэжэ, репертуарна хуудандаа хэблүүлһэн байха. Хэдэн үзэгдэлтэй, хэдэн үйлэтэй зүжэг бэшэжэ, буряад драмын театрай тайзан дээрэ табиолха хараа түсэбөө бээлүүлжэ шадаагүйн харамтай. Б-Н.Намдаков мэдээсэлэй таһагта ажаллахадаа, гарагай 1-дэ барлагдадаг байһан «Саяанһаа Витим хүртээр» гэжэ тусхай хуудана бэлдэг хэн.

Редакциин хүдэлмэрилэгшэдэй дунда соносхогдоһон зураглалнуудай, очеркнуудай конкурснуудта Бальжи-Нимамай һодол шанда хүртэжэ, маанадаа баярлуулха. Үнхөөрөөшые, тэрэ очеркдоо ехэл һонин, хүлээгдэггүй сюжет

«иб» гэжэ бээрхэдэггүй, һодол хүндэ тулалха гэжэ оролдодог, машинаараа маанадые зөөдэг хэн», - гэжэ БГСХА-гай багша, Хори нютагаархид, академиингээ багшанар тухайгаа һодол бэшэхэ, тэдэндэ тулалха оролдодог нимгэн сэдхэлтэй, хөөрүү хүхюун зантай, сэдхэл баянтай, гар элбэгтэй Жаргалма Шойжалсановна Мархюева хөөрөө хэн.

«Басагандаал байхаяа Улаан-Үдэ ошо, эндэ гансаараа байжа зобохош» гэжэ бултанай түлөө ханаагаа зободог байһан, зоной түрүү хүн, бодото ударидагша, арадай багша байһан Б.С.Шойнжоовто бүхы наһаараа баяр баясхалан хүргэн ябадагби гэжэ манай эсэгэ – уран гартай (Анагай дасан хэргэлгэдэ хабаадалсаһан, дарха бүтээһэн), үгэ баянтай бэшээшэ, пьесэнүүдые, рассказ, шүлэгүүдые зохёодог байһан Доржопалан Дылгырович Дымбрылов абамнай хөөрэдэг хэн. Заһаа үгэнүүдыень дуулажа, Улаан-Үдэ зөөжэ ерэнэ, бүхы зохёохы ажалаа газетэнүүдтэ, номоо хэблэлдэ гаргаһан эсэгымнай ерээдүй харгы зааһан, манай гэр бүлэдэ тулалһан Баяндай Санжиевичта бидэшье булта баяр хүргэн, найханаар дурсан ябадагбди. Бэлигтэй багшын, бэрхэ ударидагшын хэһэн ажал хүн зоноймнай аша туһада зорюулагдаа. Нэрэн хэтэ мүнхэдөө зоной сэдхэлдэ найхан дурасхаал болон үлэхэ гэжэ найдая, этиге. Ум маани бадмэй хум!

Бэлигма ОРБОДОЕВА.

олоод, уран хурсаар бэшэжэ шададаг байһан юм. Наһанайн нүхэр Нинэнь хүбүүн басаган хоёройнгоо гарыень ганзагада, хүлыень дүрөөдэ хүргэжэ, хүбүүниин уран зурагай, басаганиинь худалдаа наймаанай хургуули дүүргэнхэй, эсэгынгээ дурасхаалы мүнхэлжэ ябадаг.

Цырен-Дондок Хамаев үндэһэн хэлэн дээрэ гарадаг сониной Советүүдэй хүдэлмэрийн таһагта хүдэлдэг байгаа.

Тэрэ үндэр томо бэстэй, харашаг шарайтай, шангай гэлэн хамартай, шэрхэгтэл шэрүүн үһээ богонёор заһуулдаг, хурса нюдэтэй, бажанаһан хонгёо хоолойтой хүн хэн. Тэрэ эдир наһандаа бокс эрхилжэ, шаасалдаашье туршаһан, зунай найр нааданда барилдахадаа, олохон хүнэй нюрга шоройдууланшые байха. Зада-рюун хүдэр бэстэйшые һаа, уян, зөөлэн сэдхэлтэй, эльгэ нимгэнтэй, ёһотойл зоной хүн юм хэн. Тэрэ шүлэгүүдэ уран хурсаар, уянгата найханаар уншадаг, гоёор дууладаг бэлэй.

Али бүхы һайндэрнүүдтэ зорюулжа, ханын газетэ гаргадаг нэмди. Нэгэ бадаргай шог ёто шүлэгүүдые, хадху хурса пародинууде Цырен-Дондогнай дары түргөөр бэшэжэрхёод, сугларгаһадые энеэлгэхэ, хүхээхэ. Александр Жамбалдоржиев, Георгий Дашабыловтай хамта Цырен-Дондок Хамаев «Яагаад очерк бэшэхэ ёһотойб?» гэнэн темээр залуушуулай дунда хуралсал үнгэргэдэг хэн. Харюусалгата секретарь Бата Будаевич Дашиев энэ хэрэгыень хүтэлбэрилдэг, шалгадаг байгаа.

Заримдаа эндэ тэндэ хүнтэй танилсахадаа, «Хадын шэнээн Хамаев гээшэб!», үгышые гээбэл, «Али бүхы юумэндэ хамаагүй Хамаёон гээшэб!» гэжэрхихэдэнь, энеэдэ наадан болоод лэ дүүрэдэг хэн.

Ийгэжэл ябаһан нүхэд гээшэ нэмди даа. Саһаа урид наһа бараһан нүхэдэйнгөө арюун найхан дурасхаалы зүрхэ сэдхэлдэ нангинаар сахижа, хадагалжа ябадагби.

Бата-Мүнхэ ЖИГЖИТОВ,
журналист, ара талын ажалай ветеран.

Дамбинима ЦЫРЕНДАШИЕВ

БУРЯД-МОНГОЛ АРАДАЙ БОРО АРГА

(Үргэлжлэл. Эхинийн августын 11-нэй, 18-най дугаарнуудта).

Энэ малаа агшам түргэн саг соо яаража хороогоод, арһыень хуулаад, халуун арһан соонь үбшэнтэнөө орёгоод, эльгэ бөөрыень табидаг һэн. Энэ ех даамай арга таарахадаа, олон хүниен хүл дээрэн бодхоон байха.

Урданай зон саһанай уһа үргэнөөр хэрэглэдэг һэн. Шэршэгэнүүлжэ бусалгаһан саһанай уһанай сийдэм юрын халууралгаһаа, хамарай бүтэхэһөө, ханяахаһаа эмнэдэг байгаа.

Хии хөөрэхэдөө, шэнээгээ алдахадаа, түрөөд нарай бэддэ, удаанаар үбдэжэ, тамираа барагдахадаа, үхэрэй мяханай боро шүлөөр бэддэ тэнхээ оруулдаг арга бии. Энээнээ бэлдэхэ гэшшэ баһа оньһотой.

Жэжээр хэршэһэн үхэрэй мяхые сэб хүйтэн уһан соо хээд (яарабаб гээд, халуун уһан соо мяхыаа урид хээд, буурабша-луулжа болохогүй), гал дээрэ табихадаа, энэ мяхыаа шанагаараа залхуугүй һайсаар нюхадаг юм. Бусалхын урдаһана, боро талха һамарха хэрэгтэй. Халта хулта бурд гүүлээд (бусалгажа, арьялуулжа болохогүй), абажа ууха. Дабһа, мангир хэдэггүй байгаа. Энээнине шанахадаа,

тогоонһоо саашаа халташые холо болохо сүлөөгүйгөөр сособойдожо хэдэг юм. Мүнөө боро шүлэ хэжэ шадахамнай тиимэ-шэг болонхой гэжэ һанагшаб. Мяхыаа бусалгаагүйдөө, һанаагаа амархагүй, элдэб янзын микробһоо һэргыддэг юм хабди. Боршые талхан үгы

БОРО ШҮЛЭ БОРЛУУЛЖА ШАДАХА ГҮТ?

байжа магад. Сагаан талха һамарһан, мяханиинь һайсаар нюхагдаашыегүй, арьялтар бусалгажарһинан, үшөө һонгино, чеснок нэмээд, һайса даһалаатай иимэ шүлые боро шүлэн гэхэ аргагүй, энээгээр бээе мэхэлэлтэггүй гэжэ сэхэ хэлэлтэй.

Тиин тиитэрээ адууһанай, гахайн, тахыагай мяхаар боро шүлэ бэлдэдэггүй, хониной мяхан үшөө боломоор. Зүбөөр шанаһан боро шүлэнэй туһа гэшшэ хэлэшгүй ехэ гэхээр юм. Тэнхээ тамираа алдаһан хүнэй шадал орожо, хуушан элүүр түхэлдөө орохыень, өөрынгөө байдал соо үргэдэгы бодхоохыень, үлбэрые тэнхээхыень үзэһэн лэ байхабди.

Хүүгэдтэ хүхэ ханяадан (коклюш) хүрөөд, бэлээр һалажа үгэдэггүй, зобоодог юм. Үбэлэй сагта могойн эшээн тушаа дээрэн мүйһэлиг саһан (кур-

жак) тогтодог. Энээнине могойн амисхал бии болгодог. Үнэхөөр, могойн эшээтэй газар олдохонь шуһаг. Иимэ газар мэдэхэ байнаб. Шандали нютагай Мантаряанта гэжэ үндэр хадада байдаг юм. Эндэ үшөө абарга могойшые байжа болоно. Энэ багаарнь юрыншые могойнууд элбэг. Зунай сагта энээгүүр дүүлхэнь аюултай. 1930 гаран оной үеэр түлээндэ ябаһан Зүүн-Үндэрэй руднигай ород абарга могойе дүтэхэнһөө хараад, айһан һүрдэһениинь хэлэшгүй. Тэргэ мориёо орхёод, гүйдэлөөрөө руднигаа ерэхэн ха.

Хожомын 1970-аад онуудаар Жанчибай Бадма гэдэгэй трактораар үбһэ сабшажа ябатарнь, урдуурнь абарга могой гараһан ха. Энэ могойн толгой боро туулайн толгойтой томо жэжээрэ хараатай байгаа гэхэ. Бадмын оог-хууг табихада, дүтүүр хурялга хэжэ ябаһан зоной ержэ харахада, сабшагдаагүй ногоон соогуур бастринг шэрэһэн шэнги мур зурыжа, элихэн харагдажа байба. Эндэхи Мантаряантын могойн эшээн дээрэхи саһа мүйһэһнһөө дайнай эхээр би өөрөө ошожо абаһанби.

Ахаймни үхибүүн ханяажа зо-боод, бэригэн абгайнгаа ошожо асаршы гэхэдэнь ошоходомни, бартаа хүхэ адха шулуунай дунда һэеы гэрэй һууриин тухай хэмжүүртэй саб сагаан сэн

бүүгээр шулуун бүрхөөгдэнхэй байба. Моринһоо буугаад үзэхэдэмни, саһан гэхэдэ - хатуубтар, мүйһэн гэхэдэ - бэлээр бутаржа байдаг, үнэхөөр уринай амисхаалаар бии болоһон сэн-бүүг байба. Тэндэһээ бэлэйн шэнээнүүдээр түгдэлжэ, үхэр туламаар дүүрэнине асарбаб.

ТАБАН АРШААН ТААТАЙ ДАА

Ханяагаашаднай тэрэ үбэлдөө эдэгээд, хон гэжэ ханяахыа болёод, хойто хабараа угтаа бэлэй. Ямаршые эмһээ дээшэ байба гэжэ хотонхойднай гайхалдаха.

Үбшэн бүхэндэ нэгэ ямар бэ даа дом арга олдоод лэ байха. Наһажаал болоһон ангуушад эртүүр эрэ хүсээе алдажа, сар болошохогүйгөө бодожо, боро гүрөөһэнэй гү, али бугын халуун шуһаа удааг байгаа. Ангууша бэшэ зон хониной, адууһанай халуун эльгэ түүхэйгээр эдихэ. Эдэ бүгэдые хэрэглээд, мүнөөнэй газетэ бүхэндэ һайржажа сонсохогодог «виагра», «виардо» гэхэ мэтэ стимуляторнууд хэрэггүй байгаа бээ.

Шээһэнэйнгээ шабдаг болоходо, хониной зунгаг харюулгын архида эдьхээд, нарин матаргайгаа шабадаг һэн ха.

Тойроод байһан байгааалингаа үбһэ ногоо, жэмэс, элдэбын

ургамал үргэнөөр хэрэглэжэ, энэ тэрэ үбшэнһөө гаралсадаг байгаа. Эдэ ургамалнуудые шанажа, бүрижэ, табан аршаан бэлдээд, үе мусын үбшэнһөө хахасадаг ёһо мүнөөшые хэрэглэгдэһээр. Табан аршаанда балга модон, тэрэнги, ая, ямаан, арса, зээргэнэ, нарһанай шэлбэһэн, ганга, табилгаха нохойн хоншоор ородог.

Эршэтэй, сэндэртэй нютагайнгаа аршаантай бүлээдхээд, холижо ороходонь, амаргүй хүсэтэй арга болодог юм. Аянь лэ даахыа хэлэхээр. Үлүү гаргаад, буруу хүрөөншые ушардаг юм.

Мүнөө сагта шуһанай дара-са (гипертония) олон зонине зобооно.

«Сүүгэлэй дасан» гэлэн номһоо абтаба.

(Үргэлжэлэлын хожом гараха).

ЗОЛОТЫЕ ЧЕТКИ

Словарь с комментариями

(Үргэлжлэл. Эхинийн августын 11-нэй, 18-най дугаарнуудта).

Тэрэ олоһон малгай тухай оройдошые ухаандаа оруулхыа болёот, юундэб гэхэдэ, тэрэниинь өөрымни зөөри гэжэ үнинэй тоолодог болонхойт. Үнэн дээрэ толгойнтнай үбшэнэй шалтаган тэрэ олоһон малгайдатнай байба гэшшэ, тэрэ бузартай малгай байба. Зай, иихэдэнь яахаб? Юрэнхыдөө, талаһаа юумэ абаагүй һаа дээрэ. Теэд абаа хадаа тэрэ юумээ арюудхалай тарни уншажа, арюудхыа хэрэгтэй. Гурбахан үзэгһөө (ом аа хум) бүридэһэн энэ тарнида арюун болохогүй юумэн гэжэ байдаггүй юм гэжэ урданай ламанар ойлгуулдаг һэн. Гансал бузарлаһан юумые (хубсаһан гү, али амһарта гү) арюун болгохо бэшэ, мүн хүнэй бэе, хэлэ, сэдхэл арюудхыадаг. Энэ тарниие зүбөөр хайшан гээд уншахаб гэхэдэ, «о-о-о-м», гээд аргааханаар бэе руугаа агаар татаха (һорохо); «аа-аа-аа» гээд агаараа газашаншые гаргангүй, досоошоншые оруулангүй баряад байха; «х-у-у-у-м» гээд аргааханаар тэрэ агаараа газашан гаргаха. Иигээд зүбөөр амисхаалаа һаа, бэе, хэлэн, ухаан ехэ сэбэр, һонор болохо гэдэг. Хэрбээ муу, муухай юумые зайлуулха гээ һаа, «ом-аа-хум» дээрэ «пад» гэжэ нэмэхэ хэрэгтэй юм.

* **Тантра очищения: «ом-а-хум».** На свете не бывает ничего, что бы не очистилось с помощью этой мантры. Она очень нужна человеку для самоочищения.

Чтобы быть успешным, надо правильно практиковать ее. При произношении «о-о-о-м» нужно медленно втягивать воздух в себя; при произнесении «а-а-а» нужно задерживать дыхание и никуда не пропускать воздух; при произнесении «х-у-у-у-м» сделать медленно выдох. Если хотите избавиться от скверны, то к этой мантре нужно прибавить слово «пад», что в конечном итоге получается «ом а хум пад». При правильном выполнении данного упражнения, ум становится острым, а тело здоровым. Рекомендуется выполнять его в чистом месте.

Аяга тахимлиг - шажанай гэлэн сахилтан гээд тайлбари үгтэдэг. (Доржо жодбо, «Байгал» журнал, 1992 № 6. стр. 80). Урданай номшо хүнүүдэй хэлэһэниинь ухаандаа оруулжа, һайнаар бодомжолхолодони, энэ үгэ «аяаха тахимлиг гү, али аяаха дахамлиг» гээд бэшэгдэхэ ёһотой аа гү гээд һанагдана. «Аяаха» гэжэ үгэ ехэ анхаралтайгаар шагнахые, бурханай ном соносохые хэлэнэ; «тахимлиг» гэжэ үгэ «тахиха» гэжэ үндэһэтэй һаа, «хүндэлжэ шүтэхэ» гэлэн удхатай болоно. Тиихэдэ «аяаха тахимлиг» гэжэ үгые «бурханда тон ехээр шүтэжэ, бурханай номнолые анхаралтайгаар шагнадаг гэлэн сахилтан» гээд оршуулхада болохо ёһотой. Хэрбээ энэ үгые «аяаха дахамлиг» гээд бэшээ юм һаа, «дахамлиг» гэжэ үгэ «дахаха / дагаха» гэжэ үндэһэтэй һаа, «бурханай номнолые анхаралтайгаар шагнадаг, үдэр бүрингөө байдалда тэрэ ном-

нолой ёһоор ажаһуудаг гэлэн санаартан» гээд оршуулаа һаа зохистой шэнги байна. Үшөө нэгэ янзаар энэ үгые шэнжэлжэ болохо байна. Хэрбээ «аяаха дахимлиг» гээд хуушан монгол бэшгээ транслитераци хээ һаа, «аяаха» гэшшэмнай «анхаралтайгаар, ехээр һаналаа табижа шагнаха» гээд, «дахимлиг» гэжэ үгэ «дахин» гэжэ үндэһэтэй һаа, «бурханай номнолые тон анхаралтайгаар дахин дахин шагнадаг гэлэн» гээд оршуулмаар. Энээн дээрэһээ үндэһэлжэ, бурханай ном соо ходо дайралдадаг энэ үгые «шарбаагууд» (санск. шраваки) гэжэ үгын синоним гэхэдэ болохо. Хиняанын шэглэлдэ шарбаагуудые бодисаданар гэдэг. Энээн тушаа «шарбаагууд» гэжэ үгэдэ харагты.

* **При транслитерации данного слова со старописьменного монгольского языка допускается многовариантность написания, и следовательно, произношения. В любом случае, первый компонент данного словосочетания должен быть обозначен в письме как «аяаха» - внимательно слушать, а не «аяга» - чашка (по бур.). Что касается второго компонента, то тут можно допустить несколько вариантов. Первое «аяаха тахимлиг» - как «благословенно слушающий учение», второе, «аяаха дахамлиг» - как «не только внимательно слушающий учение, но и неуказательно следующий учению», третье, «аяаха дахимлиг» - как «снова и снова внимательно, без усталости слушающий учение». В последнем случае, оно соответствует санск. «шраваки»**

- слушающие голос, который в Хиняне рассматривается как «бодхисаттва» в Махаяне.

Баншан-богдо - Буддын Махаяна шэглэлэй шуһаг дэгээдэ хоёр шүтөөнэй нэгэниинь. Баншан гэжэ үгэ «панчен» гэжэ санскрит үгэһөө үндэһэлнэ, «ехэ эрдэмтэн» гэлэн удхатай. Абида бурханай дэлхэй дээрэ залардаг дүрэн болоно. Эгээн түрүүшын Баншан-лама Богдо Зонхобын дээдэ гарай хоёр шабинарай нэгэн болохо, Хайдуб-джэ гэшшын түрэлһөө мүндэлһэн гэдэг. Мүнөөдэрэй талада дэлхэй дээрэ арбан Баншан-ламанар заларжа, хүн зондо туһалха гэлэн өөрынгөө үргые бүримүһэн дүүргээд байна.

Арбадугаар Баншан-ламын намтар харахада, тэрэ хүн лама болоодүй байхада, Гумбуцыдань (бурыадаар Гомбосэдэн гэжэ һаа, таараха шэнги) гэжэ нэрэтэй байгаа. Гумбуцыдань 1938 оной февралын 3-да Хитадай Цинхай гэжэ провинциин Суньхуа уездэ Вэньцу гэжэ газарта түрэлһэн байна. Гурбан наһатай байхадань, юһэдугаар Баншан-ламын түрэл байна гэжэ элирүүлэгдэһэн. 1949 оной арбанай августта Гумбум-хийд соо ламынгаа шэрээдэ залагдажа, Лобсан Принлэй-лхунт-руп Чоэки Гялцань гэжэ һахилай нэрэтэй болоһон юм. Арбадугаар Баншан-Эрдэни хадаа тон һүбэлгэн, хурса ухаатай, бэлиг түгэлдэр хүн байһан дээрэһээ, оройдоо 18 наһандаа Энэдхэгэй Варанасин университетэй үндэр комиссийн шийдхэбэрээр Буддын хургаалай хүндэтэ доктор гэжэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн

байдаг. Буддын номнолой удхаар, хаа хаанагүй ябажа, тон эдэбхитэйгээр ном хаялгануудта (диспут) хабаададаг һэн. 1958 ондо Дашалһунбэ гэжэ дасанда үнгэргэгдэһэн иимэ диспуттэ шалгаржа гараһанайнгаа түлөө «гэцин» гэжэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн. Ехэ өөрын эдэбхитэй хүн байһан. Түбэд орондо буддизмын дээдэ хургуули (семинари) бии болгоһон, тэрэнэй түрүүшын ректорээр ажаллаһан. Тэрэһнээ гадна, гүрэн түрын асуудалнуудта ходо хабаадалсаа, гэгбэшые, Хитада болоһон «соёлой хубисхалай» жэлнүүдтэ ямаршые зэмгүй аад, хардалга мурдэлгэдэ ороһонинь тон гомдолтой.

Хүн талаараа ехэ тэниглэн сэдхэлтэй, хүн бүхэниинь хайрладаг, хүндэл һаань туһалха гэжэ оролдодог, сэхэ сэбэр һанаатай, ёһотойл бурханай шаби байгаа гээд булганда мэдээжэ. Баншан-богдо 1989 оной январын 28-да нирваан дүрэ үзүүлһэн байна. Мүнөө Түбэдтэ XI Баншан-Богдо гэжэ хоёр хүбүүд тоологдоно. Нэгыень, Далай-ламын өөрын дурадхаһан хүбүүе, Хитадай гүрэн түрын хүтэлбэрилгэшэд буруушаагаад, түрмэдэ хаагаад байна. Тэрэ хүбүүн Гедун Чоки Ньима гэжэ нэрэтэй, 1989 ондо түрэлһэн. Нүгөөдыень, Хитадай хүтэлбэрилгэшэдэй дурадхалаар, 1995 оной декабрийн 8-да лама шэрээдэ һуулгажа, бүхы хэрэгтэй ёһололнуудыень бүтээһэн байна. Тэрэ хүбүүн Гялцэн Норбу гэжэ нэрэтэй, баһа 1989 ондо түрэлһэн.

(Үргэлжэлэлын хожом гараха).

Ойн баяр

БУЯНТАЙЛ ЮМ ДАА, ҮНДЭНЭН ИНТЕРНАТ-ҺУРГУУЛИМНАЙ

1956 ондо Бурядай республиканска интернат-хургуули нээхэ гэнэн тогтоол баталагдаа бэлэй.

Энэ тогтоол минни хуби заяанда шийдхэхи нүлөө үзүүлээ юм байна гэжэ би мүнөө ханадагби. Тэрэ жэлдэ табадахи класс хүдөөгэй хургуулида дүүргээд, зунай амаралтын үедэ Юрөө нюотагай түрэл колхоздоо бухал шэрэжэ ябахадани, колхозой түрүүлэгшэ Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Верховно Советэй депутат Жамса Бальжинимаевич Ванкеев правленидээ дуудуулаа бэлэй. Кабинеттэнь тэрэнэй хүбүүн Витя, үшөө гурбан үетэмни хууба.

- Зай, хүбүүд! Улаан-Үдэдэ нээгдэхэ интернат-хургуулида таанадые эльгээхэмнай, - гэжэ түрүүлэгшэ хэлээ лэн.

Республикадаа суутай ябахан Жамса Ванкеев нэгэ нюотагай табан хүбүүдые энэ хургуулида «түлхижэ» оруулаа лэн.

Уданшьегүй сентябриин нэгэн хүрээжэ ерэбэ. Наратай үдэр бэлэй. Пургуулиин хэрэлсы дээрэ хэдэн столнууд жэрыгээд байна. Столнуудай саана багшанар хуугаад, бидэнэрые нэгэ нэгээр дууджа, документнүүдыемнай шалгана. Ород зүхэтэй гоё найхан эхэнэр багша намайе дуудаад, уһан бурядаар хөөрөлдөжэ гайхуулаад, интернат-хургуулида абтаһан үхибүүдэй списоктэ тэмдэглээ лэн. Ород зүхэтэй тэрэ багшамни Протасова Елена Глебовна байһан.

Пургуулимнай тэрэ үедэ Читинскэ, мүнөөнэй Ербановай нэрэмжэтэ үйлсэдэ, хоёр дабхар шулуун байшанда оршодог байгаа. Эндэ мүнөө хореографическа училищи, үшөө урдань Бурядай №18-дахи дунда хургуули байгаа.

Республикын нэгэдэхэ интернат-хургуули имагтал Бурядай 18-дахи хургуулиин түүхэ үргэлжэлүүлээ ха юм. Тэрэ хургуулида мэдээжэ уран зохёолшод Николай Дамдинов, Солбон Ангабаев, Цэрэн Галанов, Даша Дамбаев, Михаил Батоин гэгшэд манай урда хураһан, хургуулие мэдээжэ болгоһон партийно-совет хүдэлмэрилэгшэд Сергей Буддаев, Константин Албашев болон бусад дүүргэһэн байха юм.

Бидэнэрэй хурахада, эдэ нүхэдые жэшээ болгожо, найн хурахыемнай уриалдаг лэн ааб даа.

Гэхэтэй хамта Буряад литературы, соёл искусствын мэдээжэ ажал ябуулагшад ходоодо манай хургуулида айлшалажа, хонирхолтой уулзалгануудые үнгэргэдэг лэн. Хоца Намсараев, Чимит Цыдендамбаев, Данри Хилтухин, Дольен Мадасон, Цэрэн-Базар Бадмаев болон бусад бидэнэртэй уулзажа, зохёохы ажал тухайгаа хэлэдэг, шүлэг, расказуудаа уншадаг бэлэй. Иимэ «амидь» хэшээлнүүд ямаршье номуудһаа үлүүсэ хонирхолтой байһаниинь арсашагүй.

Буряад хэлэ ба литературы хэшээлэй үедэ. Багша Х.Д.Дамдинова, уран зохёолшод Д.Улзытуев, Ц-Д. Дондокова, Ш.Нимбуев болон бусад

Комсомолой гэшүүндэ абажа байна

Тэрэшэлэн оперо болон баледэй, буряад драмын театрай суута хэдэн артистнар, мэдээжэ уран зураашад хургуулидамнай кружогуудые ударидадаг байһан юм. Жэшээлхэдэ, Россиин арадай артист Буда Вавпилов театральна кружок толгойлжо, хурагшадай хүсөөр жүжэгүүдые табидаг лэн. Баледэй хатаршан, Россиин арадай артист Федор Иванов хореографин хэшээлнүүдые үнгэргэжэ, манай хургуулиин эдир хатаршадые Москвада болохо Буряад искусствын декадада бэлдэһэн, удаань олон жэлэй туршада хэшээлнүүдэ үргэлжэлүүлжэ ябаһан. Оперой артист Виталий Ниманд дуушадай кружок ударидадаг бэлэй, харин бэлигтэй уран зурааша Филипп Гергесов биерэ, шэрэтэй бидэнэрые нүхэсүүлхэ гэжэ оролдоо.

Хүмүүжүүлгын хэрэгтэ түрэл хургуулимнай угаа ехэ анхрал хандуулдаг байһан гэжэ мүнөө ойлгонобди. Буряад болон ород драмын, оперо болон баледэй театруудай тэрэ үсын репертуарта манай хараагүй жүжэг байгаагүй. Класс бүхэндэ хамтын билет үгэжэ, заатагүй театр ошохыемнай «хашадаг» байһаниинь гайхалтай. Театр ошонгүй хулжаһан хүйхэрнүүд хэ-шээлдээ ошоогүй хүн шэнги тоологдодог бэлэйл.

Улаан-Үдын Пионернүүдэй байшанда, эдир технигүүдэй республиканска станцида үнгэргэгдэдэг олон тоото кружогуудта манай классай үхибүүд эдэб-хитэйгээр хабаададаг бэлэй. Боксын болон хүнгэн атлетикын секцинүүдтэ ябадаг лэмди. Пүүлдэнь манай классхаа спортын мастер Яша Цуй-ю-сен боксоор СССР-эй чемпион болоһон, шатараар спортын мастер Бадма Амбаев Буряад Республикын чемпион болоһон юм.

Нэгээр хэлэхэдэмнай, интернат-хургуули дүүргэһэн хүбүүд, басагад саашадаа ямаршье бэрхэшээлгүй дээдэ хургуулинуудта эрдэмээ дээшлүүлжэ ябаа. Институдта орожо шадаагүй хүнүүд гэжэ тэрэ үедэ дуудлаагүй. Юуб гэхэдэ, хургуулидамнай эрхим багшанар хүдэлдэг хадаа найса хургадаг байгаа ха юм.

Интернат-хургуулиин шабинар республикын экономика болон соёлой жасада хубитаяа ехээр оруулан габыятай, оруулааршье. Бурядай мэдээжэ уран зохёолшодой, зураашадай, артистнарай олонхын имагтал манай хургуули дүүргэһэн намтартай.

«Буряад үнэнэй» корреспондентээр хүдэлжэ ябахадая, республикын алишье район ошоходо, хүтэлбэрилэгшэдэйнь гү, али мэргэжэлтэдэйнь дунда заатагүй танил нюур энэбхилһээр угтахал даа: «Сайн, Коля! Панаан гүш хургуулиингаа балшар сагые?» - гэлсэхэ. Самолёдоор нийдэхэдэшни, «командир Балданов», «командир Елбон» гэжэ сонсоходонь, өөрынгоёо классай Базар гү, али Илья хоёрни самолёт жолоодожо ябанал даа гэжэ ехэтэ омогорхохош.

Табан табан жэлэй урда анха түрүүшээр интернат-хургуулиин үүдэндэ сугларһан шодогорхон хүбүүд, басагад мүнөөшье саг үргэлжэ түрэл хургуулидаа уулзадаг заншалтайбди, мобильна телефоноор ходоодо хөөрөлдөжэ, аша гушанараар олон боложо байна гүш гэжэ хонирходог гэшээбди.

Буянтайл юм даа, манай Буряад интернат-хургуули. Пургуулимнай мүнөө лицей-интернат гэнэн нэрэтэй юм.

Николай НАМСАРАЕВ,
манай корр.

БУРЯДАЙ ЭДИР ПАТРИОДУУД ИЛАБА

Буряад хурагшад Бүхэроссиин спартакиадада хабаадаад, Екатеринбургһаа 1-дэхи шатын Дипломтой бусаа. Республикын команда Улаан-Үдын 8-дахи хургуулиин хурагшадһаа бүридөө. Тус хургуулиин хүмүүжүүлгын талаар дирек-

торэй орлогшо Татьяна Хаптахаева хүүгэдые хүтэлжэ, Екатеринбург гараа. Татьяна Иннокентьевна 8-дахи хургуулиин дэргэдэхэ «Эдир патриот» гэжэ түбэй хүтэлбэрилэгшөөр олон жэлдэ хүдэлнэ.

тай байһандаа команда түрүү хуури эзэлээ гээд магтаа. Хүүгэд бүхэроссиин шатын спартакиадада түрүүшынхые хабаадана бэшэ. Нёдондо жэл тэдэ 4-дэхи хуурида хүртөө, мүнөө жэл түрүүшын хуури эзэлээ.

Хэмжээ ябуулгада Росси доторхи 17 регионуудһаа 200 хурагшад хабаадаа. Хабаадагшад спортивна мурьсөөнүүдһөө гадна, эмшлэлгын түрүүшын туһаламжа хэхэ шадабари, Агуухэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай түүхэ мэдэхэ байһанаа харуулаа.

БЭЛЭГҮҮДТЭЙ БУСАА

Анхан хургуулинуудта «Сэрэгэй хэрэг» гэнэн предметтэ хуралсалай хэдэн час үгтэдэг лэн. Мүнөөдэр тус предмет нэмэлтэ хуралсалда оруулагдаа. Багшанар патриотическа хүмүүжүүлгын гар

зорилгонуудые кружогуудтаа бээлүүлнэ. 8-дахи хургуулида хүүгэдэ гурбан бүлэгтэ кубанхай. Эдиршүүл – 6-7 ангиин хурагшад, дунда зэргынхид – 8-дахи ангиинхид, томошуул – 9,10,11 ангиин хурагшад.

Тус хургуули дүүргэгшэдэй дунда сэрэгэй училищиин курсантууд бии. Жэшээлбэл, Стас Дыльков Москвада хурана, Александр Родионов – Новосибирскдэ.

8-дахи хургуулида эдир патриодуудые 1995 онһоо бэлдэжэ эхилээ. 2002 ондо хургуулиин эгээл түрүүшын «Зарница» үнгэрөө. Нүгөө жэл Советскэ район дээрхи түрүүшын «Зарница» болоо. Мүнөөдэр хүнгэн атлетикын эстафетэнүүд, үндэһэтэнэй кросс болон бусад үйлэ хэрэгүүд ябуулагдана. Сэрэгэй албанда залуушуудые бэлдэдэг хотын түбтэй суг хамта Татьяна Хаптахаева хэшээлнүүдэ хэдэг заншалтай. Анхан Татьяна Иннокентьевна физкультурын багшаар ажаллаһан намтартай. Тиимэ хадаа хүүгэдые бэрхээр хүмүүжүүлнэ.

Бэрхэшүүл илагшын Диплом, 10 кубогуудые, арба гаран грамотануудые, Гүрэнэй Дүүмын зүгһөө Бурядай Президент В.В.Наговицында баярай бэшгэ асараа.

Янжамба ЖАПОВА.
Авторай фото-зурагууд.

ОЛОНОЙ ДЭМЖЭЛГЭЭР ОШОО

Түрүүшээр хүүгэд республикын хэмжээндэ сэрэгэй патриотическа «Зарница» гэжэ нааданда илад, Буряад Республикын түлөө федеральна шатада мурьсэхэ аргатай болоо. Бүхэроссиин спартакиадын үнгэргэгдэхэ үдэрын хэдэн дахин хойшолуулагдаа. Екатеринбург хотодо хамтадаа хүүгэдэй 16 команда суглараа.

Республикын засагай зургаанууд хурагшадые холын харгыдань бэлдээ: Екатеринбург ошохо, ерэхэ биледүүдэй мунгэ үгэһэн байна. Арадай Хуралай депутат Иринеи

Матханов эдир патриодуудта логиттай футболконуудые захяа. «Эдир патриот» гэжэ түб 40 гэшүүдтэй. Харин 8-дахи хургуулиин хурагшадые бултадаа эдир патриодууд гээд нэрлэхээр. Пургуули 1395 хурагшадтай. Пургуулиингаа Советскэ районой спартакиадануудта эдэбхитэйгээр хабаадана.

КУРСАНТНУУДҺАА БЭРХЭ БАЙШОО

Екатеринбургын артиллерийскэ дээдэ командна училищи хаагдажа байһанхай. Курсантнуудын Санкт-Петербургда хуралсалаа

үргэлжэлүүлхэ юм. Улаан-Үдын хурагшад сэрэгшэдтэл адляар казарманууд соо байжа үзэбэ.

Буряад хүүгэд Калашниковай автомат суглуулха бэлигээрэ шалгараа. Мүн эндэхэ курсантнуудые шог мурьсөөн дээрэ илажа шадаа. Училищиин командир энэ ушараар гайхаад абаа. Үнэхөөрөөшье, Дарима Батоева автомат 22 секунда соо суглуулаа. Курсантнууд тэрээнһээ 2 секундаар гээгдээ. Сэрэгэй хэрэг басагадшые шудалха аргатай. Нёдондо жэл «Эдир патриот» гэжэ түбтэ басагад олоор ороһон байна. Бэлигтэй буряад басагад

Татьяна Хаптахаева

Эдир патриодууд мурьсөөнэй үедэ

Хитадай Дотор Монголоой Шилингол гэжэн хотодо үнгэрэгдэхэн Монгол туургата арадуудай заншалта ба мүнөө үеын костюмуудай уласхоорондын фестиваль-конкурсдо (августын 5-наа 11 хүрэтэр) хабаадахаар уригдаһан олондо мэдээжэ болоһон бэрхэ оёдолион, модельер-дизайнер, «Алтаргана-2010» гэжэн хайндэрэй алтан медаль абһан Баярма Митупова баһал тэндэ ехэ амжалта туйлажа, илагшадай дипломдо, алтан статуэткэдэ, үнэтэ бэлэгтэ хүртэжэ бусаб.

Хүхэ-хотоһоо урагшаа оршодог Шилингодо 2 хүтэлбэрлэгшэдтэй үндэр, гоё басагаднай, хамта 12 хүн (топ-модель басагадтая) түрэл Буряадаа түлөөлжэ, 36 коллекционн костюмаа суута болоһон модельер фестиваль-конкурсун үедэ жюриин анхарал дурадхаһан, харуулан, олониие гайхуулан байха юм. Байгша ондо амжалта туйлаһан (тээмэндэ Москвада шлаһан) модельернүүд эндэ уригдаа гэжэ Баярмагай хөөрөөһнөө мэдэжэ абабди.

Топ-модель басагадтая, энэрхы эжыгтээ Б.Митупова (зүүн гарһаа гурбадахи)

- Бүхэдэлхэйн үйлэ хэрэгүүдэй нэгэн болоһон энэ фестивалие «Би-би-си», бусад суута телекомпаниуд буулгаа, мэдээсэ. Монгол, англи, хитад хэлэнүүд дээрэ сэхэ дамжуулганууд боложо, өөрынгөө уран гараар бүтээһэн костю-

(«Стихии природы») гэжэн костюмуудтаяа шалгарааб. Дабтагдашагүй угалзануудтай, удхатай, олон хубиһаа бүридэһэн эдэ костюмуудни шанга элшэ хүсөөрөө, удха шанараараа илгараа! Уб улаан үнгэтэй, гоё шэмэглэлтэй Га-

Анхан «Освобождение Урги» гэжэн монгол уран хайханы кинофильмдэ костюмуудай түлөө харюусалгатай үүргэ, үшөө тийхэдэ оршуулагшын уялга дүүргэжэ, Улаан-Үдын, Эрхүү хотын драматическа артист-

Баярма МИТУПОВА: «БҮХЭДЭЛХЭЙН МОНГОЛНУУДАЙ КОНВЕНТДЭ УРИГДАҺАНДАА БАЯРТАЙБ»

«Би-би-си» телекомпани буулгана

«Стихии природы» костюмуудай харалгын үедэ

мууд тухайгаа хөөрөөб. Монголоой, Хитадай, Шэнэхээнэй, Дотор Монголоой уран бэрхэ модельернүүдэй бүтээһэн, бодото искусство болоһон гоё хайхан костюмуудые, онсолбол, Чингис хаанһаа эхилээд, мүнөө үе хүрэтэр үргэлжэлһэн сагай эрэшүүлэй, эхэнэрнүүдэй олон хубсаһантай танилсаабди.

Би тэндэ «Байгаалин хуудалнууд, үзэгдэлнүүд»

лай образ топ-модель Дарима Доржиева, хүхэ номин үнгэтэй, намилзаһан хүдэлэсэтэй, яларһан, толорһон Уһанай образ топ-модель Евгения Санжаева, сайбар үнгэтэй, мүнгэлиг угалзануудтай, хүнгэхэн хатартай Хийгэй (Агаар) образ топ-модель Анастасия Санданова, харин наранай шара үнгэтэй, баян байдалтай Газарай образ топ-модель Суржана Сайдукова байгуулаа.

нуудтай кастинг үнгэргэлгэдэ хабаадаһандаа баясаа нэмби. Харин мүнөө энэ Дотор Монголдэ эмхидхэгдэһэн фестивалин һүүлдэ «Конвент монголов и всемирный фестиваль мира народов гуннского происхождения» гэжэн ехэ фестивалда Буряад ороноо түлөөлхөөр монгол эмхидхэгшэдэй зүгһөө, тэдэнэй хангалга, тэдхэмжэ доро ябахар уригдаһандаа тон баяртайб.

Юуб гэхэдэ, Буряадһаа бэлигтэй модельер Мила Шаропова гансаараа уригдаа гэжэ мэдээб. Харин би өөһэдын эмхидхэгшэдэйн урилгаар ошохо, түрэл нютагаа түлөөлхэ, бэлигтэй гэршэлхэ болоһондоо тон баяртайб. Харгыдамни ехэ дэмжэһэн, Хитад ошолдоһон эжыдээ – Октябрина Очировнадаа баяр хүргэнэб. Тэндэ гансашье модельнүүдэй харалга болоо

бэшэ, мүн һонин һонин экскурсинууд эмхидхэгдээ бшуу, – гэжэ ехэ тодорхойгоор бэрхэ модельернай хөөрөбэ.

Абьяас бэлигтэй Монголда дахин харуулхаа августын 24-һөө ошохо байһан бэрхэ, абьяас бэлигтэй модельер Баярма Митуповадаа зохёохы амжалта, зориһоноо бэлүүлхыен хүсэ!

Гэртэхи альбомһоонь.

СОЛОНГОС ЗОН АЖАЛША

Геннадий Сергеевич ЛИГАЙ – республиканска гинекологическэ клиникескэ больницын ахамад врач, Буряад Республикын габьяата врач, солонгос арадай үндэһэн соёлой эблэлэй хүтэлбэрлэгшэ:

- Буряад Республикадамнай 600 гаран солонгос яһанай хүнүүд ажаһууна, ажаллана. Түрэл республикынгаа 350 жэлэй ойн баярта булта эдэбхитэй хабаадабди. Амарһаа олон солонгос артистнууд ерээжэ хатараа, дуулаа. Манай үндэһэн яһанай бэрхэ, ажалша зоной түрүүшүүлэнь, эдэбхитэдын нэрлэһүү: Улаан-Үдын 35-дахи дунда нургуулийн эхин классай багша Зоя Владимировна Ми, АКБЭС-эй кухнин ажалшан, манай түбэй ахамад бухгалтер Алина Георгиевна Садыкова, «Сагаан мориной» хубин фирмын дарга Лариса Ким, тийхэдэ Бабушкинай үйлсэдэ оршодог хүгжэмтэй инструментүүдэй магазинай дарга Виктор Николаевич Ким гээд ажалдаа амжалтатай хүдэлдэг юм. Улаан-Үдэ хотынгоо үдэртэ булта олон үндэһэн яһатадтай хамта жагсаалда ябахабди, хатар, кухнитаяа танилсуулхабди.

Эхэнэрнүүдэй элүүр энхые хамгаалдаг больницада хүдэлдэг хадаа булганда элүүр энхые хүсэнэб! Манай больницын эрхэ байдал мүнөө үеын эрилтэнүүдтэ хүрэнгүй,

Г.С. Лигай

материально-техническэ талаһаа тон муугаар хангаданхай. Тиймэһээ шэнэ байһан барихаар, шэнэ түхээрлэгнүүдые хэхээр болоо гэжэ республикынгаа Правительствата, дээдын зургаануудта дуулгаха шухала, юуб гэхэдэ, би эндэ 20 жэлэй туршада ахамад врачар ажалланаб, юумэн хубилнагүй. Тиймэһээ хүн зоной элүүр энхые хамгаалха уялгатай коллективтэй хүдэлдэг хадаа бүхы уншагшадта Хани барисаанай жэлдэ элүүр энхэ байхые, эблэй эетэй ажаһуухые үнэн зүрхэнһөө хүсэнэб!

Улаан-Үдэ хотын үдэрые угтуулан

НАЙДАЛ ЕХЭТЭЙ «НАДЖЕЯ»

Марина Ивановна ИВАНОВА – Х.Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын академическэ театрай СМИ-тэй харилсадаг хүдэлмэрлэгшэ, «Наджея» гэжэн полягуудай үндэһэн соёлой эблэлэй түрүүлэгшэ, Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрлэгшэ:

- 1993 онһоо байгуулагдаһан «Наджея» («Надежда») оршуулбал) эблэлдэмнай 259 поляк хүнүүд тоологдоно. Хани барисаанай жэлдэ хэгдэһэн ажал ехэ. 10 жэлэй саана Улаан-Үдэһөө 240 километртэ Байгалай хажууда оршодог газар дээрэ Кругобайкальска трактда буһалгаалһан полягуудта хэрээһэн, харин байгша ондо хүшөө баригдажа, жэл бүри сээсгүүдые табинабди, католическа месса (мүргэл) эмхидхэгдэнэ. Энэ хадаа бээлүүлэгдэһэн түрүүшын проект. II проектээр «Половина осень-2010» гэжэн фестивалда хабаадаһан «Акварель» гэжэн ансамбльнай «Кельце-2011» гэжэн уласхоорондын 38-дахи фестивалда 1800 хүнэй дунда хабаадажа, гурбадахи нуури эзэлэ, хүрэл статуэткэдэ, дипломдо хүртэжэ, амжалтатай бусаа. Буряад ёхор, шэмээшгүүдэй хатар, полягуудай «Краковяк» дээдэ хэмжээндэ харуулжа шалгарба гэшэ. «Летняя школа польского языка и культуры» гэжэн нууралсал уласхоорондын проектээр 7-дохиюу үнгэргэбэбди, эндэ Буряадай, Эрхүүгэй, Суха-Бескидскэ хотын

М.И. Иванова (баруун гарһаа)

(Польшо) зон хабаадаа, саарһаар, үбһөөр юумэ хэжэ нураа.

Хотын хайндэртэ «Живая связь культуры народов Бурятии» гэжэн үндэһэн арадуудай кухнин харалгада, хамтын жагсаалда хабаадахабди. Эхэ газараа – Буряадаа эб хамта үргэжэ, гамнажа, бэе бээтээ хайнаар харилсажа ябая!

Энэ хуудана Бэлигма ОРБОДОЕВА бэлдэбэ.

Понедельник, 29 ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 «ДОБРОЕ УТРО»
10.00, 13.00, 16.00 «НОВОСТИ»
10.05 «КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА»
10.40 «ЖИТЬ ЗДОРОВО!»
11.45 «МОДНЫЙ ПРИГОВОР»
12.50 «ЖЕНСКИЙ ЖУРНАЛ»
13.20 «ЖКХ»
14.20 «ДЕТЕКТИВЫ»
15.00 «ДРУГИЕ НОВОСТИ»
15.20 «ПОНЯТЬ. ПРОСТИТЬ»
16.25 «ХОЧУ ЗНАТЬ» С МИХАИЛОМ ШИРВИНДТОМ
16.55 Т/С «ОБРУЧАЛЬНОЕ КОЛЬЦО»
17.55 «СВОБОДА И СПРАВЕДЛИВОСТЬ» С АНДРЕЕМ МАКАРОВЫМ
19.00 «НОВОСТИ»
19.45 «ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!»
20.50 «ПУСТЬ ГОВОРЯТ»
22.00 «ВРЕМЯ»
22.30 Х/Ф «НЕМНОГО НЕ В СЕБЕ»
23.30 «ТОВАРИЩИ ПОЛИЦЕЙСКИЕ»
00.25 «ИВАН ОХЛОБЫСТИН. ПОП-ЗВЕЗДА»
01.30 «НОЧНЫЕ НОВОСТИ»
01.50 Х/Ф «ШАКАЛ»

«РОССИЯ»
06.00 «УТРО РОССИИ»
10.05 «С НОВЫМ ДОМОМ!»
11.00 «О САМОМ ГЛАВНОМ»
12.00, 15.00, 17.00, 21.00 ВЕСТИ
12.30, 15.30, 17.30, 21.30 «ВЕСТИ-БУРЯТИЯ»
12.50 Т/С «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
14.00, 23.50 Т/С «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ»
15.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
16.05 Т/С «ЕФРОСИНЯ. ПРОДОЛЖЕНИЕ»
17.50 Т/С «ВСЕ К ЛУЧШЕМУ»
18.55 Т/С «ИНСТИТУТ БЛАГОРОДНЫХ ДЕВИЦ»
19.55 «ПРЯМОЙ ЭФИР»
20.05 «ПО ТУ СТОРОНУ КРОВАТИ»
03.25 Х/Ф «МАЛЕНЬКИЕ ЖЕНЩИНЫ»

22.00 Т/С «КАМЕНСКАЯ-6»
00.50 «ЧЕРНЫЙ АВГУСТ. ДЕ-ФОЛТ»
01.50 «ВЕСТИ+»
02.10 «ПРОФИЛАКТИКА»

КУЛЬТУРА
11.00, 16.50, 20.30, 00.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
11.15, 03.50 «ПРОГРАММА ПЕРЕДАЧ»
11.25 Х/Ф «НЕОБЫЧАЙНЫЕ ПРИКЛЮЧЕНИЯ МИСТЕРА ВЕСТА В СТРАНЕ БОЛЬШЕВИКОВ»
12.30 «ДЕНЬ ПОМИНОВЕНИЯ ИКОНЫ ФЕОДОРОВСКОЙ БОЖИЕЙ МАТЕРИ»
12.55 Д/Ф «ДОКТОР ЧЕХОВ. РЕЦЕПТ БЕССМЕРТИЯ»
13.50 «ЛИНИЯ ЖИЗНИ»
14.45 «ТЕАТРАЛЬНАЯ ЛЕТОПИСЬ». СЕРГЕЙ ЮРСКИЙ
15.10 СПЕКТАКЛЬ «БОЛЬШАЯ КОШАЧЬЯ СКАЗКА»
16.40 Д/Ф «КАЦУСИКА ХОКУСАЙ»
17.00 М/С «ДЕТСКИЕ РАССКАЗЫ»
17.20 М/Ф «КУДА ИДЕТ СЛОНЕНОК», «КОТ ЛЕОПОЛЬД ВО СНЕ И НАЯВУ»
17.40 Т/С «ШКОЛА «САММЕРХИЛЛ»
18.10 Д/С «ЭКОСИСТЕМЫ. ПАУТИНА ЖИЗНИ»
18.35 «НИКОЛАЙ КАРАМЗИН. НЕСТЬ ЛЕСТИ В ЯЗЫЦЕ МОЕМ»
19.05 «РЫЦАРЬ РОМАНТИЗМА». ЯКОВ ФЛИЕР
20.00 «АТЛАНТЫ. В ПОИСКАХ ИСТИНЫ»
20.50 «ОСТРОВА»
21.35 Д/Ф «ПОТЕРЯННАЯ ПИРАМИДА»
22.25 «ЖИЗНЬ ЗАМЕЧАТЕЛЬНЫХ ИДЕЙ»
22.50 Д/Ф «МИРОВЫЕ СОКРОВИЩА КУЛЬТУРЫ»
23.10 Х/Ф «ПИРАТКИ»
00.00 «КТО МЫ?»
00.50 Х/Ф «НОВАЯ МОСКВА»
02.05 Д/Ф «МИРОВЫЕ СОКРОВИЩА КУЛЬТУРЫ»
02.25 Х/Ф «ПОДРУЖКИ»
18.55 Т/С «ИНСТИТУТ БЛАГОРОДНЫХ ДЕВИЦ»
19.55 «ПРЯМОЙ ЭФИР»
21.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
22.00 Т/С «КАМЕНСКАЯ-6»
00.50 «РЕЙС 007. ПАССАЖИРСКИЙ РАЗВЕДЫВАТЕЛЬНЫЙ»
01.50 «ВЕСТИ+»
02.10 «ПРОФИЛАКТИКА»

АРИГ УС

07.00 «НЕОБЪЯСНИМО, НО ФАКТ: ВЕЩИ ПРОТИВ ЛЮДЕЙ»
08.00 М/С «ГУБКА БОБ КВАДРАТНЫЕ ШТАНЫ». ПОГОДА
08.25, 19.00 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ». ПОГОДА
08.55 «ВСЯ БУРЯТИЯ». ПОГОДА
09.30, 18.30, 20.30 Т/С «УНИВЕР»
10.30 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
11.40 М/С «ПИНГВИНЫ ИЗ МАДАГАСКАРА»
12.10 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖИММИ-НЕЙРОНА»
12.40 «ВСЯ БУРЯТИЯ»
13.00 М/С «СКУБИ ДУ И ШЭГГИ КЛЮЧ НАЙДУТ»
13.25 М/С «ОХОТНИКИ ЗА МОНСТРАМИ»
14.00 «СКАМЕЙКА»
14.30 «ДОМ-2. LIVE»
15.45 Х/Ф «АГЕНТ 007. УМРИ НО НЕ СЕЙЧАС»
18.00, 20.00 Т/С «ИНТЕРНЫ»
19.20 МУЛЬТФИЛЬМ
19.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
21.00 Х/Ф «ЧАС ПИК»
23.00, 00.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА
23.35 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ»
01.00 Х/Ф «МОРЕ СОЛТОНА»

ТИВИКОМ
06.30, 08.25, 09.25, 10.25, 11.25, 17.25, 18.25, 19.25, 20.25, 22.50, 00.25 «ЗУРХАЙ»
06.35 Д/Ф «ДОРОЖНЫЕ ВОЙНЫ»
07.30 «ВКУСНО»
08.05, 21.25 «ГОРОДСКИЕ ИСТОРИИ»
08.10 «ВАШЕ ПРАВО»
08.30 Х/Ф «БОЛЬШОЙ АТТРАКЦИОН»
10.00, 12.15 МУЛЬТФИЛЬМ
10.10 Т/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ СЕКРЕТНЫХ АГЕНТОВ»
11.40 Т/С «ВИКТОРИЯ»
12.30 «УТУМАТА»
13.00 Х/Ф «ЛЮБОВЬ ЗЛА»
14.30, 15.30 «10 САМЫХ»
15.00 «ПРО-ОБЗОР»
16.05 М/С «ТРАНСФОРМЕРЫ»

17.00 МУЛЬТФИЛЬМ
17.25 Т/С «БАНДИТЫ ЭПОХИ СОЦИАЛИЗМА»
18.25 «САМАРСКИЕ СУДЬБЫ»
19.00, 23.30 «ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ»
19.30, 21.30, 23.00, 02.00 «НОВОСТИ ДНЯ»
20.00, 02.30 «СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ»
20.30 Т/С «ТАЙНЫЙ ЗНАК-3»
22.00 Т/С «ДОЛЬМЕН»
00.00 «ТОП-МОДЕЛЬ ПО-АМЕРИКАНСКИ»
03.00 НОЧНОЙ КАНАЛ НА «ТИВИКОМЕ»

СТС «БАЙКАЛ»
06.00 «НОВОСТИ»
07.00, 14.00 М/С «КАСПЕР, КОТОРЫЙ ЖИВЁТ ПОД КРЫШЕЙ»
07.30, 15.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ»
08.00, 23.30 Т/С «СВЕТОФОР»
08.30 «ДАЕШЬ, МОЛОДЕЖЬ!»
09.00, 13.30, 19.30, 00.00 «ДЕТАЛИ»
09.30, 23.05 «6 КАДРОВ»
13.00, 15.30 «ЕРАЛАШ»
14.30 М/С «ВЕСЕЛАЯ ОЛИМПИАДА СКУБИ»
16.00 Х/Ф «ЗАКРЫТАЯ ШКОЛА»
17.30 «ГАЛИЛЕО»
18.30 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
20.00 Х/Ф «ФИЗИКА ИЛИ ХИМИЯ»
21.10 Х/Ф «ФОРСАЖ»
00.30 Х/Ф «КАК Я ВСТРЕТИЛ ВАШУ МАМУ»
01.00 Х/Ф «АМЕРИКАНСКИЙ НИНДЖА. СХВАТКА»
02.45 Т/С «РАНЕТКИ»

НТВ
11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 00.15 «СЕГОДНЯ»
11.20 Д/С «ПОБЕДИВШИЕ СМЕРТЬ»
11.55, 03.00 «ДО СУДА»
13.00 «СУД ПРИСЯЖНЫХ»
14.30 Т/С «ЗАКОН И ПОРЯДОК»
16.30, 19.30 «ОБЗОР. ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»
17.30 «ПРОКУРОРСКАЯ ПРОВЕРКА»
18.40 «ГОВОРИМ И ПОКАЗЫВАЕМ» С ЛЕОНИДОМ ЗАКОШАНСКИМ
20.30 Т/С «МОРСКИЕ ДЬЯВОЛЫ»

22.30 Т/С «ГЛУХАРЬ. ПРОДОЛЖЕНИЕ»
00.35 Х/Ф «МЫ ОБЪЯВЛЯЕМ ВАМ ВОЙНУ»
01.30 «ФУТБОЛЬНАЯ НОЧЬ»
02.05 «КРАСОТА ПО-РУССКИ». ИЗ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ЦИКЛА «СОВЕТЕННАЯ ГОРДОСТЬ»
04.00 Т/С «ПРОКЛЯТЫЙ РАЙ»
05.55 Т/С «ПЕТЛЯ»

5 КАНАЛ
07.00, 11.00, 13.00, 16.30, 19.30, 23.00 «СЕЙЧАС»
07.10 Д/С «ПОДВОДНАЯ ОДИССЕЯ КОМАНДЫ КУСТО»
07.55, 16.00, 19.00 «МЕСТО ПРОИСШЕСТВИЯ»
08.00 «УТРО НА «5»
10.25, 20.00 Д/С «КРИМИНАЛЬНЫЕ ХРОНИКИ»
11.30 Х/Ф «МАЙОР ВЕТРОВ»
17.00 «ОТКРЫТАЯ СТУДИЯ»
21.00 Т/С «СТИЛЕТ-2»
23.30 «МОМЕНТ ИСТИНЫ»
00.30 Х/Ф «ДОРОГА В АД»
03.40 Т/С «РИМ»

ДТВ
09.00 МУЛЬТФИЛЬМЫ
11.00 «ТЫСЯЧА МЕЛОЧЕЙ»
11.30, 22.00 ДОКУМЕНТАЛЬНОЕ РЕАЛИТИ «УГОН»
12.00, 21.30 «НАРУШИТЕЛИ ПОРЯДКА»
12.30 Х/Ф «ПОД МАСКОЙ БЕРКУТА»
14.30 Х/Ф «CSI: МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ ЛАС-ВЕГАС-10»
15.30 Т/С «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ-3»
16.00, 19.00, 23.30 РЕАЛИТИ «ДОРОЖНЫЕ ВОЙНЫ»
16.30 Х/Ф «ПРИНЦИП НЕОПРЕДЕЛЕННОСТИ»
18.30, 22.30, 03.30 «УЛЕТНОЕ ВИДЕО ПО-РУССКИ»
19.30 «ВНЕ ЗАКОНА: ПРЕСТУПЛЕНИЕ И НАКАЗАНИЕ»
20.30 «СУДЕБНЫЕ СТРАСТИ»
00.30 Х/Ф «ЧИСТИЛЬЩИК ДЖЕК»
02.30 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»

Вторник, 30 ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 «ДОБРОЕ УТРО»
10.00, 13.00, 16.00 «НОВОСТИ»
10.05 «КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА»
10.40 «ЖИТЬ ЗДОРОВО!»
11.45 «МОДНЫЙ ПРИГОВОР»
12.50 «ЖЕНСКИЙ ЖУРНАЛ»
13.20 «ЖКХ»
14.20 «ДЕТЕКТИВЫ»
15.00 «ДРУГИЕ НОВОСТИ»
15.20 «ПОНЯТЬ. ПРОСТИТЬ»
16.25 «ХОЧУ ЗНАТЬ» С МИХАИЛОМ ШИРВИНДТОМ
16.55 Т/С «ОБРУЧАЛЬНОЕ КОЛЬЦО»
17.55 «СВОБОДА И СПРАВЕДЛИВОСТЬ» С АНДРЕЕМ МАКАРОВЫМ
19.00 «НОВОСТИ»
19.45 «ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!»
20.50 «ПУСТЬ ГОВОРЯТ»
22.00 «ВРЕМЯ»
22.30 Х/Ф «НЕМНОГО НЕ В СЕБЕ»
23.30 «ТОВАРИЩИ ПОЛИЦЕЙСКИЕ»
00.25 «МОЯ МАМА — ДИАНА»
01.20 «НОЧНЫЕ НОВОСТИ»
01.45 Х/Ф «ПО ТУ СТОРОНУ КРОВАТИ»
03.25 Х/Ф «МАЛЕНЬКИЕ ЖЕНЩИНЫ»

«РОССИЯ»
06.00 «УТРО РОССИИ»
10.05 «БАМБААХАЙ»
10.15 «ТАЙЗАН»
10.25 «УЛУГУР»
10.40 «САГАЙ СУУРЯАН»
11.05 «О САМОМ ГЛАВНОМ»
12.00, 15.00, 17.00, 21.00 ВЕСТИ
12.30, 15.30, 17.30, 21.30 «ВЕСТИ-БУРЯТИЯ»
12.50, 23.50 Т/С «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ»
13.50 «ВСЯ РОССИЯ»
14.05 «ПРАЗДНИК УРАЗА-БАЙРАМ»
15.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
16.05 Т/С «ЕФРОСИНЯ. ПРОДОЛЖЕНИЕ»
17.50 Т/С «ВСЕ К ЛУЧШЕМУ»

18.55 Т/С «ИНСТИТУТ БЛАГОРОДНЫХ ДЕВИЦ»
19.55 «ПРЯМОЙ ЭФИР»
21.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
22.00 Т/С «КАМЕНСКАЯ-6»
00.50 «РЕЙС 007. ПАССАЖИРСКИЙ РАЗВЕДЫВАТЕЛЬНЫЙ»
01.50 «ВЕСТИ+»
02.10 «ПРОФИЛАКТИКА»

КУЛЬТУРА
11.00, 16.50, 20.30, 00.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
11.15, 02.50 «ПРОГРАММА ПЕРЕДАЧ»
11.25 Х/Ф «ДЕВУШКА С КОРОБКОВОЙ»
12.35, 02.55 «ЛИСТЬЯ НА ВЕТРУ». КОНСТАНТИН СОМОВ
13.15 «ЖИВОЕ ДЕРЕВО РЕМЕСЕЛ»
13.25 «ЖИЗНЬ ЗАМЕЧАТЕЛЬНЫХ ИДЕЙ»
13.55 Д/Ф «ПОТЕРЯННАЯ ПИРАМИДА»
14.45 «ТЕАТРАЛЬНАЯ ЛЕТОПИСЬ». СЕРГЕЙ ЮРСКИЙ
15.10 СПЕКТАКЛЬ «КЮХЛЯ»
17.00 М/С «ДЕТСКИЕ РАССКАЗЫ»
17.25 М/Ф «ПРОСТО ТАК», «ЛЕТО КОТА ЛЕОПОЛЬДА»
17.40 Т/С «ШКОЛА «САММЕРХИЛЛ»
18.10 Д/С «ЭКОСИСТЕМЫ. ПАУТИНА ЖИЗНИ». «КАЛАН: ЖИЗНЬ СРЕДИ ВОДОРОСЛЕЙ»
18.35 «НИКОЛАЙ КАРАМЗИН. НЕСТЬ ЛЕСТИ В ЯЗЫЦЕ МОЕМ»
19.05 «ЕЛЕНА ОБРАЗЦОВА. ЖИЗНЬ КАК КОРРИДА»
20.00 «АТЛАНТЫ. В ПОИСКАХ ИСТИНЫ»
20.50 Д/Ф «УШЕЛ, ЧТОБЫ ОСТАТЬСЯ. СЕРГЕЙ ДОВЛАТОВ»
21.30 Д/Ф «ПОТЕРЯННАЯ ПИРАМИДА»
22.25 «ЖИЗНЬ ЗАМЕЧАТЕЛЬНЫХ ИДЕЙ». «СРЕЗ БЕЗ РАЗРЕЗА»
22.55 Д/Ф «МИРОВЫЕ СОКРОВИЩА КУЛЬТУРЫ»
23.10 Х/Ф «ПИРАТКИ»
00.00 «КТО МЫ?»
00.50 Х/Ф «ИЮЛЬСКИЙ ДОЖДЬ»
02.35 Д/Ф «МИРОВЫЕ СОКРОВИЩА КУЛЬТУРЫ»

АРИГ УС

07.00 «НЕОБЪЯСНИМО, НО ФАКТ: ДОРОГИ СМЕРТИ-2»
08.00, 09.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА
08.35 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ». ПОГОДА
09.30, 18.30, 20.30 Т/С «УНИВЕР»
10.30 Т/С «ЗАЙЦЕВ+1»
11.00 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
11.40 М/С «ПИНГВИНЫ ИЗ МАДАГАСКАРА»
12.10 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖИММИ-НЕЙРОНА»
12.40, 19.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
13.00 М/С «СКУБИ ДУ И ШЭГГИ КЛЮЧ НАЙДУТ»
13.25 М/С «ОХОТНИКИ ЗА МОНСТРАМИ»
14.00 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ»
14.20 МУЛЬТФИЛЬМ
14.30 «ДОМ-2. LIVE»
16.00 Х/Ф «ЧАС ПИК»
18.00, 20.00 Т/С «ИНТЕРНЫ»
19.00 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ»
19.20 «ТОЧКА ЗРЕНИЯ»
21.00 Х/Ф «ЧАС ПИК-2»
23.00, 00.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА
23.35 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ»
01.00 «ПОД ПРИКРЫТИЕМ»

ТИВИКОМ
06.30, 08.25, 09.25, 10.25, 11.25, 17.25, 18.25, 19.25, 20.25, 22.50, 00.25 «ЗУРХАЙ»
06.35, 12.45, 20.00, 23.30, 02.30 «СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ»
07.00, 09.30, 12.15, 19.30, 21.30, 23.00, 02.00 «НОВОСТИ ДНЯ»
07.30 «ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ»
08.00 «ПРО-НОВОСТИ»
08.20, 21.25 «ГОРОДСКИЕ ИСТОРИИ»
08.30 «В ПОГОНЕ ЗА ДРАГОЦЕННЫМИ КАМНЯМИ»
10.10 Т/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ СЕКРЕТНЫХ АГЕНТОВ»
10.40 Т/С «ВИКТОРИЯ»
13.05 Х/Ф «ПОЛИЦЕЙСКИЕ»
15.00 «ЗВЕЗДЫ ЗАЖИГАЮТ»

16.05 М/С «ТРАНСФОРМЕРЫ»
17.00 МУЛЬТФИЛЬМ
17.35, 22.00 Т/С «ДОЛЬМЕН»
18.35 «ГОРОДА МИРА»
19.10 «БОЛЬШИЕ ДЕНЬГИ»
20.30 Т/С «ТАЙНЫЙ ЗНАК-3»
00.00 «ТОП-МОДЕЛЬ ПО-РУССКИ»
03.00 НОЧНОЙ КАНАЛ НА «ТИВИКОМЕ»

СТС «БАЙКАЛ»
06.00 «НОВОСТИ»
07.00, 14.00 М/С «КАСПЕР, КОТОРЫЙ ЖИВЁТ ПОД КРЫШЕЙ»
07.30, 15.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ»
08.00, 23.30 Т/С «СВЕТОФОР»
08.30 «ДАЕШЬ, МОЛОДЕЖЬ!»
09.00, 13.30, 19.30, 00.00 «ДЕТАЛИ»
09.30, 20.00 Х/Ф «ФИЗИКА ИЛИ ХИМИЯ»
10.45 Х/Ф «ФОРСАЖ»
12.40, 22.55 «6 КАДРОВ»
13.00, 15.30 «ЕРАЛАШ»
14.30 М/С «ВЕСЕЛАЯ ОЛИМПИАДА СКУБИ»
16.00, 18.30 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
16.30 Х/Ф «ЗАКРЫТАЯ ШКОЛА»
17.30 «ГАЛИЛЕО»
21.00 Х/Ф «ТРОЙНОЙ ФОРСАЖ. ТОКИЙСКИЙ ДРИФТ»
00.30 Х/Ф «КАК Я ВСТРЕТИЛ ВАШУ МАМУ»
01.00 Т/С «ЗВЕРЬ»
02.45 Т/С «РАНЕТКИ»

НТВ
11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 00.15 «СЕГОДНЯ»
11.20 Д/С «ПОБЕДИВШИЕ СМЕРТЬ»
11.55 «ДО СУДА»
13.00 «СУД ПРИСЯЖНЫХ»
14.30 Т/С «ЗАКОН И ПОРЯДОК»
16.30, 19.30 «ОБЗОР. ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»
17.30 «ПРОКУРОРСКАЯ ПРОВЕРКА»
18.40 «ГОВОРИМ И ПОКАЗЫВАЕМ» С ЛЕОНИДОМ ЗАКОШАНСКИМ
20.30 Т/С «МОРСКИЕ ДЬЯВОЛЫ»
22.30 Т/С «ГЛУХАРЬ. ПРОДОЛЖЕНИЕ»

00.35 Х/Ф «МЫ ОБЪЯВЛЯЕМ ВАМ ВОЙНУ»
01.35 «СОВЕТСКИЕ БИОГРАФИИ. АНАСТАС МИКОЯН»
02.35 «КУЛИНАРНЫЙ ПОЕДИНОК»
03.35 «ОДИН ДЕНЬ. НОВАЯ ВЕРСИЯ»
04.05 Т/С «ПРОКЛЯТЫЙ РАЙ»
05.55 Т/С «ПЕТЛЯ»

5 КАНАЛ
07.00, 11.00, 13.00, 16.30, 19.30, 23.00 «СЕЙЧАС»
07.10 Д/С «ПОДВОДНАЯ ОДИССЕЯ КОМАНДЫ КУСТО»
07.55, 16.00, 19.00 «МЕСТО ПРОИСШЕСТВИЯ»
08.00 «УТРО НА «5»
10.25, 20.00 Д/С «КРИМИНАЛЬНЫЕ ХРОНИКИ»
11.30 Д/Ф «ИМПЕРИЯ ОРЛОВ»
11.50 Т/С «ГЕНЕРАЛЬСКАЯ ВНУЧКА»
17.00 «ОТКРЫТАЯ СТУДИЯ»
21.00 Т/С «СТИЛЕТ-2»
23.30 Х/Ф «ТАЕЖНАЯ ПОВЕСТЬ»
01.30 Х/Ф «АЛЕШКИНА ЛЮБОВЬ»
03.05 Х/Ф «НЕПРИЯТНОСТИ С ГАРРИ»

ДТВ
09.00 МУЛЬТФИЛЬМЫ
11.00 «ТЫСЯЧА МЕЛОЧЕЙ»
11.30, 22.00 «УГОН»
12.00, 21.30 «НАРУШИТЕЛИ ПОРЯДКА»
12.30 Х/Ф «ТУПИК»
14.20, 18.30, 03.30 «УЛЕТНОЕ ВИДЕО ПО-РУССКИ»
15.30 Х/Ф «CSI: МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ ЛАС-ВЕГАС-10»
15.30 Т/С «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ-3»
16.00, 19.00, 23.30 «ДОРОЖНЫЕ ВОЙНЫ»
16.30 Х/Ф «ЧИСТИЛЬЩИК ДЖЕК»
19.30 «ВНЕ ЗАКОНА: ПРЕСТУПЛЕНИЕ И НАКАЗАНИЕ»
20.30 «СУДЕБНЫЕ СТРАСТИ»
22.30 «УЛЕТНОЕ ВИДЕО»
00.30 Х/Ф «ОТКРЫТЬ ОГОНЬ»

Среда, 31 ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 «ДОБРОЕ УТРО»
10.00, 13.00, 16.00 «НОВОСТИ»
10.05 «КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА»
10.40 «ЖИТЬ ЗДОРОВО!»

11.45 «МОДНЫЙ ПРИГОВОР»
12.50 «ЖЕНСКИЙ ЖУРНАЛ»
13.20 «ЖКХ»
14.20 «ДЕТЕКТИВЫ»
15.00 «ДРУГИЕ НОВОСТИ»
15.20 «ПОНЯТЬ. ПРОСТИТЬ»
16.25 «ХОЧУ ЗНАТЬ» С МИХАИЛОМ ШИРВИНДТОМ
16.55 Т/С «ОБРУЧАЛЬНОЕ КОЛЬЦО»
17.55 «СВОБОДА И СПРАВЕДЛИВОСТЬ» С АНДРЕЕМ МАКАРОВЫМ

19.00 «НОВОСТИ»
19.45 «ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!»
20.50 «ПУСТЬ ГОВОРЯТ»
22.00 «ВРЕМЯ»
22.30 Х/Ф «НЕМНОГО НЕ В СЕБЕ»
23.30 «ТОВАРИЩИ ПОЛИЦЕЙСКИЕ»
00.25 «СРЕДА ОБИТАНИЯ». «ЧТО ХУЖЕ ГОРЬКОГО РЕДЬКИ?»
01.30 «НОЧНЫЕ НОВОСТИ»
01.50 Х/Ф «КОРОЛЬ АРТУР»

«РОССИЯ»
06.00 «УТРО РОССИИ»
10.05 «С НОВЫМ ДОМОМ!»
11.00 «О САМОМ ГЛАВНОМ»
12.00, 15.00, 17.00, 21.00 ВЕСТИ
12.30, 15.30, 17.30, 21.30 «ВЕСТИ-БУРЯТИЯ»
12.50 Т/С «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
14.00, 23.50 Т/С «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ»
15.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ

16.05 Т/С «ЕФРОСИНЯ. ПРОДОЛЖЕНИЕ»
17.50 Т/С «ВСЕ К ЛУЧШЕМУ»
18.55 Т/С «ИНСТИТУТ БЛАГОРОДНЫХ ДЕВИЦ»
19.55 «ПРЯМОЙ ЭФИР»
21.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
22.00 Т/С «ВОЗВРАЩЕНИЕ ДОМОЙ»
00.50 «ПОСЛЕДНЯЯ КОМАНДИРОВКА». ПАМЯТИ ВИКТОРА НОГИНА И ГЕННАДИЯ КУРИННОГО
01.50 «ВЕСТИ+»
02.10 «ПРОФИЛАКТИКА»

КУЛЬТУРА

11.00, 16.50, 20.30, 00.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
11.15, 02.50, 03.50 «ПРОГРАММА ПЕРЕДАЧ»
11.25 Х/Ф «ТРЕТЬЯ МЕЩАНСКАЯ»
12.35, 02.55 Д/Ф «ДИНАСТИЯ (КИНО ДЛИННОЮ В ВЕК)»
13.25 «ЖИЗНЬ ЗАМЕЧАТЕЛЬНЫХ ИДЕЙ». «СРЕЗ БЕЗ РАЗРЕЗА»
13.55 Д/Ф «ПОТЕРЯННАЯ ПИРАМИДА»
14.45 «ТЕАТРАЛЬНАЯ ЛЕТОПИСЬ». СЕРГЕЙ ЮРСКИЙ
15.10 СПЕКТАКЛЬ «СМЕРТЬ ВАЗИР-МУХТАРА»
16.35 Д/Ф «МИРОВЫЕ СОКРОВИЩА КУЛЬТУРЫ». «СОЛЯНЫЕ КОПИ ВЕЛИЧИКИ»
17.00 М/С «ДЕТСКИЕ РАССКАЗЫ»
17.30 М/Ф «СТРАШНАЯ ИСТОРИЯ», «КЛАД КОТА ЛЕОПОЛЬДА»
17.40 Т/С «ШКОЛА «САММЕРХИЛЛ»
18.10 Д/С «ЭКОСИСТЕМЫ. ПАУТИНА ЖИЗНИ»
18.35 «НИКОЛАЙ КАРАМЗИН. НЕСТЬ ЛЕСТИ В ЯЗЫЦЕ МОЕМ»
19.05 «СИМОН ВИРСАЛАДЗЕ. МУЗЫКА ЦВЕТА»
20.00 «АТЛАНТЫ. В ПОИСКАХ ИСТИНЫ»
20.50 «БОЛЬШЕ, ЧЕМ ЛЮБОВЬ»
21.30 Д/Ф «СПАСЕНИЕ СОКРОВИЩ ГЕРКУЛАНУМА»
22.25 «ЖИЗНЬ ЗАМЕЧАТЕЛЬНЫХ ИДЕЙ»
22.55 Д/Ф «МИРОВЫЕ СОКРОВИЩА КУЛЬТУРЫ». «АНТонио ГАУДИ. АРХИТЕКТОР В БАРСЕЛОНЕ»
23.10 Х/Ф «ПИРАТКИ»

00.00 «КТО МЫ?»
00.50 Х/Ф «МОСКВА, ЛЮБОВЬ МОЯ»
02.20 Р.ШТРАУС. СЮИТА ВАЛЬСОВ ИЗ ОПЕРЫ «КАВАЛЕР РОЗЫ»

АРИГ УС

07.00 «НЕОБЪЯСНИМО, НО ФАКТ: МОСТЫ МЕЖДУ МИРАМИ»
08.00, 09.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА
08.35 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ». НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЙ. ПОГОДА
09.30, 18.30, 20.30 Т/С «УНИВЕР»
10.30 Т/С «ЗАЙЦЕВ+1»
11.00 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
11.40 М/С «ПИНГВИНЫ ИЗ МАДАГАСКАРА»
12.10 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖИММИ-НЕЙРОНА»
12.40, 19.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
13.00 М/С «СКУБИ ДУ И ШЭГГИ КЛЮЧ НАЙДУТ»
13.25 М/С «ОХОТНИКИ ЗА МОНСТРАМИ»
14.00, 19.00 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ». НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЙ
14.20 «ТОЧКА ЗРЕНИЯ»
14.30 «ДОМ-2. LIVE»
16.15 Х/Ф «ЧАС ПИК-2»
18.00, 20.00 Т/С «ИНТЕРНЫ»
19.20 МУЛЬТФИЛЬМ. ПОГОДА
21.00 Х/Ф «РОБИН ГУД, ИЛИ МЛАДЕНЕЦ НА ТРИСТА МИЛЛИОНОВ ДОЛЛАРОВ»
23.00, 00.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА
23.35 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ»
01.00 «ПОД ПРИКРЫТИЕМ»

ТИВИКОМ

06.30, 08.25, 09.25, 10.25, 11.25, 17.25, 18.25, 19.25, 20.25, 22.50, 00.25 «ЗУРХАЙ»
06.35, 12.45, 20.00, 23.30, 02.30 «СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ»
07.00, 09.30, 12.15, 19.30, 21.30, 23.00, 02.00 «НОВОСТИ ДНЯ»
07.35 «БОЛЬШИЕ ДЕНЬГИ»
07.50, 21.25 «ГОРОДСКИЕ ИСТОРИИ»
08.00 «ПРО-НОВОСТИ»
08.35 Д/Ф «СОБАЧИЙ ПАТРУЛЬ»
10.10 Т/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ СЕКРЕТНЫХ АГЕНТОВ»
10.40 Т/С «ВИКТОРИЯ»
13.05 Х/Ф «КЛУБ ШПИОНОВ»
14.45, 17.00 МУЛЬТФИЛЬМ
15.00 «ЗВЕЗДЫ ЗАЖИГАЮТ»
16.05 М/С «ТРАНСФОРМЕРЫ»
17.30, 22.00 Т/С «ДОЛЬМЕН»
18.30 «ЗООПАРК: ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ»
19.00 «АКТУАЛЬНОЕ ИНТЕРВЬЮ»
20.25 Т/С «ТАЙНЫЙ ЗНАК-3»
00.00 «ТОП-МОДЕЛЬ ПО-РУССКИ»
03.00 НОЧНОЙ КАНАЛ НА «ТИВИКОМЕ»

СТС «БАЙКАЛ»

06.00 «НОВОСТИ»
07.00, 14.00 М/С «КАСПЕР, КОТОРЫЙ ЖИВЕТ ПОД КРЫШЕЙ»
07.30, 15.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ»
08.00, 23.30 Т/С «СВЕТОФОР»
08.30 «ДАЕШЬ, МОЛОДЕЖЬ!»
09.00, 13.30, 19.30, 00.00 «ДЕТАЛИ»
09.30, 20.00 Х/Ф «ФИЗИКА ИЛИ ХИМИЯ»

10.30 Х/Ф «ТРОЙНОЙ ФОРСАЖ. ТОКИЙСКИЙ ДРИФТ»
12.25, 22.55 «6 КАДРОВ»
13.00, 15.30 «ЕРАЛАШ»
14.30 М/С «ВЕСЕЛАЯ ОЛИМПИАДА СКУБИ»
16.00, 18.30 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
16.30 Х/Ф «ЗАКРЫТАЯ ШКОЛА»
17.30 «ГАЛИЛЕО»
21.00 Х/Ф «ФОРСАЖ-4»
00.30 Х/Ф «КАК Я ВСТРЕТИЛ ВАШУ МАМУ»
01.00 Т/С «ЗВЕРЬ»
02.45 Т/С «РАНЕТКИ»

НТВ

11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 00.15 «СЕГОДНЯ»
11.20 Д/С «ПОБЕДИВШИЕ СМЕРТЬ»
11.55 «ДО СУДА»
13.00 «СУД ПРИСЯЖНЫХ»
14.30 Т/С «ЗАКОН И ПОРЯДОК»
16.30, 19.30 «ОБЗОР. ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»
17.30 «ПРОКУРОРСКАЯ ПРОВЕРКА»
18.40 «ГОВОРИМ И ПОКАЗЫВАЕМ» С ЛЕОНИДОМ ЗАКОШАНСКИМ
20.30 Т/С «МОРСКИЕ ДЬЯВОЛЫ»
22.30 Т/С «ГЛУХАРЬ. ПРОДОЛЖЕНИЕ»
00.35 Х/Ф «МЫ ОБЪЯВЛЯЕМ ВАМ ВОЙНУ»
01.35 «СОВЕТСКИЕ БИОГРАФИИ. ЕКАТЕРИНА ФУРЦЕВА»
02.35 «КВАРТИРНЫЙ ВОПРОС»
03.35 «ОДИН ДЕНЬ. НОВАЯ ВЕРСИЯ»
04.05 Т/С «ПРОКЛЯТЫЙ РАЙ»
05.55 Т/С «ПЕТЛЯ»

5 КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00, 16.30, 19.30, 23.00 «СЕЙЧАС»
07.10 Д/С «ПОДВОДНАЯ ОДИССЕЯ КОМАНДЫ КУСТО»
07.55, 16.00, 19.00 «МЕСТО ПРОИСШЕСТВИЯ»
08.00 «УТРО НА «5»
10.25, 20.00 Д/С «КРИМИНАЛЬНЫЕ ХРОНИКИ»
11.30 Т/С «ДАЛЬНОБОЙЩИКИ»
17.00 «ОТКРЫТАЯ СТУДИЯ»
21.00 Т/С «СТИЛЕТ-2»
23.30 Х/Ф «ПО СЕМЕЙНЫМ ОБСТОЯТЕЛЬСТВАМ»
02.10 Х/Ф «СЕКС-МИССИЯ, ИЛИ НОВЫЕ АМАЗОНКИ»

ДТВ

09.00 МУЛЬТФИЛЬМЫ
11.00 «ТЫСЯЧА МЕЛОЧЕЙ»
11.30, 22.00 «УГОН»
12.00, 21.30 «НАРУШИТЕЛИ ПОРЯДКА»
12.30 Х/Ф «ЧЕЛОВЕК В ЗЕЛЕНОМ КИМОНО»
14.00, 18.30, 03.30 «УЛЕТНОЕ ВИДЕО ПО-РУССКИ»
14.30 Х/Ф «CSI: МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ МАЙАМИ-7»
15.30 Т/С «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ-3»
16.00, 19.00, 23.30 «ДОРОЖНЫЕ ВОЙНЫ»
16.30 Х/Ф «ОТКРЫТЬ ОГОНЬ»
19.30 «ВНЕ ЗАКОНА: ПРЕСТУПЛЕНИЕ И НАКАЗАНИЕ»
20.30 «СУДЕБНЫЕ СТРАСТИ»
22.30 «УЛЕТНОЕ ВИДЕО»
00.30 Х/Ф «СЧИТАННЫЕ СЕКУНДЫ»
02.30 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»

Четверг, 1

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 «ДОБРОЕ УТРО»
10.00, 13.00, 16.00 «НОВОСТИ»
10.05 «КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА»
10.40 «ЖИТЬ ЗДОРОВО!»
11.45 «МОДНЫЙ ПРИГОВОР»
12.50 «ЖЕНСКИЙ ЖУРНАЛ»
13.20 «ЖКХ»
14.20 «ДЕТЕКТИВЫ»
15.00 «ДРУГИЕ НОВОСТИ»
15.20 «ПОНЯТЬ. ПРОСТИТЬ»
16.25 «ХОЧУ ЗНАТЬ» С МИХАИЛОМ ШИРВИНДОМ
16.55 Т/С «ОБРУЧАЛЬНОЕ КОЛЬЦО»
17.55 «СВОБОДА И СПРАВЕДЛИВОСТЬ» С АНДРЕЕМ МАКАРОВЫМ
19.00 «НОВОСТИ»
19.45 «ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!»
20.50 «ПУСТЬ ГОВОРЯТ»
22.00 «ВРЕМЯ»
22.30 Х/Ф «НЕМНОГО НЕ В СЕБЕ»
23.30 «ТОВАРИЩИ ПОЛИЦЕЙСКИЕ»
00.30 «ЧЕЛОВЕК И ЗАКОН»
01.30 «НОЧНЫЕ НОВОСТИ»
01.55 Х/Ф «КАДИЛЛАК РЕКОРДС»

22.00 Т/С «ВОЗВРАЩЕНИЕ ДОМОЙ»
23.50 «ИСТОРИЧЕСКИЙ ПРОЦЕСС»
01.30 «ВЕСТИ+»
01.50 «ПРОФИЛАКТИКА»

КУЛЬТУРА

11.00, 16.50, 20.30, 00.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
11.15, 02.50 «ПРОГРАММА ПЕРЕДАЧ»
11.25 Х/Ф «ДОМ НА ТРУБНОЙ»
12.35, 02.55 «ПОЭТ ПЕЧАЛИ И ЛЮБВИ». ДЖАКОМО ЛЕОПАРДИ
13.20 «ЖИЗНЬ ЗАМЕЧАТЕЛЬНЫХ ИДЕЙ»
13.45 Д/Ф «СПАСЕНИЕ СОКРОВИЩ ГЕРКУЛАНУМА»
14.45 «ТЕАТРАЛЬНАЯ ЛЕТОПИСЬ». СЕРГЕЙ ЮРСКИЙ
15.10 СПЕКТАКЛЬ «СМЕРТЬ ВАЗИР-МУХТАРА»
16.30 Д/Ф «МИРОВЫЕ СОКРОВИЩА КУЛЬТУРЫ»
17.00 М/С «ДЕТСКИЕ РАССКАЗЫ»
17.25 МУЛЬТФИЛЬМЫ
17.40 Т/С «ШКОЛА «САММЕРХИЛЛ»
18.10 Д/С «ЭКОСИСТЕМЫ. ПАУТИНА ЖИЗНИ»
18.35 «НИКОЛАЙ КАРАМЗИН. НЕСТЬ ЛЕСТИ В ЯЗЫЦЕ МОЕМ»
19.05 «ГАЛИНА УЛАНОВА. НЕЗАДАННЫЕ ВОПРОСЫ»
20.00 «АТЛАНТЫ. В ПОИСКАХ ИСТИНЫ»
20.45 Д/Ф «ТАЙНА СМЕРТИ АКАДЕМИКА ЛЕГАСОВА»
21.30 Д/Ф «НАСТОЯЩАЯ АТЛАНТИДА»
22.25 «ЖИЗНЬ ЗАМЕЧАТЕЛЬНЫХ ИДЕЙ». «НЕЕВКЛИДОВЫ СТРАСТИ»
22.55 Д/Ф «МИРОВЫЕ СОКРОВИЩА КУЛЬТУРЫ»
23.10 Х/Ф «ПИРАТКИ»
00.00 «КТО МЫ?»
07.00 «НЕОБЪЯСНИМО, НО ФАКТ: ПУНКТ НАЗНАЧЕНИЯ»
08.00, 00.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА
08.35, 19.00 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ». НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЙ. ПОГОДА
09.00, 23.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА
09.30, 18.30, 20.30 Т/С «УНИВЕР»
10.30 Т/С «ЗАЙЦЕВ+1»
11.00 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
11.40 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖИММИ-НЕЙРОНА»
12.10 М/С «ЭЙ, АРНОЛЬД!»
12.40 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
13.00 М/С «СКУБИ ДУ И ШЭГГИ КЛЮЧ НАЙДУТ»
13.25 М/С «ОХОТНИКИ ЗА МОНСТРАМИ»
14.00 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ». НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЙ. ПОГОДА
14.20 МУЛЬТФИЛЬМ
14.30 «ДОМ-2. LIVE»
15.35 Х/Ф «РОБИН ГУД, ИЛИ МЛАДЕНЕЦ НА ТРИСТА МИЛЛИОНОВ ДОЛЛАРОВ»
18.00, 20.00 Т/С «ИНТЕРНЫ»
19.20 «ТОЧКА ЗРЕНИЯ»
19.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
21.00 Х/Ф «СЛУЧАЙНЫЙ ШПИОН»
23.35 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ»
01.00 «ПОД ПРИКРЫТИЕМ»

18.25 Д/Ф «ЗНАМЕНИТЫЕ ГАЛЕРЕИ МИРА»
19.00 «РАДАР-СПОРТ»
20.25 Т/С «ТАЙНЫЙ ЗНАК-3»
00.00 «ТОП-МОДЕЛЬ ПО-РУССКИ»
03.00 НОЧНОЙ КАНАЛ НА «ТИВИКОМЕ»

СТС «БАЙКАЛ»

06.00 «НОВОСТИ»
07.00, 14.00 М/С «КАСПЕР, КОТОРЫЙ ЖИВЕТ ПОД КРЫШЕЙ»
07.30, 15.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ»
08.00, 23.30 Т/С «СВЕТОФОР»
08.30 «ДАЕШЬ, МОЛОДЕЖЬ!»
09.00, 13.30, 19.30, 00.00 «ДЕТАЛИ»
09.30, 20.00 Х/Ф «ФИЗИКА ИЛИ ХИМИЯ»
10.30 Х/Ф «ФОРСАЖ-4»
12.25, 23.10 «6 КАДРОВ»
13.00, 15.30 «ЕРАЛАШ»
14.30 М/С «ВЕСЕЛАЯ ОЛИМПИАДА СКУБИ»
16.00, 18.30 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
16.30 Х/Ф «ЗАКРЫТАЯ ШКОЛА»
17.30 «ГАЛИЛЕО»
21.00 Х/Ф «УГНАТЬ ЗА 60 СЕКУНД»
00.30 Х/Ф «КАК Я ВСТРЕТИЛ ВАШУ МАМУ»
01.00 Х/Ф «ДЖЕННИФЕР ВОСЕМЬ»
03.20 Т/С «РАНЕТКИ»

ТИВИКОМ

06.30 «ЗУРХАЙ»
06.35, 12.45, 20.00, 23.30, 02.30 «СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ»
07.00, 09.30, 12.15, 19.30, 21.30, 23.00, 02.00 «НОВОСТИ ДНЯ»
07.35 «АКТУАЛЬНОЕ ИНТЕРВЬЮ»
08.00 «ПРО-НОВОСТИ»
08.25, 21.25 «ГОРОДСКИЕ ИСТОРИИ»
08.35 Д/Ф «КУЛЬТУРНЫЙ ШОК»
10.10 Т/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ СЕКРЕТНЫХ АГЕНТОВ»
10.40 Т/С «ВИКТОРИЯ»
13.05 Х/Ф «ЖЕСТОКИЙ РОМАНС»
14.30 «ЗООПАРК: ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ»
15.00 «ЗВЕЗДЫ ЗАЖИГАЮТ»
16.05 М/С «ТРАНСФОРМЕРЫ»
16.30 МУЛЬТФИЛЬМ
16.55 «САМАРСКИЕ СУДЬБЫ»
17.30, 22.00 Т/С «ДОЛЬМЕН»

ТИВИКОМ

06.30 «ЗУРХАЙ»
06.35, 12.45, 20.00, 23.30, 02.30 «СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ»
07.00, 09.30, 12.15, 19.30, 21.30, 23.00, 02.00 «НОВОСТИ ДНЯ»
07.35 «АКТУАЛЬНОЕ ИНТЕРВЬЮ»
08.00 «ПРО-НОВОСТИ»
08.25, 21.25 «ГОРОДСКИЕ ИСТОРИИ»
08.35 Д/Ф «КУЛЬТУРНЫЙ ШОК»
10.10 Т/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ СЕКРЕТНЫХ АГЕНТОВ»
10.40 Т/С «ВИКТОРИЯ»
13.05 Х/Ф «ЖЕСТОКИЙ РОМАНС»
14.30 «ЗООПАРК: ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ»
15.00 «ЗВЕЗДЫ ЗАЖИГАЮТ»
16.05 М/С «ТРАНСФОРМЕРЫ»
16.30 МУЛЬТФИЛЬМ
16.55 «САМАРСКИЕ СУДЬБЫ»
17.30, 22.00 Т/С «ДОЛЬМЕН»

НТВ

11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 00.15 «СЕГОДНЯ»
11.20 Д/С «ПОБЕДИВШИЕ СМЕРТЬ»
11.55 «ДО СУДА»
13.00 «СУД ПРИСЯЖНЫХ»
14.30 Т/С «ЗАКОН И ПОРЯДОК»
16.30, 19.30 «ОБЗОР. ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»
17.30 «ПРОКУРОРСКАЯ ПРОВЕРКА»
18.40 «ГОВОРИМ И ПОКАЗЫВАЕМ» С ЛЕОНИДОМ ЗАКОШАНСКИМ
20.30 Т/С «МОРСКИЕ ДЬЯВОЛЫ»
22.30 Т/С «ГЛУХАРЬ. ПРОДОЛЖЕНИЕ»

5 КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00, 16.30, 19.30, 23.00 «СЕЙЧАС»
07.10 Д/С «ПОДВОДНАЯ ОДИССЕЯ КОМАНДЫ КУСТО»
07.55, 16.00, 19.00 «МЕСТО ПРОИСШЕСТВИЯ»
08.00 «УТРО НА «5»
10.25, 20.00 Д/С «КРИМИНАЛЬНЫЕ ХРОНИКИ»
11.30 «СУД ВРЕМЕНИ». «ПАКТ МОЛОВА — РИББЕНТРОПА»
15.00 «МОМЕНТ ИСТИНЫ»
17.00 «ОТКРЫТАЯ СТУДИЯ»
21.00 Т/С «СТИЛЕТ-2»
23.30 Х/Ф «ОДНАЖДЫ ДВАДЦАТЬ ЛЕТ СПУСТЯ»
01.00 Х/Ф «ОБЫКНОВЕННОЕ ЧУДО»
03.55 Х/Ф «ДОРОГА В АД»

ДТВ

09.00 МУЛЬТФИЛЬМЫ
11.00 «ТЫСЯЧА МЕЛОЧЕЙ»
11.30, 22.00 «УГОН»
12.00, 21.30 «НАРУШИТЕЛИ ПОРЯДКА»
12.30 Х/Ф «ХИШНИКИ»
14.15, 18.30, 22.30, 03.40 «УЛЕТНОЕ ВИДЕО ПО-РУССКИ»
14.30 Х/Ф «CSI: МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ МАЙАМИ-7»
15.30 Т/С «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ-3»
16.00, 19.00, 23.30 «ДОРОЖНЫЕ ВОЙНЫ»
16.30 Х/Ф «СЧИТАННЫЕ СЕКУНДЫ»
19.30 «ВНЕ ЗАКОНА: ПРЕСТУПЛЕНИЕ И НАКАЗАНИЕ»
20.30 «СУДЕБНЫЕ СТРАСТИ»
00.30 Х/Ф «ТАЙНЫЕ АГЕНТЫ»
02.40 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»

Пятница, 2

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 «ДОБРОЕ УТРО»
10.00, 13.00, 16.00 «НОВОСТИ»
10.05 «КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА»
10.40 «ЖИТЬ ЗДОРОВО!»
11.45 «МОДНЫЙ ПРИГОВОР»
12.50, 19.45 «ЖЕНСКИЙ ЖУРНАЛ»
13.20 «ЖКХ»
14.20 «ДЕТЕКТИВЫ»
15.00 «ДРУГИЕ НОВОСТИ»
15.20 «ПОНЯТЬ. ПРОСТИТЬ»
16.25 «ХОЧУ ЗНАТЬ» С МИХАИЛОМ ШИРВИНДОМ
16.55 Т/С «ОБРУЧАЛЬНОЕ КОЛЬЦО»
17.55 «ЖДИ МЕНЯ»
19.00 «НОВОСТИ»
19.50 «ПОЛЕ ЧУДЕС»
21.00 «ПУСТЬ ГОВОРЯТ»
22.00 «ВРЕМЯ»
22.30 Х/Ф «ВЫКРУТАСЫ»

00.25 «ШОУ НИ БЕ НИ МЕ НЕХИЛО»
01.00 ФУТБОЛ. ОТБОРОЧНЫЙ МАТЧ ЧЕМПИОНАТА ЕВРОПЫ-2012. СБОРНАЯ РОССИИ — СБОРНАЯ МАКЕДОНИИ. ПРЯМОЙ ЭФИР
03.00 Х/Ф «КРАСАВИЧК-2»

«РОССИЯ»

06.00 «УТРО РОССИИ»
10.05 «МУСУЛЬМАНЕ»
10.15 «С НОВЫМ ДОМОМ!»
11.10 «О САМОМ ГЛАВНОМ»
12.00, 15.00, 17.00, 21.00 ВЕСТИ
12.30, 15.30, 17.30, 21.30 «ВЕСТИ-БУРЯТИЯ»
12.50 Т/С «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
14.00 Х/Ф «ТЯЖЕЛАЯ НЕФТЬ»
15.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
16.05 Т/С «ЕФРОСИНЯ. ПРОДОЛЖЕНИЕ»
17.50 Т/С «ВСЕ КЛУЧШЕМУ»
18.55 Т/С «ИНСТИТУТ БЛАГОРОДНЫХ ДЕВИЦ»
19.55 «ПРЯМОЙ ЭФИР»
21.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»

22.00 «ЮРМАЛА-2011»
23.50 Х/Ф «ИЩУ ТЕБЯ»
01.40 Х/Ф «ОТПЕТЫЕ МОШЕННИКИ»

КУЛЬТУРА

11.00, 16.50, 20.30, 00.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
11.15, 02.50, 03.50 «ПРОГРАММА ПЕРЕДАЧ»
11.25 Х/Ф «ЧАСТНАЯ ЖИЗНЬ ПЕТРА ВИНОГРАДОВА»
12.50 Д/Ф «БИБЛИОТЕКА ПЕТРА: СЛОВО И ДЕЛО»
13.20 «ЖИЗНЬ ЗАМЕЧАТЕЛЬНЫХ ИДЕЙ»
13.45 Д/Ф «НАСТОЯЩАЯ АТЛАНТИДА»
14.45 СПЕКТАКЛЬ «СЛУЧАЙ С ДОКТОРОМ ЛЕКРИНЫМ»
15.40 «НЕЗАБЫВАЕМЫЕ ГОЛОСА». АЛЕКСАНДР ОГНИВЦЕВ
16.10 Д/Ф «ФАНТАЗИИ КАЗАНЦЕВА»
17.00 М/С «ДЕТСКИЕ РАССКАЗЫ»
17.25 МУЛЬТФИЛЬМЫ
18.40 «ЗАМЕТКИ НАТУРАЛИСТА»
19.05 ГАЛА-КОНЦЕРТ ФИНАЛИСТОВ

МЕЖДУНАРОДНОГО ОПЕРНОГО КОНКУРСА ПЛАСИДО ДОМИНГО OPERALIA
20.45 «ИСКАТЕЛИ». ЗАГАДКА «ПОДМОСКОВНОГО ВЕРСАЛЯ»
21.35 Д/Ф «МИРОВЫЕ СОКРОВИЩА КУЛЬТУРЫ». «ЧЕНМЕ. СОКРОВИЩНИЦА КОРОЛЕЙ»
21.50 «ЛИНИЯ ЖИЗНИ». МАРИНА НЕЕЛОВА
22.45 Х/Ф «ПИРАТКИ»
00.50 Х/Ф «Я ШАГАЮ ПО МОСКВЕ»
02.10 КОНЦЕРТ «ВОЛШЕБНЫЙ САКСОФОН»
02.55 «ОСТРОВА»
03.35 Д/Ф «МИРОВЫЕ СОКРОВИЩА КУЛЬТУРЫ»

АРИГ УС

07.00 «НЕОБЪЯСНИМО, НО ФАКТ: ТАЙНЫ ДВУХ СТОЛИЦ»
08.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА
08.35 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ». НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЙ. ПОГОДА
09.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА
09.30, 18.30 Т/С «УНИВЕР»
10.30 Т/С «ЗАЙЦЕВ+1»
11.00 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
11.40 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖИММИ-НЕЙРОНА»
12.10 М/С «ЭЙ, АРНОЛЬД!»
12.35, 19.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
13.00 М/С «СКУБИ ДУ И ШЭГГИ КЛЮЧ НАЙДУТ»
13.25 М/С «ОХОТНИКИ ЗА МОНСТРАМИ»
14.00, 19.00 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ». НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЙ
14.20 «ТОЧКА ЗРЕНИЯ»
14.30 «ДОМ-2. LIVE»
16.05 Х/Ф «СЛУЧАЙНЫЙ ШПИОН»
18.00 Т/С «ИНТЕРНЫ»
19.20 МУЛЬТФИЛЬМ. ПОГОДА
20.00 «ЭКСТРАНСЕНСЫ ВЕДУТ РАССЛЕДОВАНИЕ»
21.00 «КОМЕДИ-КЛАБ»
22.00 «НАША RUSSIA»
23.00, 00.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». АФИША. ПОГОДА
23.30 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ»
01.00 «ПОД ПРИКРЫТИЕМ»

ТИВИКОМ

06.30 «ЗУРХАЙ»
06.35, 12.45, 20.00, 00.50 «СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ»
07.00, 09.30, 12.15, 19.30, 21.30, 00.20, 03.00 «НОВОСТИ ДНЯ»
07.35 «РАДАР-СПОРТ»
08.00 «ПРО-НОВОСТИ»
08.25, 21.25 «ГОРОДСКИЕ ИСТОРИИ»
08.35 Д/Ф «ТАЙНЫ ДРЕВНОСТИ»
10.10 Т/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ СЕКРЕТНЫХ АГЕНТОВ»
10.40 Т/С «ВИКТОРИЯ»
13.05 Х/Ф «ЖЕСТОКИЙ РОМАНС»
14.30 «ГОРОДА МИРА»
15.00 «ЗВЕЗДЫ ЗАЖИГАЮТ»
16.05 М/С «ТРАНСФОРМЕРЫ»
16.30 МУЛЬТФИЛЬМ
17.10 «ЗНАМЕНИТЫЕ ГАЛЕРЕИ МИРА»
17.40 «ДОЛЬМЕН»

18.40 «ХИТ-ПАРАД ИНТЕРЬЕРОВ»
19.10 «УРОКИ БЕЗОПАСНОСТИ»
20.30 Д/Ф «ДЕТЕКТИВНЫЕ ИСТОРИИ»
22.00 Х/Ф «МЕДВЕЖЬЯ ОХОТА»
01.10 «ТОП-МОДЕЛЬ ПО-РУССКИ»
03.30 НОЧНОЙ КАНАЛ НА «ТИВИКОМЕ»

СТС «БАЙКАЛ»

06.00 «НОВОСТИ»
07.00, 14.00 М/С «КАСПЕР, КОТОРЫЙ ЖИВЕТ ПОД КРЫШЕЙ»
07.30, 15.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ»
08.00 Т/С «СВЕТОФОР»
08.30, 22.50 «ДАЕШЬ, МОЛОДЕЖЬ!»
09.00, 13.30, 19.30 «ДЕТАЛИ»
09.30 Х/Ф «ФИЗИКА ИЛИ ХИМИЯ»
10.30 «6 КАДРОВ»
13.00, 15.30 «ЕРАЛАШ»
14.30 М/С «ВЕСЕЛАЯ ОЛИМПИАДА СКУБИ»

16.30, 18.30 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
17.30 «ГАЛИЛЕО»
20.00 Т/С «ВОРОНИНЫ»
21.00 Х/Ф «ВЫСШИЙ ПИЛОТАЖ»
23.50 Х/Ф «БАЙКЕРЫ»
01.50 Х/Ф «ПЕРВОБЫТНЫЙ СТРАХ»

НТВ

11.00, 14.00, 17.00, 20.00 «СЕГОДНЯ»
11.20 «СПАСАТЕЛИ»
11.55 «ДО СУДА»
13.00 «СУД ПРИСЯЖНЫХ»
14.30 Т/С «ЗАКОН И ПОРЯДОК»
16.30, 19.30 «ОБЗОР. ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»
17.30 «ПРОКУРОРСКАЯ ПРОВЕРКА»
18.40 «ГОВОРИМ И ПОКАЗЫВАЕМ» С ЛЕОНИДОМ ЗАКОШАНСКИМ
20.30 Т/С «МОРСКИЕ ДЬЯВОЛЫ»
22.30 Х/Ф «ДЭН»
00.30 «АПОКАЛИПСИС ВЧЕРА». ИЗ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ЦИКЛА ВЛАДИ-

МИРА ЧЕРНЫШЕВА «СССР. КРАХ ИМПЕРИИ»
01.30 Х/Ф «ЕЛИЗАВЕТА. ЗОЛОТОЙ ВЕК»
03.40 Т/С «ПРОКЛЯТЫЙ РАЙ»
05.35 Т/С «ПЕТЛЯ»

5 КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00, 16.30, 19.30 «СЕЙЧАС»
07.10 Д/С «ПОДВОДНАЯ ОДИССЕЯ КОМАНДЫ КУСТО»
07.55, 16.00, 19.00 «МЕСТО ПРОИСШЕСТВИЯ»
08.00 «УТРО НА «5»
10.25, 20.00, 01.00 Д/С «КРИМИНАЛЬНЫЕ ХРОНИКИ»
11.30 Х/Ф «АЛЕШКИНА ЛЮБОВЬ»
13.30 Х/Ф «ПО СЕМЕЙНЫМ ОБСТОЯТЕЛЬСТВАМ»
17.00 «ОТКРЫТАЯ СТУДИЯ»
21.00 Т/С «СТИЛЕТ-2»
02.00 Х/Ф «ДНЕВНАЯ КРАСАВИЦА»

ДТВ

09.00 МУЛЬТФИЛЬМЫ
11.00 «ТЫСЯЧА МЕЛОЧЕЙ»
11.30, 22.00 «УГОН»
12.00, 21.30 «НАРУШИТЕЛИ ПОРЯДКА»
12.30 Х/Ф «КРАЖА»
14.30 Х/Ф «CSI: МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ МАЙАМИ-7»
15.30 Т/С «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ-3»
16.00, 19.00, 23.30 «ДОРОЖНЫЕ ВОЙНЫ»
16.30 Х/Ф «ТАЙНЫЕ АГЕНТЫ»
18.50, 22.30 «УЛЕТНОЕ ВИДЕО ПО-РУССКИ»
19.30 «ВНЕ ЗАКОНА: ПРЕСТУПЛЕНИЕ И НАКАЗАНИЕ»
20.30 «СУДЕБНЫЕ СТРАСТИ»
00.30 Х/Ф «НЕВЫПОЛНИМОЕ ЗАДАНИЕ»
03.10 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»

Суббота, 3

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00 «НОВОСТИ»
07.10 М/Ф «НУ, ПОГОДИ!»
07.35 Х/Ф «ТЕГЕРАН-43»
09.10 М/С «ЧИП И ДЕЙЛ СПЕШАТ НА ПОМОЩЬ», «ГУФИ И ЕГО КОМАНДА»
10.00 «ИГРАЙ, ГАРМОНЬ ЛЮБИМАЯ!»
10.40 «СЛОВО ПАСТЫРЯ»
11.15 «СМАК»
11.55 «АЛЛА ПУГАЧЕВА. ЖИЗНЬ ПОСЛЕ ШОУ»
13.15 «СРЕДА ОБИТАНИЯ». «ТАБАЧНЫЙ ЗАГОВОР»
14.15 «ЕВГЕНИЙ ЛЕОНОВ. СТРАХ ОДИНОЧЕСТВА»
15.20 Х/Ф «ОСЕННИЙ МАРАФОН»
17.05 Х/Ф «ИВАН ОХЛОБЫСТИН. ПОПЗВЕЗДА»
18.10 Х/Ф «ВЫКРУТАСЫ»
20.00 «БОЛЬШИЕ ОЛИМПИЙСКИЕ ГОНКИ»
22.00 «ВРЕМЯ»
22.15 «ПРИЗРАК ОПЕРЫ»
23.25 Х/Ф «ХЭНКОК»
01.05 Х/Ф «ДОБРО ПОЖАЛОВАТЬ В ЛЭЙКВЮ!»
03.10 Х/Ф «8 МИЛЯ»

«РОССИЯ»

06.20 Х/Ф «ГУСАРСКАЯ БАЛЛАДА»
08.15 «ВСЯ РОССИЯ»
08.30 «СЕЛЬСКОЕ УТРО»
09.00, 12.00, 15.00 ВЕСТИ
09.10, 12.10, 15.20 «ВЕСТИ-БУРЯТИЯ»
09.20 «ВОЕННАЯ ПРОГРАММА»
09.50 «СУББОТНИК»
10.30 «ГОРОДОК». ДАЙДЖЕСТ

11.05 «ЧАС МЭРА». ПРЯМОЙ ЭФИР
11.45 «СЕМЬЯ И ДЕТИ БУРЯТИИ»
12.20 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
12.50 «ЧЕСТНЫЙ ДЕТЕКТИВ»
13.20, 15.30 Т/С «СЫЩИК САМОВАРОВ»
17.30 «СУББОТНИЙ ВЕЧЕР»
19.20 ШОУ «ДЕСЯТЬ МИЛЛИОНОВ»
20.25, 21.40 Х/Ф «ПЕЧАЛИ-РАДОСТИ НАДЕЖДЫ»
21.00 «ВЕСТИ В СУББОТУ»
00.55 Х/Ф «ЛЮБОВЬ ПО ПРАВИЛАМ... И БЕЗ»

КУЛЬТУРА

11.00, 02.50, 03.50 «ПРОГРАММА ПЕРЕДАЧ»
11.10 «ЛИЧНОЕ ВРЕМЯ». ТАТЬЯНА НАЗАРЕНКО
11.40 Х/Ф «Я ШАГАЮ ПО МОСКВЕ»
12.55 «ЧАРОДЕЙ. АРУТЮН АКОПЯН»
13.25 М/Ф «ХИТРАЯ ВОРОНА»
13.35 Х/Ф «ЗОЛОТОЙ КЛЮЧИК»
14.50 «ОСТРОВА»
15.30 КОНЦЕРТ «ЖОК»
16.35 Х/Ф «ДВА ВОСКРЕСЕНЬЯ»
18.00 «ПО СЛЕДАМ ТАЙНЫ». «НЛО. ПРИШЕЛЬЦЫ ИЛИ СОСЕДИ?»
18.50 КОНЦЕРТ «ВИКТОР ТРЕТЬЯКОВ И ДРУЗЬЯ. ПЕСНИ О ЛЮБВИ»
19.45 К 85-ЛЕТИЮ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ ЕВГЕНИЯ ЛЕОНОВА. ВЕЧЕР-ПОСВЯЩЕНИЕ
20.45 СПЕКТАКЛЬ «ЛЕНКОМ». «ПОМИНАЛЬНАЯ МОЛИТВА»
23.50 Х/Ф «ДНЕВНИК ЕГО ЖЕНЫ»
01.35 «ТРИУМФ ДЖАЗА»
02.35 М/Ф «ЛЕВИ 9 ГИЕН». «ИСМЕХ, И ГРЕХ»
02.55 «ЛЕГЕНДЫ МИРОВОГО КИНО». ГЕОРГИЙ ВИЦИН
03.25 «ЗАМЕТКИ НАТУРАЛИСТА»

АРИГ УС

08.00, 09.20 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА
08.25 М/С «КАК ГОВОРIT ДЖИНДЖЕР»
08.55, 19.30 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ. НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЙ. ПОГОДА»
09.55 «ЖЕНСКАЯ ЛИГА»
10.30 «МУНГЭН СЭРГЭ». ПОГОДА
11.00 «ЖЕНСКАЯ ЛИГА»
11.30 «ШКОЛА РЕМОНТА»
12.30 «ЕШЬ И ХУДЕЙ»
13.00 «ШКОЛЬНАЯ ЛЮБОВЬ»
14.00 «СОМЕДИ WOMAN»
15.00 «КОМЕДИ-КЛАБ»
16.00 «ЭКСТРАСЕНСЫ ВЕДУТ РАССЛЕДОВАНИЕ»
17.00 Т/С «УНИВЕР»
19.50 МУЛЬТФИЛЬМ
20.00 Х/Ф «АГЕНТ 007: КАЗИНО «РОЯЛЬ»»
23.00 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ». ПОГОДА
00.00 «ДОМ-2. ПОСЛЕ ЗАКАТА». ПОГОДА
00.30 «ХУ ИЗ ХУ»
01.00 М/Ф «ЗВЕЗДНЫЕ ВОЙНЫ: ВОЙНЫ КЛОНОВ»

ТИВИКОМ

06.30 «ЗУРХАЙ»
06.35, 09.35, 12.30 «СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ»
07.00, 09.00, 12.00 «НОВОСТИ ДНЯ»
07.35 «БОН АППЕТИТ»
08.00 «ПРО-НОВОСТИ»
08.25, 17.25, 00.25 «ГОРОДСКИЕ ИСТОРИИ»
08.30 МУЛЬТФИЛЬМЫ
10.00 Т/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ СЕКРЕТНЫХ АГЕНТОВ»

10.30 Х/Ф «Я ШАГАЮ ПО МОСКВЕ»
13.00 Т/С «ТАЙНЫЙ ЗНАК-3»
17.00 «УТУМАТА»
17.30 Д/Ф «ТАЙНЫ ДРЕВНОСТИ»
18.30 Д/Ф «ГИБЕЛЬ ЦИВИЛИЗАЦИИ МАЙЯ»
19.30 «ВКУСНО»
20.00 Х/Ф «ЦАРЕУБИЦА»
22.00 Х/Ф «ГОЛУБАЯ БЕЗДНА»
00.30 НОЧНОЙ КАНАЛ НА «ТИВИКОМЕ»

СТС «БАЙКАЛ»

06.00 Т/С «ДЮВАЛЬ И МОРЕТТИ»
08.00 М/Ф «ПЕТЯ И КРАСНАЯ ШАПОЧКА»
08.20 М/С «СМЕШАРИКИ»
08.30, 16.00 «ДЕТАЛИ»
09.00 «ЕРАЛАШ»
11.00 «ЭТО МОЙ РЕБЕНОК!»
12.00 Т/С «ВОРОНИНЫ»
19.30 Х/Ф «АЛЬФА И ОМЕГА. КЛЫКАСТАЯ БРАТВА»
21.00 Х/Ф «БОЛЬШОЙ ТОЛСТЫЙ ЛЖЕЦ»
22.40 «ДАЕШЬ, МОЛОДЕЖЬ!»
23.40 Х/Ф «ГРОМОВОЕ СЕРДЦЕ»
01.55 Х/Ф «СЫН РЭМБО»
03.45 Т/С «РАНЕТКИ»

НТВ

11.00, 14.00, 17.00, 20.00 «СЕГОДНЯ»
11.20 «ГЛАВНАЯ ДОРОГА»
11.55 «КУЛИНАРНЫЙ ПОЕДИНОК» С ОСКАРОМ КУЧЕРОЙ
13.00 «КВАРТИРНЫЙ ВОПРОС»
14.20 Т/С «АДВОКАТ»
16.05 «СВОЯ ИГРА»
17.20 «ТАИНСТВЕННАЯ РОССИЯ»
18.20 «ОЧНАЯ СТАВКА»
19.30 «ОБЗОР. ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»

20.25 «ПРОФЕССИЯ — РЕПОРТЕР»
20.55 «ПРОГРАММА МАКСИМУМ»
21.55 «РУССКИЕ СЕНСАЦИИ». ИНФОРМАЦИОННЫЙ ДЕТЕКТИВ
22.55 «ТЫ НЕ ПОВЕРИШЬ!»
23.45 «ПОСЛЕДНЕЕ СЛОВО»
00.50 «НЕРЕАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА»
01.20 Х/Ф «ХОЗЯИН»
03.20 Т/С «СКОРАЯ ПОМОЩЬ»
05.10 «ОДИН ДЕНЬ. НОВАЯ ВЕРСИЯ»
05.40 «АЛТАРЬ ПОБЕДЫ. ОРУЖИЕ ПОБЕДИТЕЛЕЙ»

5 КАНАЛ

07.00 МУЛЬТФИЛЬМЫ
09.00 Т/С «СТИЛЕТ-2»
11.00, 19.30 «СЕЙЧАС»
11.10 Т/С «СТИЛЕТ-2». ПРОДОЛЖЕНИЕ СЕРИАЛА
20.00 Т/С «ПУЛЯ — ДУРА»
23.35 Д/С «КРИМИНАЛЬНЫЕ ХРОНИКИ»
00.00 Т/С «РИМ»
02.20 Х/Ф «ПИРАТ ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА»

ДТВ

09.10 Х/Ф «ТУПИК»
11.00 «ТЫСЯЧА МЕЛОЧЕЙ»
11.30 МУЛЬТФИЛЬМЫ
11.40 Х/Ф «ЗЕЛЕНый ФУРГОН»
14.30 Т/С «ДАША ВАСИЛЬЕВА. ЛЮБИТЕЛЬНИЦА ЧАСТНОГО СЫСКА-4»
16.30 «САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО»
17.30 Х/Ф «ЧЕЛОВЕК С БУЛЬВАРА КАПУЦИНОВ»
19.30 Х/Ф «ЗДРАВСТВУЙТЕ, МЫ ВАША КРЫША»
21.30, 22.40, 23.30, 00.30, 01.30, 02.30 «24»
03.30 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»

Воскресенье, 4

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00 «НОВОСТИ»
07.10 М/Ф «НУ, ПОГОДИ!»
07.25 Х/Ф «ТЕГЕРАН-43»
08.50 «СЛУЖУ ОТЧИЗНЕ!»
09.25 М/С «ЧЕРНЫЙ ПЛАЩ», «ГУФИ И ЕГО КОМАНДА»
10.10 «ЗДОРОВЬЕ»
11.15 «НЕПУТЕВЫЕ ЗАМЕТКИ»
11.35 «ПОКА ВСЕ ДОМА»
12.25 «ФАЗЕНДА»
13.15 СВЕТАНА КРЮЧКОВА. «Я НАУЧИЛАСЬ ПРОСТО, МУДРО ЖИТЬ...»
14.10 Т/С «БОЛЬШАЯ ПЕРЕМЕНА»
19.05 НОННА ГРИШАЕВА. «Я ИЗ ОДЕССЫ, ЗДРАСТЕ!»
20.10 «МИНУТА СЛАВЫ. МЕЧТЫ СБЫВАЮТСЯ!»
22.00 «ВОСКРЕСНОЕ ВРЕМЯ»
23.00 «НОННА, ДАВАЙ!»
23.30 «БОЛЬШАЯ РАЗНИЦА»
00.35 Х/Ф «ДВАДЦАТЬ ОДНО»

«РОССИЯ»

06.40 Х/Ф «ДЛИННОЕ, ДЛИННОЕ ДЕЛО»
08.35 «САМ СЕБЕ РЕЖИССЕР»
09.25 «СМЕХОПАНОРАМА»
09.55 «УТРЕННЯЯ ПОЧТА»
10.35 «СТО К ОДНОМУ»
11.20 «ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. НЕДЕЛЯ В ГОРОДЕ»
12.00, 15.00 ВЕСТИ
12.10 «С НОВЫМ ДОМОМ!». ИДЕИ ДЛЯ ВАС
12.25, 15.30 Т/С «СЫЩИК САМОВАРОВ»
15.20 «ВЕСТИ-БУРЯТИЯ»
16.50 «СМЕЯТЬСЯ РАЗРЕШАЕТСЯ»
19.00 Х/Ф «ПОДРУГИ»

21.00 ВЕСТИ НЕДЕЛИ
22.05 Х/Ф «АРИФМЕТИКА ПОДЛОСТИ»
23.55 Х/Ф «ВЛАСТЕЛИН КОЛЕЦ: ВОЗВРАЩЕНИЕ КОРОЛЯ»

КУЛЬТУРА

11.00, 02.50 «ПРОГРАММА ПЕРЕДАЧ»
11.10 «ОБЫКНОВЕННЫЙ КОНЦЕРТ» С ЭДУАРДОМ ЭФИРОВЫМ
11.40 Х/Ф «СЫН»
13.05 «ЛЕГЕНДЫ МИРОВОГО КИНО». НАДЕЖДА РУМЯНЦЕВА
13.35 М/Ф «КОНЕК-ГОРБУНОК», «БАБУШКА УДАВА», «ЗАРЯДКА ДЛЯ ХВОСТА»
15.05, 02.55 Д/Ф «БИГ СУР»
16.00 К 100-ЛЕТИЮ ГМИИ ИМ. А. С. ПУШКИНА. «ЧЕТЫРЕ ВРЕМЕНИ ОБНОВЛЕНИЯ»
16.40 ПЛАСИДО ДОМИНГО, ОЛЬГА БОРОДИНА И СЕРГЕЙ ЛЕЙФЕРКУС В ОПЕРЕ К. СЕН-САНСА «САМСОН И ДАЛИЛА»
19.05 Х/Ф «ТРИУМФ ЛЮБВИ»
20.55 «РОМАН КОЗАК. ВЕЧЕР-ПОСВЯЩЕНИЕ В ДОМЕ АКТЕРА»
21.35 «КОНКУРС «РОМАНС — XXI ВЕК»»
00.25 Х/Ф «ПУТЕШЕСТВИЕ АВТОСТОПОМ»
01.55 ОСКАР ПИТЕРСОН. КОНЦЕРТ В СТОКГОЛЬМЕ
02.35 М/Ф «ШУТ БАЛАКИРЕВ»

АРИГ УС

08.00 М/С «КАК ГОВОРIT ДЖИНДЖЕР»
09.25 «ЖЕНСКАЯ ЛИГА»
09.55 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ. НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЙ. ПОГОДА»
10.20 МУЛЬТФИЛЬМ. ПОГОДА

10.40 «МУНГЭН СЭРГЭ». ПОГОДА
11.00 «ТОЧКА ЗРЕНИЯ»
11.30 «БУДЬТЕ ЗДОРОВЫ!»
11.45 «СКАМЕЙКА»
12.00 «СУПЕРИНТУИЦИЯ»
13.00 «МЕНЯ НЕ ПОНИМАЮТ РОДИТЕЛИ»
14.00 «ЗОЛУШКА. ПЕРЕЗАГРУЗКА»
14.30 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
15.00 Т/С «ИНТЕРНЫ»
16.35 Х/Ф «АГЕНТ 007: КАЗИНО «РОЯЛЬ»»
19.30 «ВСЯ БУРЯТИЯ». ПОГОДА
20.00 Х/Ф «АГЕНТ 007: КВАНТ МИЛОСЕРДИЯ»
22.10 «КОМЕДИ-КЛАБ». ЛУЧШЕЕ. ПОГОДА
23.00 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ»
00.00 «ДОМ-2. ПОСЛЕ ЗАКАТА». ПОГОДА
00.30 Х/Ф «РАЗЫСКИВАЕТСЯ В МАЛИБУ»

ТИВИКОМ

06.30, 08.25, 09.25, 10.25, 11.25, 17.25, 18.25, 19.25, 20.25, 22.50, 00.25 «ЗУРХАЙ»
06.35, 10.00 «ВКУСНО»
07.05 Д/Ф «ЧЕЛОВЕК И ВРЕМЯ»
07.50, 23.25 «ГОРОДСКИЕ ИСТОРИИ»
08.00 «РАДАР-СПОРТ»
08.30 МУЛЬТФИЛЬМЫ
08.50 Т/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ СЕКРЕТНЫХ АГЕНТОВ»
09.15 «УРОКИ БЕЗОПАСНОСТИ»
09.35 «ХИТ-ПАРАД ИНТЕРЬЕРОВ»
10.30 Х/Ф «ЖЕСТОКИЙ РОМАНС»
13.30 Т/С «ДОЛЬМЕН»
17.00 «ВАШЕ ПРАВО»
17.20 Х/Ф «ГОЛУБАЯ БЕЗДНА»
19.40 «10 САМЫХ»
20.05 Д/Ф «ТАЙНЫ ВЕКА»
21.00 Х/Ф «ФРИДА»
23.30 Д/Ф «ДОРОЖНЫЕ ВОЙНЫ»
00.30 НОЧНОЙ КАНАЛ НА «ТИВИКОМЕ»

СТС «БАЙКАЛ»

06.00 Т/С «ДЮВАЛЬ И МОРЕТТИ»
08.00 М/Ф «ВЕСЕЛАЯ КАРУСЕЛЬ», «ПРИВЕТ МАРТЫШКЕ»
08.20 М/С «СМЕШАРИКИ»
08.30, 16.00 «ДЕТАЛИ»
09.00 «САМЫЙ УМНЫЙ»
10.45, 14.40 «ЕРАЛАШ»
11.00 «ГАЛИЛЕО»
12.00 «СНИМИТЕ ЭТО НЕМЕДЛЕННО»
13.00 Х/Ф «БОЛЬШОЙ ТОЛСТЫЙ ЛЖЕЦ»
16.30, 20.00 «6 КАДРОВ»
18.30 Х/Ф «АЛЬФА И ОМЕГА. КЛЫКАСТАЯ БРАТВА»
21.00 Х/Ф «ХЕРБИ-ПОБЕДИТЕЛЬ»
22.50 ШОУ «УРАЛЬСКИХ ПЕЛЬМЕНЕЙ». «КАК Я ПРОВЕЛ ЭТО»
00.20 Х/Ф «ГЛАВА ГОСУДАРСТВА»
02.05 Х/Ф «БАЙКЕРЫ»
11.00, 14.00, 17.00 «СЕГОДНЯ»

НТВ

11.20 «ПЕРВАЯ ПЕРЕДАЧА»
11.55 «РАЗВОД ПО-РУССКИ»
13.00 «ДАЧНЫЙ ОТВЕТ»
14.20 Т/С «АДВОКАТ»
16.05 «СВОЯ ИГРА»
17.20 «СЛЕДСТВИЕ ВЕЛИ...»
18.20 «И СНОВА ЗДРАВСТВУЙТЕ!»
19.30 «ОБЗОР. ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»
20.00 «СЕГОДНЯ». ИТОГОВАЯ ПРОГРАММА
21.00 «ЧИСТОСЕРДЕЧНОЕ ПРИЗНАНИЕ»
21.50 «ЦЕНТРАЛЬНОЕ ТЕЛЕВИДЕНИЕ»
22.55 «НАТАЛЬЯ ГУНДАРЕВА. ЛИЧНАЯ ЖИЗНЬ АКТРИСЫ»
00.00 «НТВШНИКИ». АРЕНА ОСТРЫХ ДИСКУССИЙ
01.10 Х/Ф «БЕГИ БЕЗ ОГЛЯДКИ»
02.55 Т/С «СКОРАЯ ПОМОЩЬ»
05.25 «ОДИН ДЕНЬ. НОВАЯ ВЕРСИЯ»
06.00 «АЛТАРЬ ПОБЕДЫ. ПОМНИТЬ СЕБЯ»

5 КАНАЛ

07.00 Д/С «ЖИЗНЬ В СРЕДНЕВЕКОВЬЕ»
08.00 Д/Ф «САМЫЕ ОПАСНЫЕ ЗМЕИ ИНДИИ»
09.00 М/Ф «СЛЕДСТВИЕ ВЕДУТ КОЛОбКИ», «ФИЛЬМ, ФИЛЬМ, ФИЛЬМ»
09.25 Х/Ф «ОХ УЖ ЭТА НАСТЯ!»
10.45 Х/Ф «ТАЙНА ЖЕЛЕЗНОЙ ДВЕРИ»
11.00 «СЕЙЧАС»
11.10 «ТАЙНА ЖЕЛЕЗНОЙ ДВЕРИ». ПРОДОЛЖЕНИЕ ФИЛЬМА
12.10 Д/Ф «У БОГА ДОБАВКИ НЕ ПРОСЯТ...»
14.00 Х/Ф «ТОТ САМЫЙ МЮНХГАУЗЕН»
16.55 Х/Ф «ОДНАЖДЫ ДВАДЦАТЬ ЛЕТ СПУСТЯ»
18.30, 02.25 «МЕСТО ПРОИСШЕСТВИЯ. О ГЛАВНОМ»
19.30 «ГЛАВНОЕ»
20.30 Т/С «ГЕНЕРАЛЬСКАЯ ВНАУЧКА»
00.15 Х/Ф «ГРАФИНЯ ИЗ ГОНКОНГА»
03.20 Х/Ф «ЛЮБОПЫТНЫЙ ТОМ»
09.00, 11.30 МУЛЬТФИЛЬМЫ

ДТВ

09.30 Х/Ф «ЧЕЛОВЕК В ЗЕЛЕНОМ КИМОНО»
11.00 «ТЫСЯЧА МЕЛОЧЕЙ»
12.30 Х/Ф «ЧЕЛОВЕК С БУЛЬВАРА КАПУЦИНОВ»
14.30 Т/С «ДАША ВАСИЛЬЕВА. ЛЮБИТЕЛЬНИЦА ЧАСТНОГО СЫСКА-4»
16.30 «САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО»
17.30 Х/Ф «ЗЕМЛЯ САННИКОВА»
19.30 Х/Ф «ЛОВУШКА ДЛЯ ПОЛТЕРГЕЙСТА»
21.30, 22.30, 23.30, 00.20, 01.10, 02.10 «24»
03.00 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»

Буряад ороной Росси гүрэнэй бүридэлдэ ороһоор 350 жэлэй ойдо

(Түгэсхэл. Эхинишнь июниин 23-ай, 30-ай, июлиин 14, 21, 28-най, августын 4-нэй, 11-нэй дугарнуудта).

1880 ондо Агын Степной дүүмын мэдэлхээ таһархан Агын Хорин буряадуудай председателнууд губернскэ секретарь Вампил Бадмын, 2-дугаар тайшаа Бороншуу Бордиинын, заседатель Зана Бодиин гэгшэд хамтаран, Зүүн Сибириин генерал-губернатор Анучин ба дотоодо хэрэгэй министр ноён Маковто нюураараа бараалхан зууршалга хэбэ, апрелиин 13-най үдэртэ Үбэлэй ордон соо эзэн император 2-дугаар Александрта бараалхана байна. Энэ ехэ дээдэ эзэн хаанай 25 жэлдэ амгалан, эб зетэй байдалда хаан түрые эзэлжэ байһанай түлөө, Хорин буряадуудай Ородой гүрэндэ хамжаһанһаа хойшо хэдэн хаадай үедэ буряад зон өөһэднүүдэл байдалаа тахин, шажан мүргэлөө номнон, хашалангүй амгалан хуужа байһанай түлөө баясхалангай адресье баринан бэлэй. Өөрын талаһаа император 2-дугаар Александр буряадай түлөөлэгшэдые халуунаар амаршалаад, буряад арад зондо баясхалан хүргэһэн байна. Амар баясхалангые генерал-губернатор Анучин Байгалай саадахы сэрэгэй губернатороор дамжуулан, Хорин зондо соносхоһон бэлэй.

Тэдэ буряадууд Санкт-Петербург городто хуудаг нэгэ үндэһе яһатай Петр Александрович Бадмаевтай хамта үндэрлэгшэ ехэ князь, эзэнэй наследниктэ, хатан абгайда, сайд ноёдто Аничкин дворецтэ бараалхаба.

Хорин гушад отогой ламанарай штадта хамжагдаһан гэлэн лама Шойзон Иролтын Зүүн Сибириин Буддын шажанай ламанарай зүгһөө адрес барижа, эзэн император 2-дугаар Александрые Царска Селодо бараалхажа, нюурай баясхалан хүлэжэ абанан золтой нэн. Энээнэй удаа хоёр хэсэгээр хуудаг хори-буряадуудай түлөөлэгшэд гүрэнэй эдлэл зөөрин министрэ гуйлта бариба. Юуб гэхэдэ, хориинхид Зүүн Сибириин главна управлениин дэргэдэхи комиссиин Зүүн Сибириин буса түрэлтэнэй газарай эдлүүрин тушаа зохиоһон проектдэ гомдолтой байгаа. Тэдэ түлөөлэгшэд Байгалай үмэнэхи газарта хуудаг өөһэднүү түрэлхид зонтой зүбшөөд, тэрэ министерствын дэргэдэ саг зуура байгуулагдаһан отделенидэ хэрэгэ хүргөөд бусаһан юм. Энээнэй эсэстэ тэдэ этигэмжэ-тэд өөрын зоной газарай эрхые батадхажа, план ба грамота зохиогоод, Зүүн Сибириин генерал-губернатор ноён Анучинда 1880 оной сентябрь нарада гуйлта бариба. 1881 оной апрель нарада дээдэ дурсагдаһан гүрэнэй эдлэл зөөрин министрэй мэдээсэлээр, энэ гуйлтые тус министерствын дэргэдэ саг зуура байгуулагдаһан отделени үзэжэ эхилбэ.

Зүүн Сибириин генерал-губернатор тус проектын бээлүүлгэ шалгахы даабари абаба. Энэ хэрэгүүдые бээлүүлхыень Зүүн Сибириин главна управлениин хэмжэлгын таһагай ахалагша помощник полковник Шульгинда даалгагдаба гэжэ Байгалай үмэнэхи сэрэгэй губернатор 1881 оной сентябриин 28-най үдэр соносхобо.

Энэ жэл Байгалай үмэнэхи

хуушарба, орондонь галзууд отогой зайсан Сандан Намжалайн үргэһэн шулуун гэрэй дээрэ дахар барилга хэжэ, сүмэ болгохо тухай 1881 оной майн 27-до дотоодо хэрэгэй министр, июлиин 8-най үдэр генерал-губернатор, сэрэгэй губернатор соносхобод.

1883 ондо эзэн император 3-дугаар Александрын баяр ёһололой найрта бүгэдэ гүрэнэй элдэб яһатан албата зоной де-

Шираб-Нимбу ХОБИТУЕВ

Дээрэ дурсагдаһан Хорин зоной этигэмжэ-тэнээр үүсхэгдэһэн газарай эдлүүрин хэрэгүүд ямаршые харюугүй үлэшэһэн байна. Эдэ зоной захиргаан Зүүн Сибириин генерал-губернаторай мэдэлхээ таһаржа, Амарай захын генерал-губернаторай мэдэлдэ хамжагдаһан бэлэй. 1886 оной

«Хорин 11 эсэгийн буряад зоной түүхэ» гэжэ зохиол, тэрэнни бэшэгшэ Ш.-Н. Хобитуев тухай

«Хорин 11 эсэгийн буряад зоной түүхэ» гэдэг зохиолой дэлгэрэнгүй нэрэнь: «Ород гүрэн-ү Зүүн Сибириин дотор суугша буряад хэмээхэ ясатан зон-у

ХОРИИН АРБАН НЭГЭН ЭСЭГЫН БУРЯАД ЗОНОЙ ТҮҮХЭ

сэрэгэй губернатор Елисевиц Шэтын городто эрэшүүлэй гимнази нээхэ тогтоол гаргаба. Хорин зонһоо хайн дуранай үргэсэ туһаламжа хэхые дуралдахада, Анаагай хори-буряадуудһаа 60 мянган түхэриг, тэдэнэй дасануудай ламанарһаа 1 мянган түхэриг, Агын хори-буряадуудһаа, тэдэнэй ламанарһаа 40 мянган түхэриг мүнгэн үргэл хэгдэбэ. Ламанарай үргэсэ бүхэлээрээ, зоной үргэсын хахад хубинь дурдагдаһан хургуулиин барилгада номологдобо. Үлдэһэн хубинь өөһэднүү Степной дүүмһээ Эрхүүгэй городто байдаг гүрэнэй банкын отделенидэ оруулагдаба. Тэрэнэй түрээс өөһэднүү зонһоо тэрэ хургуулида эльгээгдэһэн шабинарай тэдхэмжэдэ үгтэжэ байха болобо.

Хорин Худанай дасан анха сагта Худанай Мүнгэтэ горхондо 1821 ондо ахаматай зүбшөөлөөр шэнээр баригдаһан байгаа. 1852 гу, али 1858 оной зүбшөөлөөр Хэжэнгэ голдо урилагдажа, 2 модон дасанууд баригдаад байһанаа, үмхиржэ хуушарба. Нүзэгтэй, мүргэлтэй зоной олошорһонһоо мүргэлэй үедэ дасанууд багтаамжагүй, үбэлэй хүйгэндэ хашалантай болоһон тулада уужам барилгатай дулаан дасан шэнээр, доодо дабхарые шулуугаар, дээдэ хоёр дабхарые модоор бариха шийдхэбэри абтаһан бэлэй. Тэрэн дотоодо хэрэгэй министрээр, Зүүн Сибириин генерал-губернатороор зүбшөөгдэжэ, Байгалай үмэнэхи сэрэгэй губернаторай 1881 оной июниин 20-най 4447 тоото тогтоолоор соносхогдобо. Дасанай барилгые бүтээхэ план ба опись табигдаһан байгаа. Жасын мүнгөөр болон габьяатай үглэын эзэдэй, жэшэнь, баруун хуасай отогой зайсан Салбар Нэхэйн, тэрэнэй нүхэдэй үргэсөөр 1883 онһоо эхилэн тэрэ дасан баригдажа, 3 жэл соо дүүргэгдэбэ. Энэ зайсан Нэхэйн үлэмжэ капиталаа Эрхүүгэй городто байдаг гүрэнэй отделенидэ хээд, Медведниковэй банкда 60 мянган түхэриг хүрэтэр байлдаг хэн.

Анаагай дасанай дэргэдэ байдаг Аюуша бурханай нэрэтэ сүмэ

путадууд сугларба. Байгалай үмэнэхи областиин сэрэгэй губернаторай дуралхалаар Хорин буряадуудай ахаматай тайшаа Цэдэб Бадмын, Агын ахаматай тайшаа Жалсарай Зоригтын гэгшэд депутадууд боложо ошобо. Энээнэй тулада тайшаа Бадмын гэгшэ Аннын лентэтэй хүзүүндэ зүүхэ сагаан мүнгэн медаль болон үбсүүндэ зүүхэ Андреевскэ лентэтэй харлуулһан бронзово медальнуудта хүртэбэ.

Дотоодо хэрэгэй министр Толстой гэгшын гэршэлһэнээр, тэрэ жэлэй ноябриин 30-най үдэр Агын буряадуудай тайшаа Зоригтын баһал хайра хүндэдэ хүртэһэн байна.

1884 ондо зунай сагта ехэ ган болобо, намарай саг болоходо, Хорин буряадуудай нютагай зүүн талаар сентябриин хахадһаа эхилэн, хахад сажан хүрэтэр саһан унажа, үргэлжэлжэ саһанай ороһонһоо боложо, зунай үедэ ургаса муутай байһан ушарһаа малай үхэлгэ гэмтэлгэ ехэ болоһон юм.

Энэ ондо Хорин ахаматай тайшаа Бадмын гэгшэдэ мүн Аннын лентэтэй сагаан мүнгэн медаль хайра хүртээгдэбэ. Энээнэй хатан Балжан Зодбын гэгшэдэ Зүүн Сибириин генерал-губернатор Анучин ехэ дээдэһээ өөртэнь эрхын ёһоор элдэб эрдэниин шулуунуудые шуулгаһан алтан брошь хайрлаһан байгаа. Баһа Амарай генерал-губернатор барон Корф гэгшэһээ субад шуулгаһан алтан медальон 1885 ондо хайрлагдаба.

январийн 7-ой үдэр Хорин 2 хэнэг зоной этигэмжэ-тэнэр Шэтэ городто сугларжа, энэ арадта эзэлбэрийн газарайнь эрхые баталжа үгэхэ документүүдые бэлэдхэбэ.

Тиигээд 1806 ондо баталагдаһан хуулига саазы дүүргэлтэ болгоһон план ба грамота абажа үгэхые Байгалай үмэнэхи сэрэгэй губернатор Барабашта гуйлта бариба. Энэ хэрэг ямаршые үрэгүй байба, шийдхэгдэбэгүй, тиимэһээ Хорин зон приговор байгуулжа, дурдагдаһан хэрэгээр улам дээдэ ахаматад зууршалга хэхын тула депутадуудые эзэнэй ниислэл хото Санкт-Петербургу эльгээхэ гэжэ тогтообо. Байгалай үмэнэхи сэрэгэй губернаторһаа зүбшөөл абтажа, Хориһоо Анаагай зүүн хуасай отогой гулваа Цэдэн Аюушиин, дүүмын заседатель Дамдин Сангадиин, выборной Эрдэни Бамбацэрэнэй, Ага нютагаһаа Агын дүүмын заседатель Бодиин гэгшэдые байгша 1887 оной эхээр ябуулба.

Энэ тэдыгээр Хорин зоной түүхэ бэшэг түгэсэбэ. (Эдэ депутадуудай ерэхын урда өөрын хэрэгээр эзэн хаанай Петербург хото ошоһон хүбдүүд отогой шүүлэнгэ Норбо Ошорой тус хотодо байрлаһан манай яһанай Петр Александрович Бадмаевтай туһаламжаар эзэн император 3-дугаар Александр хаанда бараалхана зол олохо зуураа, манай буряадуудай газарые баталһан алтан грамота хүлэжэ абаад, 1888 ондо бусажа морилбо).

тэригүүн гарагсан ба тэгүүн дотор-оос хори 11 эсэгийн буряад зон-у тэгүхэ». Тус зохиолые 1887 ондо хори-буряадуудай ахалагша тайшаагай туһалагша, галзууд отогой зайсан Шираб-Нимбу Хобитуев бэшэһэн байха юм. Тэрэ үедэ Байгал шадархи нютагаар, Буряад ороноор князь Э. Э. Ухтомский ябаһан, тэндэхи арад зоной ажабайдалтай танилсаһан байна. Тихэдээ буряадуудай түүхээр һонирхоһон, бараг хургуулигай буряадуудта хандажа, түүхын тэмдэглэлнүүдые бэшэхыень даабари үгэһэн гэдэг. Тэрэ ноёной эрилтые бээлүүлэн, Хобитуев түрэл арадайнгаа түүхые тобшоор бэшэһэн гэшэ.

Хобитуев тушаа баримта мэдээсэл хомор. Тэрэ хуушан монгол хэлэ бэшэг хайн мэдэдэг хүн байгаа. Хүтэлбэрилхы ажалда удаан ажаллаһан. 1872 ондо Эрхүүгэй генерал-губернатор Синельниковэй захиралтаар ламын шажанай дуган сүмэнүүдые, гэр байрые, обоо үргэлые бутаргаха, хандаргаха ябадал үзэгдэбэ. Иимэ зэбүүтэ ябадалые болуулха зорилготойгоор Санкт-Петербург Буряадһаа бүлэг хүнүүд Хобитуев түрүүтэй ошоһон гэдэг. Тэндэ удаан болзолто байжа, энэ асуудалар ноёд сайдуудтай ярилдаһан байна, яһала хэрэгэ ойлгуулжа шадаа. Тэрэ ондо Венэ хотодо нээгдэһэн Бүхэдэлхэйн үзэсхэлэндэ (выставкадэ) агын багша Жалсарай Зоригтуевтай ошожо ерэһэн байха юм.

Шираб-Нимбу Хобитуевай бэшэһэн түүхын ном 1935 ондо Ленинградта хуушан монгол хэлэн дээрэ хэблэгдэн гараһан гэшэ.

Хэблэлдэ бэлдэһэн хүн гэхэдэ, тус хотодо ажаллажа байһан монголшо эрдэмтэ В. А. Казакевич болоно. Харин мүнөө болотор ород хэлэндэ оршуулагдаагүй байһаар.

Галина ОЧИРОВА,
монголшо эрдэмтэ.

«Буряадай түүхэ бэшэгүүд»
гэһэн номһоо.

МОРИН ЭРДЭНИИН МАГТААЛ

Манан шаргал адуунай
Зээрэ азаргын хүлэг
Бүхы зондоо магтаалтай
Морин эрдэниин Хүлэг
гүүлсэн.

Адуунасаа танижа барисан,
Агтанаасаа шэлэжэ абасан,
Урта намартаа уюулсан,
Гоё шэнжэтэй болосон.

Эрлэхэг зээрдын унаган
Олон дабаа огто харайсан,

Үндэр газар хүлөө хүргэнгүй,
Набтар газар ногоо гэшхэнгүй,

Урилдаанай хүсэ олосон,
Гол нютагаараа урилдасан,
Эрхэ боро хүлэгхэн
Түгэс сайхан бэетэй.

Шэнгэн торгон дэлитэй,
Шэрүүн утасан сүүлтэй,

Дун сагаан шүдэтэй,
Дуранга язагар шүдэтэй.

Заан шэнжэтэй, сээжэтэй,
Арсалан шэнжэтэй үбсүүтэй,
Аргаалин шэнжэтэй ууцатай,
Хаан булад туруутай.

Хада уулаар хийдэлтэй,
Эзэн хаандаа тусатай,

Туруугаараа тодохорые даран,
Тоосоороо дайсаниие
дарасан,

Харанхы газарые
гэрлэтүүлэн ердэг,
Харганаатай газарые харгы
гарган ердэг.
Ганг мүнэнэй долгин мэтэ
Эбэртэ номин дэлисээн дээрэ

Харцага мэтэ жэгүүртэй,
Урдын уг изагууртай,

Мүнгэн сагаан сайбартай,
Хүн зондоо гайхалтай.

Алтан шаргал зээрдэ
азаргын
Ама сагаан гүүнэй унаган
Агта хүлэгэй морин,
Морин эрдэниин – Хүлэг!

Галина ТУДИНОВА.

Зэдын аймаг,
Дээдэ-Тори.

Алханын Алтан орой

АГАМНАЙ, АЛХАНАМНАЙ – АЛТАНХАН НАЙДАЛНАЙ

Холын харгыда ябахдаа,
Нютагаа сэгнэжэ хурая!
Аян замда ябахдаа,
Нютагайнгаа нэрэ бү марта!

Би Алхана гурба дахин ошоожо, хайн амарбаб. 70-аад оной эхээр ябахаданай, харгын муу, арай гэжэ УАЗ машинаар дээрэ хүрэтэр ошоо бэлэйбди. Тэрэ сагта КГБ-дэ хүдэлдэг Цаганов Дугаржап Михайлович, Шэтын мединститудай доцент Раднаев Элбэк Аюшеевичэй намганинь Марина, минии нүхэр Виктория бидэнэй гэр бүлье абаашажа, харуулжа үзүүлэжэ хэн. Мүнөө 30-аад жэл соо ехэ ажал хэгдэжэ, Баир Жамсуйвай хүтэлбэри доро Ага, Алхана дэлгэрэн хүгжөө.

Арюн агаартай нархан тужа соо оршодог Дульдаргын аймагай Бурядай үндэнэтэнэй «Алхана» парк эхилнэ.

Алхана уулын үндэринь 1654 метр.

АМАРХАЯА ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛЭН, АГА ТЭЭШЭ ЗОРИБОБДИ

Ага нуурин танигдахаар бэшэ, «Амар сайн» гэнэн ехэ гоё ордон, бусад барилганууд. Номгон далайн флорой «Түргэн» миноносей матрос Россин Герой Алдар Цыденжаповай бюст Геройнуудай аллейдэ 11-дэхи болон тодхоогдоо. Советскэ Союзай Герой Базар Ринчинохоо эхилжэ, залуу 19-тэй матрос-Герой Цыденжапов Алдар түгэсэнэ. Тосхоние хаража, ехэ хонирхобоб. Агын 8 эсэгын тугуудай стэнд ержэ, хаража, бэшэжэ абабаб.

Хальбан

Хара тогоондо хабатай
Харбаха номондо ханагүй
Дэльбэн тогоондо дүйтэй
Дали номондо дүрэгүй
Шоо мэргэн ураатай
Халюун тугтай
Хальбан.

Сагаангууд

Сарай мяханда
Садажа үзөөгүй
Сагаанай архида
Ногтожо үзөөгүй
Нюдэн бүрүүлтөөгүй
Шэхэн дүлирөөгүй
Шэгээ алдаагүй
Зүгөө төөрөгүй
Шоо мэргэн ураатай
Сагаан тугтай
Сагаангууд.

Бодонгууд

Бодын мяханда
Бүдүүржэ үзөөгүй
Боошхын архида
Бүхөөржэ үзөөгүй
Ула мөрөө харуулаагүй
Аяг зангаа танюулаагүй
Ухаан балайраагүй
Шоо тугтай Бодонгууд.

Харгана

Мохой хутагаараа
Мунса зурадаг
Морин тэргээрэ
Мууе шэрэлдэг.
Бүхэриг хоморогшо
Эд зөөринтэ
Хара тугтай
Харгана.

Шарайд

Бүжэн туулайн
Бөөрэ олодог
Бүртэ шонын
Үрэг отолдог
Хандагай мэргэн ураатай
Шара тугтай
Шарайд.

Хүбдүүд

Хүхюун дорюун зантай
Хүнгэн шэнгэн ябадалтай
Хүхигэр олон айлтай
Хүхын үндэг эдлэн
Хара бүргэд ураатай
Хүхэ тугтай
Хүбдүүд.

Хуасай

Амба сарай мяханда
Уланхаржа үлэнхэржэ
Хуржаагүй
Арза хорзо архида
Обтожо шунажа байгаагүй
Хандагай мэргэн ураатай
Хуа тугтай
Хуасай.

Галзууд

Дээгүүр ханаатай
Дэлбүү зантай
Дуугай байдаггүй,
Даржагануур үгэтэй
Дэндүү түргэдүү
Дээрэ зүрхэтэй
Дааган ураатай
Гал улаан тугтай
Галзууд.

Ага дээрэ түбтэн харгын муудаад байна, шэнэлэгдэхэ ёготой даа.

Бабжа Барас баатарта зорюулан хүшөө хаража хонирхобоб.

АГЫН ДАСАН

Арад зоноо нэгдүүлэн Агын дасан мүнөө августын 20-до 200 жэлдээ бэлдэжэ, ехэ тухагүй байна хэн. 1991 ондо Үндэр түрэлтэ XIV дугаар Далай ламын Агын округ морилхон ябадал ехэ удха шанартай байгаа. 200 жэл соо дасан элдэб байдалда оробошье, хүгжэлтын шата ехэнхи хубиенень эзэлнэ, арад зоноо нэгдүүлнэ, амгалан байдал уряална. Агын дасанай ехэ-ехэ ламанар Улаан-Баатарай академи дүүргэн. Түбэд ламанар олон жэлдэ Агын Буддын шажанай академидэ багшална. Ном уншалга захяабди. Гороолжо яба-

хурахаданни, мянга байхан, харин гүрэнүүдтэ бэлэглэхээр байтарнай, 600-гаад үлөө гээ хэн.

Сүүгэлэй дасанай заханда зүүн тээн урдын хуушан Үүдэн сүмэ үлэнхэн байна. Үүдэн сүмэдэ бүхы арад зон хүзгэлдэг, энээн доогуур гарахадаа, хүнэй сэдхэл ханаан номгорхо, бэе хайн тээшээ болохо удхатай. Алханын Үүдэн сүмэтэй адлирхуу гэхээр, али гэндэхэ жэшээ абаа юм гү, таахада? Хойто тээн ехэ үндэр 22,5 м шэнэ субарган баряатай, Юндэн Чойдон нэрэгэй, эб эгетэй байхын тула. Хүн зон ехэ мүргэжэ ябадаг заншалтай. Сүүгэл дасанда 1845 ондо эгээн түрүүшээр философско факультет нэгдлэн намтартай. Намда харуулжа ябахан Бурядай арадай дуушан Буда-

Ханда Дашиева Агын аймагай Гүнэй нотагһаа гарбалтай.

Саашадаа минии нүхэр Зыдрабын Бато-Мүнхын нотаг Хүнхэр эрбэбди. Энэ нотагта Буда-Ханда Тарбаевнагай дүүн Агафья Баир нүхэртээ хонин ажалтай, 100 эх хонидхоо 175 хурьга энэ жэлдэ абанан байна. 287 хонидхоо 498 хурьгад абтаһан. Баир, Агафья Ирнчиновтэн шанга ажалтай зон байна. Мал тэжээһэн хүнэй ама тоһодохо гэдэгээр баян байдалтай ажаһуунд. Би хэлээ хэм: «Ёһотойл ажалай Герой таанарта үгэхэ байгаа ёһотой! Геройнууд болохотнай болтогой!». Баир, Агафья Ирнчиновтэн Хүнхэрэй томо гэр шэнги шулуунуудые харуулаа. Улгы шулуун, Эмээл шулуун. Бабжа-Барас Баатар, Тогоон шулуун, Мүр шулуун (ёһотой хүнэй мүр шэнги), Үүдэн шулуун, Гэр шулуун. г.м.

ЧИНГИС ХААНДА ХҮШӨӨ БОДХООХОНЬ

Саашадаа ерэхэ сагта Агууехэ Чингис хаанда зорюулжа, Ононой эрьсын хойто дободонь мемориальна комплекс барихаар мүнгэ алта суглуулна. Иймэ проект-түсэб соо ингэжэ бэшээтэй байна:

“Создать исторический культурный комплекс легендарному баторусу Великому степи Чингис-хану.”

Возведение памятника человеку тысячелетия Чингис-хану на берегу реки Онон. Территория: Кункур Агинского района Забайкальского края.

Описание памятника: Всадник рядом с установленными девятью знаменами, обращенными на юго-восток. Высота памятника 9 метров, постамент из бетона и камня – 4 метра. Скульптура всадника верхом на коне 5 метров».

Урагшаа ханаатай, урма зоригтой агынхид ёһотойл энэ хүшөөгөө

(Түүхэтэ соёлой комплекс) бүтээхэ даа, аяншад уданшьегүй хараха гэжэ найдагдана. Хамтын суглаа хэжэ, комисси бии болгоо юм гэлсэнэ.

АЯТАЙ ХҮНДЭДЭ ХҮРТӨӨБДИ

Пүүлшын тосхон Буда-Ханда Тарбаевнагай түрэнхэн нотаг Гүнэйдэ дүү хүбүүн Баатар, Сэсэгма Хорчиевтаанда эрбэбди. Гүнэй (моритой гүүн – моринхоо бии болоо бэшэ аал) урдань XIX сьезд гэжэ колхоз байхан гэнэ, мүнөө жэл октябрь, ноябрь нара соо 80 жэлдээ бэлдэжэ эхилэнхэй. Гудамжануудын уужам үргэн, газагуур гансаша шабаанан үгы, сэбэр. Тосхон тэгш газарта баригданхай: спортивна томо стадион, хажуудан гоё дасан баринхай. Музей соо гоёхоноор экспонадууд табяатай. Нютагай түүхэ аятай харуулагданхай. Шэтэдэ уран зураашадта 20-30 зурагуудые зуруулаабди гэнэ.

Гар тээрэмэ хаража, ехэ хонирхобоб. Дайнай үедэ гар тээрмээр гурил татажа, лепешко эдидэг хэмди. Эжы обин хамажа, 2-3 кг таряа аяар Оёорхоо асарха. Үглөөгүүр гараад, үдэшэ ердэг хэн. Ханда эгшэмнай гар тээрмэдэ хүнндөө ажаллаха. Нэгэ үбгэжөөл энээнине асаржа үгөө гэнэ. Манай-хин иимэл хуушан тэбшэдэ мяхаяа хэршэдэг бэлэй. Музейн директор тон ехэ ажал хэдэг хүн байна, нэрэ омогынь мартааб. Пенсидэ гаража байхан эхэнэр багша хэн. Хажуудахи тосхон Будаланда музейдэнь 3 хүн хүдэлнэ (директор, уборщица, столяр), салин мүнгэ гүрэнһөө абана. Манай Гүнэйдэ нимэ юумэн үгы, болохо гэжэ найдана. Ехэнхинь хургуулийн хурагшад туһална. Дасан, стадион зоной хүсөөр бултадаа бүтээгдэн. Гансал эндэмнай больница байхан аад, хаагдашоо. Салин түлэхээ болижо, врачнууд Ага тээшээ ажал бэлдэрэд ябшоо.

Гүнэйдэ Буда-Ханда Тарбаевнагай дүүгэйхид арбан үхэр хаана, үшөө 10-аадынь хаалгадаггүй. Өөрөө гэрэй эзэн Баатар уран гартай мастер, жолоошон, гагнагша, сантехник, урлан нарижуулагша. Техникум дүүргэн. Булта дээдэ хургуулитай инженерүүд ержэ, Баатарһаа хургаал абана.

Баатар хамгантаяа гоёор дууланад, аймагай уран хайханай харалгада хабаадана. Монголой агууехэ дуушан Жаргалсайхан (аба, эжынь Будаланда түрэнхэн. Гүнэйнхидэ 10-аад км зайда) ержэ, дуу дуулажа үгэдэг. Аяар Монголхоо манай орон тусгаар ердэг. Мүнөө үбшэн гэлсэнэд. Манай дуушан Дашиев Дугаржабтай нэгэ жэлдэ түрэнхэн. Д.Дашиев – 1939 оной майн 15-да, Жаргалсайхан – 1939 оной февралын 15-да. Би үхэриетнай хаалсахам гэбэб, манай эжы, эгшэ Ханда хаалишанаар ажаллаа юм, би 4 нара хаалишанаар ажаллаа ха юмбид. Мүнөө бороотой үдэшэ байна, би туһалалсахам гэхэдэмни, гэрэй эзэн Баатар: «Одоо болиаа даа», - гээ хэн, харин хамганинь юушье хэлээгүй. Хоёр үхэриень хаал байгаа бороотой үдэшэ.

Мүнөө жэл 75 наһаяа хүсэжэ, Алхана, алтан Ага нотагаар айлшалжа, амаржа ерэхэдэ, ехэ баяртайб. Агынхид ажалдаа амжалта туйлажа, жаргалтай хайн ажаһуунд. Би агынхидта бидэние Алхана абаашажа, асаржа үгэнхэн Баатарта, Баир Ирнчиновтэндэ (Хүнхэр), Бато-Мүнхэтэндэ (Ага), Сергейтэндэ (Дульдарга) дэлхэйн хайн хайханине хүсэнэб.

Дугар-Сүрэн ВАНЖИЛОВ,
Зэдын аймагай Дээдэ-Тори нотагһаа гарбалтай.

ХVII ЖАРАНАЙ САГААГШАН ТУУЛАЙ ЖЭЛ

ЗУНАЙ ҺҮҮЛШЫН ҮЛҮҮ ХҮХЭГШЭН ХОНИН ҺАРА -
НАМАРАЙ ЭХИН УЛААН БИШЭН ҺАРА

РАСПИСАНИЕ ХУРАЛОВ
ИВОЛГИНСКОГО ДАЦАНА

"Начинайте с сегодняшнего дня практику десяти благих деяний незадолго".

XII Пандито Хамбо лама Итигэлов.

Буряад литэ	30	1 Т ХЭ	3 Б ХЭ	4	5***	6	7 МХ
Европын литэ	29	30	31	1	2	3	4
Гараг	ДАБАА	МЯГМАР	ҺАГБА	ПҮРБЭ	БААСАН	БИМБА	НИМА
Нэрэ	ҺАРА	МАРС	МЕРКУРИ	ЮПИТЕР	СОЛБОН.	САТУРН	НАРАН
Үдэр	ПОНЕД.	ВТОРНИК	СРЕДА	ЧЕТВЕРГ	ПЯТНИЦА	СУББОТО	ВОСКР.
Үнгэ	улаан	улаагшан	шара	шарагшан	сагаан	сагаагшан	хара
Үдэр	Луу	Могой	Морин	Хонин	Бишэн	Тахья	Нохой
Мэнгэ	9 улаан	8 сагаан	7 улаан	6 сагаан	5 шара	4 ногоон	3 хүхэ
Һуудал	уһан	уула	модон	хиш	гал	шорой	түмэр

Гарагай 2-го зунай һүүлшын үлүү хүхэгшэн Хонин һарын августын 29 (хуушанай 30). Дүйсөн үдэр.

Улаан Луу, 9 улаан мэнгын, уһанда һуудалтай үдэр.

Бурхан, лусууд ба тэнгэри тахиха, хэшэг даллага абаха, дасан хийд бодхохо, сан табиха, эм найруулха, гэр байшан бариха, замда мур гаргаха, бэри буулгаха, хурим хэхэ, ехэ хүндэ барааллаха, буянай үйлэ бүтээхэ, тоосоо хэхэ, үзэл үзэхэ, хүрэнгэ табиха, харюулга хэхэ, түмэрөөр урлахада һайн. Эхилжэ ном соносохо, хольн замда ябаха, шэнэ дэгэл үмдэхэ, эд, юумэ үгэхэ, шарил шатааха, онгосо, һала, модон тээрмэ урлаха, хүүргэ бариха, ханаха, төөнэхэ, газар малтаха, ехэ гол гаталха, загаһа бариха, тангариг үгэхэ, һубаг татаха, дайсание номгодоходо муу.

Хүнэй үһэ абабал, эрлигтэй ушарха.

Гарагай 3-да августын 30 (намарай эхин улаан Бишэн һарын шэнын 1).

Улаагшан Могой, 8 сагаан мэнгын, уулада һуудалтай үдэр. Тэрсүүд тэмдэгтэй үдэр. Хутагын хурса үдэр.

Бурханда зальбарал үйлэдэхэ, сан табюулха, хангал тахоулха, һахоуһанда үгэлэгэ үгэхэ, бурхан тахиха, номын үүдэндэ орохо, Очирпүрэвийн харюулга хэхэ, байшан гэрэй һуури табиха, гэр бүрихэ, үхэр, мори номгодохо, модо тариха, худаг малтаха, замда гараха, буянай эхние бүтээхэ, мал газашань гаргаха, нүүдэл хэхэ, сэргэ хүдэлгэхэ, зээлээр абаха, шэнэ ноёниие табиха, худалдаа хэхэдэ һайн. Эм найруулха, модо отолхо, ном соносохо, ехэ хэрэг үүдэхэ, хүншүү хөрбоһо гаргаха, бэри буулгаха, заргалдахада тохиромжогүй.

Хүнэй үһэ абаа һаа, һаһан хорохо.

Гарагай 4-дэ августын 31 (шэнын 2-ой үдэр үгы, забһарлана, шэнын 3).

Шара Морин, 7 улаан мэнгын, модондо һуудалтай үдэр. Бальжиниматай (буян хэшэгтэй) үдэр. Хутагын хурса үдэр.

Бурханда зальбарха, бурхан, тэнгэри тахиха, бэшэг зурхай зураха, дасанай тахил заһаха, ураг садан болохо, худалдаа хэхэ, өөһэдын амидаралда тунатай ажал хэхэ, ехэ хүндэ тангариг үгэхэ, замда гараха, гэр бүрихэ, модо тариха, шэмэг зүүдхэл зүүхэ, һэзы гэр табихада һайн. Модо отолхо, улай гаргаха, хүншүү гутуулха, худаг малтаха, мори худалдаха, байра бууса тубхиңүүлхэ, лама болохо, юумэ газашань үгэхэ, хүрэнгэ эһэхэ, ном соносохо сээртэй.

Хүнэй үһэ абабал, эд зөөри арбажаха, үхэр мал үдэхэ.

Гарагай 5-да сентябрийн 1 (шэнын 4).

Шарагшан Хонин, 6 сагаан мэнгын, хийдэ һуудалтай үдэр.

Бурханда зальбарха, хэшэг даллага абхуулха, тарни уншаха, бэшэг зурхай зураха, санаар олгохо, дасан

шүтээн бодхохо, ном соносохо, номлохо, хэблэхэ, замда ябаха, номын хурал байгуулха, модо тариха, хүрэнгэ эһэхэ, бэри буулгаха, хурим хэхэ, түрэхэ, буянай үйлэ бүтээхэ, хонинһоо ашаг шэмэ абаха, мал газашань үгэхэ, ажалшание абаха, худалдаа хэхэ, харюулга хэхэ, нүүдэлдэ һайн. Тээрмэ бодхохо, ханаха, төөнэхэ, эм найруулха, сэргэ хүдэлгэхэ, бузар буртагые зайсуулха, хэрүүл тэмсэл хориглоно.

Хүнэй үһэ абаа һаа, бэе махабад һайжарха.

Гарагай 6-да сентябрийн 2 (шэнын 5). Сагаан Бишэн, 5 шара мэнгын, галда һуудалтай үдэр.

* * * - бар, морин, нохой жэлтэнэй хиш мориной буулгалтай үдэр.

Бурханда зальбарха, дасан хийд хэргэхэ, арамнайла, лама болохо, ном номлохо, буянай үйлэ бүтээхэ, зүүдхэл шэмэг зүүхэ, замда ябаха, сээсэриг байгуулха, бүжэг наада табиха, туг дарсаг хийдхүүлхэ, модо буулгаха, эм найруулха, бэри буулгаха, хурим хэхэ, эрдэмдэ һураха, шэнэ хубсаһа үмдэхэдэ һайн. Эд, хүрэнгэ зээлээр үгэхэ, нэхэхэ, нүүдэл хэхэ, худалдаа хэхэ, газар хахалха, нохой абаха үйлэнүүдые тэбшэгты.

Хүнэй үһэ абабал, эд зөөри арбажаха, үхэр мал үдэхэ.

Гарагай 7-до сентябрийн 3 (шэнын 6).

Сагаагшан Тахья, 4 ногоон мэнгын, шоройдо һуудалтай үдэр.

Бурханда зальбарха, 8 лусууд тахиха, тахилда үгэлэгэ үгэхэ, һаһанай буян бүтээхэ, эм найруулха, ханаха, тангариг үгэхэ, һаад тодхор дараха, худалдаа хэхэ, эд, мал абаха, худаг малтаха, модо тариха, үзэл үзэхэдэ һайн. Мал агталха, хурим найр хэхэ, мал газашань үгэхэ, угаал хэхэ, гэрэй һуури табиха, бэри буулгаха, хүрэг оруулха гэхэ мэтэ бүтэмжгүй.

Хүнэй үһэ абаа һаа, шэг шарай һайжарха.

Гарагай 1-дэ сентябрийн 4 (шэнын 7).

Хара Нохой, 3 хүхэ мэнгын, түмэртэ һуудалтай үдэр. «Модон хохимой» үдэр.

Бурханда зальбарха, лусууд тахиха, «Чавдор», «Уһан балин», «Лудор», «Лусын балин» үргэхэ, тангариг үгэхэ, лама болохо, эрдэм номдо һураха, эм найруулха, залаха, буянай үйлэ бүтээхэ, адууһа мал һургаха, хэлсээнэй ажалшание абаха, урлаха үйлэдэ һуралсаха, суглаа хэхэ, ном заалгахада һайн. Газар һэндэхэ, харюулга хэхэ, модо отолхо, һубаг татаха, хүүгэдые хүлдэ оруулха, газашань ябуулха, сэргэ хүдэлгэхэ, анда нүхэд бололсохо, бэри буулгаха, нүүдэл хэхэ, шэнэ гэр бариха, хүн, мал һамнаха, ханаха, төөнэхэ сээртэй.

Хүнэй үһэ абабал, хараал шэрээл, арсалдаа хэрүүл, тэмсэл болохо.

Молебны проводятся в Иволгинском дацане ежедневно. 8, 15 и 30 дня по лунному календарю служатся молебны «Отошо», «Ламчог Нинбо» и «Мандал Шива». Каждый понедельник и пятницу проходит обряд по ушедшим «Ллого намше».

Каждый 29 день лунного месяца проходит хурал «Арбан Хангал», посвященный десяти Защитникам Учения.

Приглашаем всех желающих принять участие в молебнах.

СОГЧЕН ДУГАН

Чт. 25 Августа (26) - Сундый. Начало в 9:00.

Пт. 26 Августа (27) - Пуга намши (за ушедших). Начало в 9:00.

Сб. 27 Августа (28) - Алтан гэрэл. Начало в 9:00.

Сб. 27 Августа (28) - Лусад (почитание хозяйина воды). Начало в 11:00.

Вс. 28 Августа (29) - Арбан Хангал (Гомбо, Гонгор, Шагдар, Шойжал, Лхамо, Сэндэма, Шалши, Намсарай, Жамсаран, Цанба Сахюусан). Начало в 8:00.

Пн. 29 Августа (30) - Мандал Шива. Начало в 9:00.

Вт. 30 Августа (1) - Амгалан байдалай түлөө. Начало в 9:00.

Ср. 31 Августа (2) - Лхарзай. Начало в 8:00.

Ср. 31 Августа (2) - Табан Хаан. Начало в 13:00.

Чт. 1 Сентября (4) - Табан Харюулга. Начало в 9:00.

САХЮУСАН СҮМЭ

Ежедневно с 8:00 в Сахюусан дугане проводится служба «Балдан Лхамо ба Жамсаран Сахюусан».

ЖУД ДУГАН

Ежедневно проводятся службы: «Ямандага». Начало в 9:00.

«Табан харюулга» (Сагаан Шухэртэ, Хамчу Нагбо, Дорже Намжом, Шераб Нимбу, Ногоон ба Сагаан Дара Эхэ) на бурятском языке. Начало в 14:00.

26 августа - Сандуйва Зажуд. Начало в 9:00.

27 августа - Ямандага, Намсарай сахюусан. Начало в 9:00.

28 августа - Ямандага, Шернин Дуйдод. Начало в 9:00 и 14:00.

Лусад тахиха үдэр: 29 августа. Начало в 11:00 (молоко белой козы или красной коровы).

ГУНРИГ ДУГАН

Ежедневно проводится служба «Гунриг хурал». Начало в 10:30. (в Дара Эхын Сүмэ).

Гунригай һого намши - служба за ушедших. Основной целью её проведения является помощь ушедшему в достижении чистых измерений Будд или же обретение им благоприятного рождения.

ЧОЙРА ДУГАН

Ежедневно проводится служба, посвященная Защитникам Учения Гомбо и Гонгор Сахюусанам. Начало в 9:00.

С понедельника по субботу проводится хурал на бурятском языке:

«Табан харюулга» (Сагаан Шухэртэ, Хамчу нагбо, Доржо Намжом, Шэрнин, Ногоон ба Сагаан Дара Эхэ). Начало в 14:00.

Можно заказывать обряд: «Шэрнин Дуйдод», «Мандал Шива».

МААНИИН ДУГАН

Ежедневно Доржо Жодбо, Санжад Монлам. Начало в 11:00 ч.

25 августа - Сунды (собрание сутр). Начало в 14:00.

26 августа - Юрөөл. Начало в 14:00.

27 августа - Цэдо, Зугдэр Намжалма, Сагаан Дара Эхэ (за долголетие). Начало в 14:00.

28 августа - Алтан Гэрэл. Начало в 14:00.

29 августа - Пуга намши (за упокой). Начало в 9:00.

30 августа - Юрөөл. Начало в 14:00.

31 августа - Зургаан юрөөл. Начало в 14:00.

30 августа - Табан харюулга (Сагаан Шухэртэ, Хамчу нагбо, Дорже Намжом, Шэрнин, Ногоон ба Сагаан Дара Эхэ). Начало в 14:00.

«НЮНЭЙ ХУРАЛ»

Ежемесячно в Мааниин дугане Иволгинского дацана проводится ретриг Арьяа Баалын маани (Нюнэй хурал).

ЭТИГЭЛЭЙ ХАМБЫН ОРДОН

Ежедневно проводится «Шалши Сахюусан». Начало в 8:00.

ДАРА ЭХЫН СҮМЭ

Ежедневно проводится служба «21 Дара Эхэ». Начало в 9:00.

Практика Зеленой Тары помогает преодолеть страх и беспокойство; почитающие ее также верят, что она способна исполнять желания, устранять все виды страдания и приносить счастье.

Телефон горячей линии: 8-800-100-3-108

Буряад ҮНЭН Дүхэриг

Учредители: Президент, Народный Хурал, Правительство Республики Бурятия

Ген. директор - гл. редактор - Э.Д. ДАГБАЕВ
Редактор - Г.Х. ДАШЕЕВА
Редакционная коллегия:
И.М.Егоров, П.Л.Носков, М.В. Калашников, И.В.Смоляк (Правительство РБ), А.С. Корнев, Ц.Б. Батуев, В.Р.Булдаев, Ц.Э.Доржиев (Народный Хурал РБ), Т.В.Самбялова (зам.ген.директора-гл.редактора), Л.Г.Будаев (зам.гендиректора), С.Б.Байминова (бильдиредатор), Н.Д.Бадмаринчинов, Л.В.Очирова, Д.Ц.Мархадаева, Б.В.Балданов, В.Д.Дамдинова.

АДРЕС:
670000, г. Улан-Удэ,
ул. Каландаришвили, 23.
ГУП «Издательский дом
«Буряад үнэн».
Учредитель -
Правительство
Республики Бурятия

Подписной индекс 73877
Газета зарегистрирована ФГУ
«Восточно-Сибирское
межрегиональное
территориальное
управление».
Регистрационный №50079
e-mail: unen@mail.ru

Газета набрана и сверстана в компьютерном центре
Издательского дома «Буряад үнэн».
Отпечатано с готовых диапозитивов в ОАО
«Республиканская типография» тиражом 4000 экз.
Объем 4 п.л. Заказ №1273.
670000, г. Улан-Удэ, ул. Борсоева, 13.
Подписана в печать 24.08.2011 в 16.00 - по графику;
24.08.2011 г. в 16.00 - фактически.
Общий тираж изданий ИД «Буряад үнэн» - 17500 экз.
Цена свободная.

ТЕЛЕФОНЫ: 21-54-54 - приемная, 21-68-08 - первый замгендиректора, 21-64-36 - редактор, 21-60-21 - бильдиредатор, 21-66-76 - компьютерный центр, 21-54-93 - отдел культуры и истории, 21-54-93 - отдел молодежи, 21-23-67 - бухгалтерия, 21-54-93 - отдел социальных проблем, 21-63-86 - отдел экономики и политики, 21-55-97 - издательский отдел, 21-54-93 - редакция журнала «Одон», 21-50-52 - подписка и распространение.

Редакция принимает печатные рукописи. Рукописи и фото не рецензируются и не возвращаются. Автор несет ответственность за представленные материалы. За содержание объявлений редакция ответственности не несет. Все справки у рекламодателя.

* Материалы на платной основе.
ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ - каб. 1, 13 (1 этаж),
Тел.: 21-62-62, тел./факс: 21-54-54

ЧЕТВЕРТОЕ ЗАНЯТИЕ

Буряадаар хэлэжэ нурая

ХЭН ТҮРГЭН ГАРАХАБ?

Ю у м э н э й
н э р э н ү ү д н э э
бүридээн 10 таб-
сантай «гэшхүүр»
харанат. Булта
үгэнүүд а үзэгнөө
эхилжэ, удаадахи
үгэ бүхэн урдахидаа
орходоо нэгэ үзгөөр
ута байха:

А
Аг
Ааг
Абга
Абдар
Амитан
Агнуури
Ангаахай
Алтаргана
Ажсамидарал

**Иимэ янзаар, жэшээлхэ-
дэ, э, и үзэгүүднээ эхилхэн
«гэшхүүр» зохёожо «дарха-
лагты». Тиэхэдээ гансал юмэ-
нэй нэрэнүүдые хэрэглэхэ шу-
хала, тусхайта нэрэнүүдые
орхихо.**

**Гансаараа гү, али нүхэртээ
наадажа, урид дүүргээн хүн
илаһанда тоологдохо.**

**ЗҮҮН
ЗҮГЭЙ
ЗҮНТЭЙХЭН
ЗҮГЫ**

Из буддийских притч

Алхана.
С.ШҮХЭРТҮЕВАГАЙ зураг.

ИЗУЧИТЕ РЕЧЕВЫЕ ОБРАЗЦЫ

Би Сэндэмэ гэжэ нэрэтэйб.
Минии нэрэ Сэндэмэ.
Тиимэ, би Сэндэмэ гэжэ
нэрэтэйб.
Үгы, би Сэндэмэ бэшэб.

**Меня зовут Сэндэма.
Мое имя Сэндэма.
Да, меня зовут Сэндэма.**

Нет, я не Сэндэма.

Та хонишон гүт?
Та наймаашан гүт?
Та эмшэн гүт?
Та дуушан гүт?
Тиимэ, би хонишонби.
Тиимэ, би дуушанби.
Үгы, би наймаашан бэшэб.
Үгы, би эмшэн бэшэб.

**Вы чабан?
Вы продавец?
Вы врач?
Вы певец?
Да, я чабан.
Да, я певец.
Нет, я не продавец.
Нет, я не врач.**

Би оёдолшоноор хүдэлнэб.
Би эмшэнээр ажалланаб.
Би багшаар хүдэлнэб.
Та багшаар хүдэлнэ гүт?
Тиимэ, би багшаар хүдэлнэб.
Та ямар ажалтайбта?
Би наалишанаар хүдэлнэб.

**Я работаю швейей.
Я работаю врачом.
Я работаю учителем.
Вы работаете учителем?
Да, я работаю учителем.
Кем вы работаете?
Я работаю дояркой.**

Энэ бэхэ абажа болохо гү?
Энэ бэлэг хаража болохо гү?

**Можно взять эти чернила?
Можно посмотреть подарок?**

Болохо, абагты.
Болохо, харагты.
Үгы, болохогүй.

**Можно, берите.
Можно, смотрите.
Нет, нельзя.**

Намда энэ сэсэг харуулыг.
Намда хоёр ном үгыг.
Намда нэгэ бэлэг үгыг.
Намда энэ оймһо харуулыг.
Пайн даа.

**Покажите мне этот цветок.
Дайте мне две книги.
Дайте мне один подарок.
Покажите мне эти чулки.
Спасибо.**

Л.НАМЖИЛОНОЙ «Оюун түлхүүр» номһоо.

ТААРУУ ҮГЭНҮҮДЫЕ БЭДЭРЭЕ

ДҮРБЭНҮҮД

Хүн бүхэн өөрынгөө саархан дээрэ «һоно» гэжэ үгэ бэшэ- хэ гэлсэе. Энэ үгэ дороо баһа дүрбэн үзэгтэй гурбан үгэ бэшэхэ ёһотой. Бэшэхэдэ, дээрэнээ доо- шоо баһал **һоно** гээд уншагдаха зэргэтэй.

Жэшээлхэдэ, иимэ дүрбэн үгэ бэшэжэ болоно:

һоно
одон
наар
оёор
Бэшэжэ дүүргээд, удаадахи дүрбэнүүдые ханаха:

һоно
олбо
найр
олзо

Харахадамнай бэшэгдэһэн шэнэ үгэнүүдэй түрүүшын үзэгүүднээ баһал **һоно** гэжэ үгэ бии болоно. Үгтэһэн саг соо (жэшээн, 5 минута) олон дүрбэнүүдые бэшэжэ шаданан хүн илана. Шэнээр бэшэгдэһэн үгэнүүд гансал юмэнэй нэрэнүүд байха гээд хэлсэе.

Удаан дүрбэн үзэгтэй он- доо үгэ абаад, мурьсөө хэжэ болоно.

ЗУУН ҮЗЭГ

Наадаһан хүн бүхэн гансал а аялгантай юмэнэй нэрэнүүдые ханажа бэшэнэ. Панаһан үгэнүүд соонь ондоо аялган үгы байха. Бүхы бэшэгдэһэн үгэнүүд соо хэлсэгдэһэн аялган үзэг тэбхэр 100 дахин бэшэгдэһэн байха ёһотой.

Түргэнөөр аад, үсөөхэн үгэ соо а аялган харуулһан хурагша шүүнэ.

Хүнгэн байхын тула бэшэһэн үгынгөө хойно хэды а аялган бэ гэжэ тооень табижа болоно: **алтаргана - 4, бадарлалга - 4, баатаршалга - 5, газаршалагша - 5, тааралдал - 4** г. м.

Тусхайта нэрэнүүдые бэшэхгүй гэжэ хэлсээдшье наадажа болохо.

Нааданай үргэлжэлэг-дэхэдэ, ондоо аялган шэлэжэ абаха шу- хала.

Үгышые хаа, гансал нютагай нэрэнүүдые бэшэхэ гээд хэлсэжэ болохо: **Далахай, Санага, Шара- Азарга, Харсаа, Тарбагатай, За- гарай, Баргажан, Давшаа, Алла, Гаарга, Байгал, Хандагатай, Гал- бай, Ага** г. м. Гэбэшые энэ ушарта хэн олон а аялгантай үгэнүүдые бэшэб гээд мурьсэхэ (заал хаа 100 гэлтэгүй).

Б.ГОМБОЕВ зохёобо.

БУРЯАД ЗОНОЙ НААДАНУУД

Шоно тарбаган хоёр - бүлэг үхибүүдэй нэгэниинь шоно, бэшэниинь тарбаганууд болодог (игра в тарбагана и волка).

Тэдээн сооһоо нэгэни- инь эхэн боложо, бэшэни- инь гүлгэд болоод, эхынгээ хойноһоо хубарилдан, хормой хормойһоо барисалданхай, шонодо баригдахагүй гэжэ оролдодог. Урдань ябаһан эхэн үхибүүдэе хамгаалжа, хамаг шадалаараа болодог. Шонын һабарта дайрагдаһан хүн баригдаһан боложо, нааданһаа гарадаг. Цырен хургуулида хамта нурадаг хэдэн нүхэдөөрөө ногоон зүлгэ дээрэ «шоно ба тарбаган» боложо наадана (Ж. Балдан- жабон).

Ботого буурашалга - на- адагшад гар гараа барил- сан дүхэриглэдэг. Ботогон болоһон хүн дүхэригэй досоо талада, буура болоһон хүн дүхэригэй газаа талада байдаг (игра в верблужонка и верблю- да). Нааданай эхилхэдэ, буура дүхэриг соо ороод, ботогоёо бариха гэжэ оролдодог. Энээн- дэн һаад хэжэ, дүхэриглэһэн хүнүүд гар гараа хам барилсан, хана болоод зогсодог. Хэрбээ али нэгэн аргаар буура дүхэриг соо орожо, ботогоёо барилбал, наадан шэнээр эхилдэг. Тиихэ- дээ ондоо хүнүүд буура, бото- гон боложо шэлэгдэдэг.

Дээдэ-Ториин уудамда

Шиилэ сохихо - наадагшад хоёр бүлэг боложо хубаардаг.

Наадагша хүн бүхэн үзүүртээ годиинхой нэгэ метр угатай модо баряад байдаг (игра в «хоккей»). Нааданай урда тээ ямар бүлэг модон бүмбэгээ хайшань сохин абаашахаб гэжэ элирүүлһэнэй хүүлээр тэрэ бүмбэгээ газарта табидаг. Тиигээд модон бүмбэгын хажууда бүлэг бүхэнэй нэгэ-нэгэ хүн ерэжэ, дохёогой дуулдаха- лаар, тэрэ бүмбэгээ нэгэ адли сохидог. Нэгэ бүлэгэйхид тэрэ бүмбэгэ өөрынгөө тала руу сохихые хүсэн, харин нүгөө бүлэгэйхид бүмбэгыень буля- ан абажа, өөрынгөө тала руу шэглүүлхые оролдодог.

Шүбгэшэлгэ - арбаад хүүгэд нааданай урда тээ өөһэдынгөө дундаһаа «эхэнэрые» ба тэрэ- нэй басагые шэлэдэг (поиски шила и ножниц). Бусадын бэе бэеынгээ бүһэнөө баряад, хойно-хойноһоо үбдэг дээрээ нэхэрэн хуудаг. Тэдэнэй нэгэ- гэндэ «эхэнэр» дүтэлөөд: «Тэ- мээнэй хамар соохи модоной шэртэһэ гаргахамни, намда хайша шүбгэ хоёр хэрэгтэй болоо», - гэжэ хэлэдэг. Наадаг- шад «эхэнэрһээ» үбһэнэй хэдэн ногообори (хайша), модоной мүшэр (шүбгэ) нюуха ёһотой. «Эхэнэрэй» асууһан хүн: «Нам- да үгы, хойгуур хууһан зонһоо нура», - гэжэ харюусадаг. Иимэ харюу дуулаһан «эхэнэр» тэрэ

хүниие түлхижэ, гараарнь га- зар тулуулха гэжэ оролдодог. Тиигээд саашалжа бусадһаа асуудаг. Бэе бэеһээ барилсаһан наадагшад дунда басагатай обёорһон «эхэнэр» тэрэнээ сүлөөлхэ гэжэ забдадаг.

Булта хүл дээрээ бодожо, басаганай урда зогсоһон хүн гарнуудаа хажуу тээшэн ар- байлгаад, тэрэниие «эхэнэртэ» үгэхгүй гэжэ оролдодог.

Нашан ба нугаһад - арбаад- хорёод хүүгэд наададаг. Хоёр- гурбан хүн нугаһад, нэгэ хүн нашан болодог (ястреб и утки). Хоёр-гурбан метр тухай хэмжүүртэй дүхэригһээ арбаад алхамтай зайда наадагшад зог- сожо, хулһа озорһон болодог. Тэдээнһээ арбаад алхам хажуу тээ нугаһад байдаг. Мүн тэды газарай зайда нашан зогсо- дог.

Нааданай эхилхэлээр, нашан нугаһадые барихаяа забдадаг. Тэрээнһээ тэрьедэһэн нугаһад хулһа озорһон соо гү, али нуур соо бээ нюудаг. Хэрбээ хоргодожо үрдингүй нашанда баригдабал, тэрэ нугаһан нааданһаа гарадаг. Ин- гэжэ нашанай бүхы нугаһадые баритар наадан үргэлжэлдэг.

С.БАБУЕВ.

Ц. БАЛЬЖИНИМАЕВА.

(Үргэлжэлэһын хожом гараха).

УЧИТЕЛЬ

Твердо решив стать в этой жизни отшельником, Намнанай приблизительно с год медитировал на Алханае, служившем в то время местом обитания многих шаманов, весьма искусных в своем ремесле.

К молодому отшельнику эти шаманы отнеслись весьма враждебно. И когда Намнанай понял, что без хорошего учителя ему шаманов не победить, он прекратил свою медитацию и отправился в Тибет искать такого учителя.

В Лхасе Намнанай долго ходил по монастырям, бесе- дую с самыми разными мона- хами, но близкого своей душе человека так в этом городе и не нашел.

Как-то, находясь на база- ре, Намнанай разговорился с одним торговцем, и тот посоветовал ему отправиться в горы и там, в диких и безлюдных местах, искать себе учителя. И Намнанай согласился искать.

Он поднялся высоко в горы и после многих дней пути увидел пещеру, возле которой старик, похосжий на жили- стую мушью, стирал в коры- тую свое сильно засаленное белье. День был жаркий и сол- нечный, и Намнаная мучила жажда. Низко поклонившись старику, Намнанай попросил дать ему напиток, и старик, не говоря ни слова, подвинул ему корыто...

Ни на минуту не сомне- ваясь в добрых намерениях старика, Намнанай стал пить эту мутную, в грязных разводах воду и вдруг почув- ствовал на своих губах вкус родниковой воды.

Именно этот самый ста- рик, многие годы проживший в затворничестве, и стал учителем Намнаная, посвя- тив его в тайны проведения самых высших практик.

После этого Намнанай снова приехал на Алханай, и все местные шаманы, убояв- шись его тайны проведения многократно возросшей за время пребывания в Тибете, покинули эти места.

На этот раз Намнанай ме- дитировал на Алханае почти двадцать лет.